

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«Μπορούν οι Ειδικές Επιχειρήσεις να αντικαταστήσουν τις
συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις: Η ελληνική περίπτωση»**

του

Κωνσταντίνου Γσιαντούλα

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Εμμανουήλ Καραγιάννης

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 2021

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Στη σύζυγό μου Όλγα
και στα παιδιά μου
Δημήτρη και Γεωργία,
για την υπομονή
και συμπαράστασή τους,
σε ότι κάνω

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Κωνσταντίνος Τσιαντούλας

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Πίνακας περιεχομένων

<u>Εισαγωγή.....</u>	<u>- 1 -</u>
<u>Κεφάλαιο 1: Συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις.....</u>	<u>- 5 -</u>
Περιγραφή – Χαρακτηριστικά.....	- 5 -
Η έννοια του Πολέμου και οι ένοπλες δυνάμεις.....	- 5 -
Οι Ένοπλες Δυνάμεις και οι Αποστολές τους.....	- 6 -
Εξέλιξη.....	- 8 -
<u>Κεφάλαιο 2: Ειδικές Επιχειρήσεις.....</u>	<u>- 13 -</u>
Ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις.....	- 15 -
Περιγραφή – Χαρακτηριστικά.....	- 16 -
Εξέλιξη.....	- 24 -
Επιχειρήσεις Ανταρτοπολέμου.....	- 29 -
Περιγραφή – Χαρακτηριστικά.....	- 29 -
Εξέλιξη.....	- 29 -
Ψυχολογικές επιχειρήσεις.....	- 32 -
Περιγραφή – Χαρακτηριστικά.....	- 32 -
Εξέλιξη.....	- 34 -
Πληροφοριακές επιχειρήσεις – Κυβερνοεπιθέσεις.....	- 37 -
Περιγραφή – Χαρακτηριστικά.....	- 37 -
Εξέλιξη.....	- 41 -
<u>Κεφάλαιο 3: Χρήση των Ειδικών Επιχειρήσεων.....</u>	<u>- 43 -</u>
Το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον.....	- 45 -
Η διαχείριση των ειδικών επιχειρήσεων.....	- 54 -
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ).....	- 54 -
Ευρωπαϊκή Ένωση.....	- 55 -
NATO.....	- 56 -
Μεγάλη Βρετανία.....	- 57 -
Εκτιμήσεις.....	- 58 -
Περιορισμοί.....	- 59 -
<u>Κεφάλαιο 4: Οι Ειδικές Επιχειρήσεις στην Ελληνική Εθνική Άμυνα.....</u>	<u>- 64 -</u>
Εθνική Άμυνα.....	- 64 -
Η Ελλάδα ως σύμμαχος.....	- 70 -
<u>Συμπεράσματα - Προτάσεις.....</u>	<u>- 72 -</u>
<u>Βιβλιογραφία.....</u>	<u>- 75 -</u>

Βιβλία	- 75 -
Διαδικτυακές Πηγές	- 76 -
<u>Παράρτημα «Α»: Οι κυριότερες πολεμικές συγκρούσεις από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά.....</u>	<u>- 83 -</u>
<u>Παράρτημα «Β»: Σημαντικά μέσα διεξαγωγής ειδικών επιχειρήσεων ..</u>	<u>- 87 -</u>

Εισαγωγή

Ο πόλεμος, με την κυριολεκτική του έννοια, είναι μία κατάσταση που χαρακτηρίζεται από έντονες ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ φυλών, εθνών, αυτοκρατοριών ή άλλων ομάδων. Οι περισσότεροι σταθμοί και ορόσημα της ιστορίας αναφέρονται σε πολέμους, η εξέλιξη των οποίων καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό και την πορεία της. Ο τρόπος που εκδηλώνονται οι πολεμικές επιχειρήσεις και τα μέσα που χρησιμοποιούνται, εξελίχθηκαν ακολουθώντας κυρίως τις αντίστοιχες εξελίξεις στην τεχνολογία και την κοινωνία. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα του πολέμου, που είναι η κάμψη της θέλησης του αντιπάλου να αντισταθεί ή η καταστροφή του, επιχειρείται να πραγματοποιηθεί με ποικίλα μέσα. Συνηθέστερα ο σκοπός του πολέμου επιδιώκεται με την πρόκληση στον αντίπαλο απωλειών στο έμπυχο δυναμικό του και τις υποδομές του, χρησιμοποιώντας συμβατικά όπλα. Ωστόσο είναι πιθανό να επιδιώκεται η επικράτηση έναντι του αντιπάλου και με άλλα μέσα. Με βάση τα μέσα που χρησιμοποιούνται, έχουν αναπτυχθεί εναλλακτικά είδη πολέμου, που περιλαμβάνουν ενέργειες μη συμβατικές, στρατιωτικές ή μη, εστιασμένες σε τρωτά στρατηγικά σημεία του αντιπάλου. Οι ενέργειες αυτές εκδηλώνονται από εξειδικευμένα εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες μονάδες. Οι ειδικές επιχειρήσεις διεξάγονται συχνά σε συνδυασμό με συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο ενιαίου πολιτικο-στρατιωτικού σχεδιασμού.

Αν και η διάκριση των ειδικών επιχειρήσεων από τις συμβατικές στρατιωτικές είναι συχνά δυσδιάκριτη, η ειδοποιός διαφορά τους είναι ότι δεν διεξάγονται μεταξύ οργανωμένων στρατιωτικών τμημάτων. Κάποια είδη ειδικών επιχειρήσεων παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες με τις συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, όπως αυτές που σχετίζονται με τον ανταρτοπόλεμο ή τις ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Οι ειδικές επιχειρήσεις περιλαμβάνουν και ενέργειες που μπορεί να εκδηλώνονται αποκλειστικά με μη στρατιωτικά μέσα, όπως είναι οι κυβερνοεπιθέσεις. Με οποίο τρόπο και να εκδηλώνονται, η αποτελεσματικότητα των εναλλακτικών μορφών επιχειρήσεων μπορεί να είναι εξίσου μεγάλη, σε σχέση με αυτή των συμβατικών πολεμικών επιχειρήσεων.

Η ικανότητα ενός Έθνους να ανταποκρίνεται με επιτυχία στις προκλήσεις του πολέμου, είτε έχει την πρωτοβουλία είτε όχι, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και την ισχύ

του. Καθώς, όπως προαναφέρθηκε, ο πόλεμος σήμερα εκδηλώνεται με διάφορες μορφές, η ικανότητα αντιμετώπισης των προκλήσεων του δεν περιορίζεται μόνο σε στρατιωτικό επίπεδο αλλά και σε άλλους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Κατά συνέπεια η αποτελεσματικότητα της Εθνικής Άμυνας δεν είναι συνάρτηση με αποκλειστική παράμετρο την στρατιωτική ισχύ, αλλά εξαρτάται και από την ικανότητα του Έθνους, είτε να αναλαμβάνει την πρωτοβουλία εκδήλωσης ειδικών επιχειρήσεων, είτε να τις αντιμετωπίζει αποτελεσματικά όταν εκδηλώνονται από τον αντίπαλο.

Η χρήση των ειδικών επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια διευρύνεται περισσότερο και αναφέρεται συχνότερα, σε βαθμό τέτοιο, που πλέον να τίθεται έντονα ο προβληματισμός αν μπορούν να υποκαταστήσουν πλήρως τις συμβατικές επιχειρήσεις. Στην βάση του γεγονότος ότι ο υβριδικός πόλεμος – η διενέργεια συνδυασμένων συμβατικών και ειδικών επιχειρήσεων – έχει ήδη αποδειχθεί πολλαπλασιαστικός παράγοντας της πιθανότητας επικράτησης, η επιχειρηματολογία για την εκδήλωση αποκλειστικά ενεργειών ειδικών επιχειρήσεων στα πλαίσια ενός πολέμου, γίνεται ισχυρότερη. Στην παρούσα εργασία διερευνάται το κατά πόσο η άποψη αυτή είναι ρεαλιστικά εφαρμόσιμη με έμφαση στην ελληνική περίπτωση.

Η παρούσα εργασία έχει διαρθρωθεί ως εξής:

- Κεφάλαιο 1^ο: Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται η συμβατική μορφή του πολέμου. Αρχικά αποδίδεται ο ορισμός του. Στην συνέχεια αναφέρονται οι κυριότεροι σταθμοί στην εξέλιξη του από την αρχαιότητα μέχρι την σύγχρονη εποχή. Έμφαση δίδεται στην σύνδεση του τρόπου εκδήλωσης των επιχειρήσεων συμβατικού πολέμου με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά που επικρατούσαν κάθε ιστορική περίοδο.

- Κεφάλαιο 2^ο: Το κεφάλαιο αυτό είναι αφιερωμένο στην καταγραφή των εναλλακτικών μορφών επιχειρήσεων. Οι μορφές αυτές συνοπτικά περιλαμβάνουν:

- Ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις
- Επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου
- Ψυχολογικές επιχειρήσεις
- Πληροφοριακές επιχειρήσεις – Κυβερνοεπιθέσεις

Για κάθε μία από τις μορφές αυτές δίδεται ο ορισμός και τα χαρακτηριστικά της όπως επίσης και περιπτώσεις που χρησιμοποιήθηκαν κατά το παρελθόν. Τέλος καταγράφονται τα πλεονεκτήματα αυτά που τις καθιστούν κατάλληλες να υποκαταστήσουν ή να συμπληρώσουν συμβατικές μορφές επιχειρήσεων.

- Κεφάλαιο 3^ο: Μετά την παρουσίαση του συμβατικού πολέμου και των εναλλακτικών του μορφών, το τρίτο κεφάλαιο έχει ως αντικείμενο την εξέταση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται στο παρόν οι ειδικές επιχειρήσεις. Εξετάζονται οι τέσσερις παραλλαγές των ειδικών επιχειρήσεων με έμφαση στις στρατιωτικές ειδικές επιχειρήσεις καθώς για τις υπόλοιπες (ψυχολογικές, πληροφοριακές και ανταρτοπολέμου) μόνο εκτιμήσεις μπορούν να γίνουν για την χρησιμοποίησή τους από επίσημους εθνικούς στρατιωτικούς φορείς. Επιπροσθέτως εκτιμάται με ποιον τρόπο μπορούν να συνδυαστούν συμβατικές στρατιωτικές και ειδικές επιχειρήσεις, ώστε να προσεγγίζεται ταχύτερα και με μεγαλύτερη ακρίβεια το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

- Κεφάλαιο 4^ο: Το περιεχόμενο του 4^{ου} κεφαλαίου εστιάζει στην περίπτωση της Ελλάδας. Περιγράφονται οι συνθήκες και οι καταστάσεις που επηρεάζουν την σχεδίαση της εξασφάλισης της ευημερίας του Έθνους έναντι οποιασδήποτε απειλής. Περιγράφεται το δόγμα στο οποίο βασίζεται ο στρατηγικός σχεδιασμός της Ελληνικής Εθνικής Άμυνας. Υπό το πρίσμα αυτό διερευνάται αν και σε ποιόν βαθμό θα μπορούσαν οι ειδικές επιχειρήσεις να υποκαταστήσουν τις συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις.

- Κεφάλαιο 5^ο: Στο τελευταίο κεφάλαιο της διατριβής καταγράφονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την μελέτη που προηγήθηκε και υποβάλλονται προτάσεις για τον τρόπο με τον οποίο η Ελληνική Εθνική Άμυνα θα μπορούσε να επωφεληθεί από τα πλεονεκτήματα των ειδικών επιχειρήσεων.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Κεφάλαιο 1: Συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις

Περιγραφή – Χαρακτηριστικά

Η έννοια του Πολέμου και οι ένοπλες δυνάμεις

Ένας ορισμός που περιγράφει την έννοια του πολέμου είναι, ότι αποτελεί πράξη βίας, στην οποία εμπλέκονται δύο μέρη, που αποσκοπεί στον καταναγκασμό του ενός μέρους να εκτελέσει την θέληση του άλλου. Στον σύγχρονο πόλεμο, ο καταναγκασμός του εχθρού μπορεί να γίνει με ποικίλα μέσα (όχι αποκλειστικά στρατιωτικά). Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις όπου δύο μέρη ενεπλάκησαν σε πολεμική αντιπαράθεση, χρησιμοποιήθηκαν είτε αποκλειστικά είτε συνδυαστικά με άλλα, στρατιωτικά μέσα. Το ζητούμενο από την χρησιμοποίηση των στρατιωτικών μέσων, είναι να έρθει ο αντίπαλος σε μία κατάσταση δυσμενέστερη, σε σχέση με αυτήν που είναι επιθυμητό να του επιβληθεί. Η κατάσταση αυτή είναι πιθανότερο να προκύψει, μέσα από την αδυναμία του αντιπάλου να αντισταθεί. Επιπλέον, το να περιέλθει σε μία τέτοια κατάσταση δεν είναι αρκετό. Είναι απαραίτητο αυτή η κατάσταση να διαρκεί ικανό χρονικό διάστημα ώστε να μειώνονται οι πιθανότητες για ανάκαμψη.

Τόσο ο έχων την πρωτοβουλία της διεξαγωγής του πολέμου όσο και αυτός που αναγκάζεται να αντισταθεί, θα πρέπει να ρυθμίσουν την ένταση της προσπάθειας τους, στα μέτρα του αντιπάλου. Η ένταση της προσπάθειας εξαρτάται από δύο παράγοντες. Ο πρώτος είναι η βούληση και ο δεύτερος η διαθεσιμότητα των μέσων (εμφύχων ή υλικών). Η κάθε κρατική οντότητα οφείλει να είναι προετοιμασμένη ώστε σε κάθε χρονική συγκυρία που θα απαιτηθεί, να μπορέσει να προβάλλει και την βούληση και να διαθέτει και τα απαραίτητα μέσα. Δεδομένου ότι η μετάβαση σε εμπόλεμη κατάσταση δεν είναι αιφνίδια, αλλά πάντα προηγούνται άλλου είδους συγκρούσεις (κυρίως σε διπλωματικό επίπεδο), οι οντότητες μεριμνούν να διαθέτουν μηχανισμούς ανίχνευσης αυτών των στοιχείων, που δείχνουν ότι η στρατιωτική σύγκρουση είναι επικείμενη. Οι απαιτήσεις αυτές οδηγούν στην αναγκαιότητα διατήρησης ενόπλων δυνάμεων. Αυτό σημαίνει ότι, ανάλογα με την πιθανότητα μετάπτωσης σε εμπόλεμη κατάσταση, ένα – μικρό ή μεγάλο ποσοστό – του πληθυσμού είναι επιφορτισμένο με την ετοιμότητα του προσωπικού και των μέσων, την εκπόνηση και επικαιροποίηση σχεδίων, ώστε η μετάπτωση σε εμπόλεμη κατάσταση να

βρει την κρατική οντότητα, έτοιμη να εκπληρώσει τον επιδιωκόμενο στόχο (Clausevich, 1999).

Οι ένοπλες δυνάμεις ενός κράτους αποτελούνται από ένοπλα τμήματα, κάθε ένα από τα οποία έχει αυστηρή οργάνωση, με σαφώς καθορισμένο διοικητή και ιεραρχία, ανάμεσα στο προσωπικό που τα απαρτίζει. Τα τμήματα αυτά είναι επίσης μέρη ιεραρχικής δομής. Σε κάθε τμήμα ανατίθενται σαφώς προσδιορισμένες αποστολές, που μπορεί να αφορούν περιόδους ειρήνης, κρίσης ή πολέμου. Τα τμήματα αυτά επανδρώνονται βάση σχεδιασμού και εξαρτώνται από τις αποστολές που τους ανατίθενται και από παράγοντες. Οι αποστολές εξαρτώνται από τις δυνατότητες (οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές) που έχει κάθε κράτος, ώστε να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα για να ικανοποιηθεί πλήρως ο στόχος της σχεδίασης.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις και οι αποστολές τους

Προκειμένου να προσδιοριστεί τι περιγράφει ο όρος ειδικές επιχειρήσεις, είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί σε πρώτο χρόνο, τι είναι συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Αν και από την αρχαιότητα ήταν κοινά αποδεκτή η άποψη ότι ο πόλεμος αποτελεί μία έσχατη λύση¹, όταν έχουν αποτύχει όλες η προσπάθειες επίλυσης με ειρηνικούς τρόπους, η αναρχία στις διακρατικές σχέσεις, διαχρονικά, τον καθιστά πάντα ένα ενδεχόμενο με σημαντικές πιθανότητες. Όταν προέκυψαν οι πρώτες κρατικές οργανωτικές δομές, παρουσιάστηκε και η επιθυμία κάθε μίας από αυτές να επιβληθεί έναντι των άλλων. Έτσι οι καταστάσεις που προέκυψαν, δημιούργησαν την ανάγκη για κάθε μία οντότητα, αφενός να έχει την δυνατότητα να επιβληθεί, αφετέρου να έχει την δυνατότητα να απαγορεύσει στην ανταγωνίστρια οντότητα να επιβληθεί. Οι συγκεκριμένες ανάγκες, λιγότερο στη σύγχρονη εποχή απ' ότι παλαιότερα, ικανοποιούνται με την διατήρηση στρατιωτικής ισχύος, της οποίας βασικός παράγοντας, είναι οι οργανωμένες ένοπλες δυνάμεις που διατηρεί η κάθε οντότητα.

Ο όρος ένοπλες δυνάμεις περικλείει τις δυνατότητες κάθε κρατικής οντότητας να αμυνθεί ή να επιτεθεί εναντίον άλλης κρατικής οντότητας ή συνασπισμού τους με την χρήση βίας και δια των όπλων ισχύος σε ξηρά, θάλασσα και αέρα. Η αποστολή

¹ Στο Ηρόδοτο αποδίδεται το απόφθεγμα ότι κανένας δεν είναι τόσο ανόητος ώστε να προτιμά τον πόλεμο από την ειρήνη γιατί στην ειρήνη, οι γιοι θάβουν τους πατεράδες τους ενώ στον πόλεμο, οι πατεράδες θάβουν τους γιους («Ουδείς γαρ ούτω ανόητος εστί όστις πόλεμον προ ειρήνης αιρέεται· εν μεν γαρ τη οι παίδες τους πατέρας θάπτουσι, εν δε τω οι πατέρες τους παίδας.»).

των Ενόπλων Δυνάμεων κάθε κράτους προσδιορίζεται με σαφήνεια. Στην περίπτωση της Ελλάδος, η αποστολή των ενόπλων δυνάμεων περιλαμβάνει (ΓΕΕΘΑ, 2010):

- την υπεράσπιση της εθνικής ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της Χώρας
- την εξασφάλιση του εθνικού χώρου
- την συμβολή στην επίτευξη των πολιτικών της Χώρας, όπως αυτοί καθορίζονται από την Πολιτική Εθνικής Άμυνας.

Σε ειρηνικές περιόδους η αποστολή των ενόπλων δυνάμεων περιλαμβάνει επιπλέον (ΓΕΕΘΑ, 2010):

- Τη αδιάλειπτη επαγρύπνηση για την εξασφάλιση Εθνικού χώρου.
- Τη διατήρηση της υψηλής επιχειρησιακής ετοιμότητας προκειμένου ανά πάσα στιγμή να είναι ικανές για την αποτροπή και την αποτελεσματική αντιμετώπιση κινδύνων και απειλών και την κατάλληλη ανά περίπτωση αντίδρασης.
- Τη συνεισφορά στη διεθνή ασφάλεια και ειρήνη όπως καθορίζονται από τους όρους συμμετοχής της Χώρας σε διεθνείς οργανισμούς (ΝΑΤΟ, ΕΕ, ΟΗΕ, ΟΑΣΕ) ή διακρατικών συμφωνιών.
- Την ανάπτυξη δράσεων επί ωφελείας της Ελληνικής κοινωνίας, κυρίως σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Για την επίτευξη της αποστολής τους σε ειρήνη και πόλεμο, οι ένοπλες δυνάμεις χρειάζεται να είναι κατάλληλα οργανωμένες και εξοπλισμένες. Οι εθνικές ένοπλες δυνάμεις είναι οργανωμένες σε συγκεκριμένη δομή. Ο τρόπος δράσης τους όταν επιχειρούν, καθορίζεται από λεπτομερή και σαφή σχέδια, τα οποία στο εξής θα αναφέρονται ως συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις και οι επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν, συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Ο προσανατολισμός των σύγχρονων ενόπλων δυνάμεων, είναι να ανταπεξέρχονται με επιτυχία στις απειλές και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Για αυτό είναι προϋπόθεση να τίθεται ένα σαφές και συνεκτικό όραμα με κεντρική ιδέα την διατήρηση της ανωτερότητας έναντι κάθε οντότητας που επιβουλεύεται τα κεκτημένα του έθνους το οποίο καλούνται να υπερασπιστούν. Το όραμα αυτό προσαρμοσμένο στις σύγχρονες συνθήκες επιβάλ-

λει την ικανότητα για ταχεία ανάπτυξη και ετοιμότητα ανάληψης αποστολής, να επιχειρήσει οπουδήποτε παραστεί ανάγκη, εναντίον οποιοδήποτε αντιπάλου. Κατά την σύγκρουση με τον αντίπαλο επιβάλλεται η κατάλληλη χρησιμοποίηση των διατιθεμένων μέσων, με τρόπο που καθορίζεται από την επιχειρησιακή σχεδίαση που έχει πραγματοποιηθεί από τον καιρό της ειρήνης (Milley & Esper, 2018).

Εξέλιξη

Οι πρώτες μορφές πολέμου, εμφανίστηκαν από την αρχή της ιστορίας του ανθρώπινου είδους. Οι αρχαιολόγοι αναφέρουν ότι λόγω συγκρούσεων μεταξύ των homo sapiens με τους Νεάντερταλ, οι τελευταίοι αναγκάστηκαν να μετακινηθούν να διαβιώσουν σε λιγότερο ευνοϊκές περιοχές. Η επιθετικότητα είναι στοιχείο της ανθρώπινης φύσης. Υπήρξε μια από τις σημαντικότερες κινητήριες δυνάμεις, για την ανάπτυξή και την κυριαρχία ανάμεσα στα είδη που διαβιούν στον πλανήτη. Αν και η ρήση που ο Όμηρος αποδίδει στον Οδυσσέα, αναφέρει ότι ο πόλεμος φέρνει πολλές συμφορές και κανένα καλό, είναι γεγονός ότι μέρος της τεχνολογικής και κοινωνιολογικής εξέλιξης του ανθρώπου, οφείλεται στους πολέμους. Ο πόλεμος εξακολουθεί ακόμα και στη σύγχρονη εποχή να είναι μια βασική ανθρώπινη αλληλεπίδραση.

Παρά τις τεράστιες τεχνολογικές προόδους στον πόλεμο, όλοι οι συμβατικοί στρατοί στην ιστορία φροντίζουν να διατηρούν δυνάμεις πεζικού, να εξασφαλίζουν υποστήριξη με ισχύ πυρός και να προκαλούν ισχυρά πλήγματα στον εχθρό. Με τον όρο πεζικό, υποδηλώνονται χερσαίες δυνάμεις που ο ρόλος τους είναι να αναλαμβάνουν τις βασικότερες αποστολές κατά την μάχη, με απώτερο σκοπό την κατάληψη και την διατήρηση εδαφών. Οι δυνάμεις που προκαλούν ισχυρά πλήγματα στον εχθρό είναι ταχυκίνητες, συχνά με μεγάλη ισχύ πυρός² και με ισχυρή προστασία. Η υποστηρικτική ισχύς πυρός, χρησιμοποιείται για την δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τη δράση των υπολοίπων δυνάμεων. Τα στάδια εξέλιξης των συμβατικών επιχειρήσεων, ακολουθούν κατά βάση τις αντίστοιχες τεχνολογικές εξελίξεις.

Στα πρώτα στάδια των οργανωμένων συμβατικών πολεμικών επιχειρήσεων, η σκοπιμότητα εκδηλώσεως τους αφορούσε την ανύψωση του κύρους ή την προσάρτηση νέων περιοχών και πόρων. Το άρμα αντιπροσώπευε το κυριότερο στοιχείο

² Ο όρος ισχύς πυρός χρησιμοποιείται καταχρηστικά καθώς το πυρ ως μέσο προσβολής του εχθρού αναφέρεται από τον Θουκυδίδη στην πολιορκία του Δηλίου (Partington, 1999).

κρούσης στους στρατούς της εποχής – είχε το ρόλο του στοιχείου ευρείας προσβολής στον εχθρό - και το έλκυαν δύο έως τέσσερις ίπποις και συνήθως υπηρετείτο από έναν οδηγό και έναν ή περισσότερους πολεμιστές, οπλισμένους με δόρατα και συχνά κάποια μορφή βαλλομένου όπλου, όπως βέλη ή ακόντια. Την περίοδο αυτή η υποστήριξη πυρός ήταν πολύ περιορισμένη, ενώ η δράση του πεζικού ήταν επικουρική (Townshend, 2000).

Το επόμενο στάδιο στην εξέλιξη του πολέμου είχε ως βασικό χαρακτηριστικό την αναβάθμιση του πεζικού, το οποίο είχε το πρωταγωνιστικό ρόλο στις μάχες. Το καλά εκπαιδευμένο και πειθαρχημένο πεζικό, μπορούσε να αντιμετωπίσει άρματα με διάφορες τεχνικές. Πέρα από μία ποικιλία στρατηγικών που χρησιμοποιήθηκαν, παρουσιάστηκαν καινοτόμες προσεγγίσεις στα όπλα των δυνάμεων του πεζικού, αλλά και στον τρόπο που χρησιμοποιήθηκαν. Η ευρεία προσβολή του αντιπάλου γινόταν με τη χρήση δυνάμεων ιππικού, ενώ το άρμα εξακολούθησε να χρησιμοποιείται. Αντί ίππων σε ορισμένες περιπτώσεις, χρησιμοποιήθηκαν ελέφαντες (Townshend, 2000).

Η επόμενη περίοδος μπορεί να χαρακτηριστεί η εποχή του Ιππότη, καθώς ο έφιππος βαριά θωρακισμένος πολεμιστής, κυριάρχησε στις μάχες και υλοποιούσε το στοιχείο της ευρείας προσβολής του εχθρού. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σε πολλές περιπτώσεις το πεζικό πέρασε σε δεύτερο ρόλο ή δεν χρησιμοποιήθηκε καθόλου. Η αργή επίθεση του βαρέως ιππικού, ήταν ο πρόδρομος των μηχανοκινήτων βαρέων αρμάτων. Στην Ανατολή κυρίαρχο στοιχείο των συμβατικών επιχειρήσεων ήταν το πεζικό. Επιπλέον θεωρούνταν απαραίτητη η υποστήριξη του, αλλά μόνο σε περίπτωση που χρειαζόταν να αρθούν οχυρές τοποθεσίες. Η ευρεία προσβολή των αντιπάλων πραγματοποιείτο με καλά οπλισμένους έφιππους με τόξο και λόγχη. Το στοιχείο υποστήριξης πυρός αναπτύχθηκε σε αυτήν την περίοδο με τη μεγαλύτερη χρήση πυροβόλων όπλων, καθώς η βελτίωση των τεχνικών οχύρωσης απαίτησε την αναβάθμιση των επιθετικών όπλων. Το πεζικό μεγάλωσε το βεληνεκές του με την ανάπτυξη της βαλλίστρας και μετέπειτα των πυροβόλων όπλων. Τα τελευταία θα ήταν οι αντικαταστάτες του ιππότη (Townshend, 2000).

Η επόμενη περίοδος της εξέλιξης των συμβατικών επιχειρήσεων ήταν η εποχή του μουσκέτου. Ήταν μια περίοδος όπου το στοιχείο του πεζικού κυριάρχησε χάρη στην τεχνολογική πρόοδο. Η ημερομηνία έναρξης αυτής της περιόδου είναι

δύσκολο να καθορισθεί, καθώς πολλές από αυτές τις περιόδους είναι στάδια μιας εξελικτικής διαδικασίας και όχι ένα ξαφνικό άλμα. Ωστόσο ως τέτοια, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το ξέσπασμα του Αμερικανικού Εμφυλίου Πολέμου.

Η περίοδος περιλαμβάνει κοινωνιολογικές αλλαγές. Οι πόλεμοι συνήθως στηρίζονταν σε εθνολογικές διαφορές, οι στρατιωτικές δυνάμεις ξεχώριζαν μεταξύ τους με ομοιόμορφες στολές και εισήχθη η προπαρασκευή και η συστηματική εκπαίδευση των στρατευμάτων. Η περίοδος χαρακτηρίζεται από μεγάλες μάχες πεζικού, με μαζική δύναμη πυρός και στις δύο πλευρές. Η απόκρυψη και η παραλλαγή των στρατευμάτων, απέκτησε υψηλή σημασία. Η τεχνολογία των όπλων συνεχώς αναβαθμιζόταν, ενώ άρχισαν να χρησιμοποιούνται ρουκέτες για προσβολές σε μεγάλο μήκος. Το στοιχείο κρούσης υλοποιούταν με τη χρήση του ιππικού, που χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλη κλίμακα. Επίσης αναβαθμίστηκε η υποστήριξη με πυρά, με την χρήση μονάδων πυροβολικού εξοπλισμένων με πυροβόλα μεγάλου βεληνεκούς. Η υποστήριξη πυρός έγινε κρίσιμος παράγοντας σε πολλές μάχες της περιόδου αυτής και ευνοήθηκε από την ανάπτυξη της τεχνολογίας των μεταφορών και των εκρηκτικών. Τα πολυβόλα εισήλθαν στην δια πυρών υποστήριξη των επιχειρήσεων και ακολούθησαν και αυτά τις τεχνολογικές εξελίξεις. Με την αύξηση της ισχύος του στοιχείου υποστήριξης πυρός, ο αμυντικός πόλεμος έγινε κυρίαρχος (π.χ. ο πόλεμος χαρακωμάτων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου), το πυροβολικό αναπτύχθηκε σε βεληνεκές και ισχύ και το πολυβόλο εντάχθηκε στην άμεση υποστήριξη του πεζικού (στο πλαίσιο αυτό σταδιακά έγινε πιο φορητό και ευέλικτο). Αναπτύχθηκαν επίσης νέες μορφές πολέμου με την ενσωμάτωση και της τρίτης διάστασης του χώρου στις επιχειρήσεις. Η επιδίωξη για αεροπορική υπεροχή, αποτελεί πλέον μέρος του στοιχείου υποστήριξης πυρός. Αρχικά χρησιμοποιήθηκαν αερόστατα για τον εντοπισμό εχθρικών στοιχείων πυροβολικού και αργότερα βομβαρδιστικά αεροσκάφη ως μία μορφή εναέριου πυροβολικού. Στις θαλάσσιες επιχειρήσεις, χρησιμοποιήθηκαν υποβρύχια σε μεγάλη κλίμακα. Οι τεχνολογικές εξελίξεις έκαναν την χρήση του ιππικού αναχρονιστική και αναποτελεσματική. Οι μονάδες του ιππικού, με την πάροδο των ετών, μετασχηματίστηκαν σε ισχυρές μονάδες τεθωρακισμένων αρμάτων μάχης, που αναλάμβαναν αποστολές ανάλογες με αυτές που αναλάμβανε το ιππικό (Townshend, 2000) (Liaropoulos, 2010).

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος σηματοδοτεί την έναρξη της εποχής του Μηχανοποιημένου Πολέμου. Η ταχεία πρόοδος στην τεχνολογία, ευνόησε και τα τρία στοιχεία του συμβατικού πολέμου. Το πεζικό εξοπλίστηκε με όπλα πιο εύκολα κατά τη μεταφορά και τη χρήση, με μεγαλύτερη ισχύ πυρός. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκαν μηχανοκίνητα οχήματα για τη μεταφορά των στρατευμάτων. Αυτά συνετέλεσαν στο να είναι δυνατή η κάλυψη ευρύτερων περιοχών με μικρότερες δυνάμεις σε σχέση με το παρελθόν. Το πεζικό εξακολουθούσε να εξαρτάται από τις ατομικές ανθρώπινες ικανότητες και δεξιότητες, κάτι που περιόριζε τη εξέλιξη του και τις δυνατότητες του. Κυρίαρχο στοιχείο του πεδίου μάχης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν τα τεθωρακισμένα άρματα μάχης (Freedman, 1994).

Επιπλέον, τακτικά, εφαρμόστηκε η ιδέα του αστραπιαίου πολέμου, όπως χρησιμοποιήθηκε από τους Γερμανούς στις αρχές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου συνδυάζοντας την κρούση, με την αεροπορική υπεροχή, την υποστήριξη πυρός και το ταχέως κινούμενο πεζικό τοποθετημένο σε μηχανοποιημένα μέσα μεταφοράς. Στο τέλος της περιόδου αυτής χρησιμοποιήθηκαν αεροπορικές προσβολές από ελικόπτερα. Το στοιχείο της υποστήριξης δια πυρών αναπτύχθηκε ραγδαία κυρίως χάρη στην ευρεία χρήση των εναερίων μέσων. Η αεροπορική υπεροχή, κατέστη προϋπόθεση για κάθε συμβατική πολεμική επιχείρηση. Τα πυρομαχικά εξελίχθηκαν και εμφανίστηκαν καθοδηγούμενα με διάφορους τρόπους. Η εγγύς αεροπορική υποστήριξη αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ειδικά κατά τη διάρκεια της εκστρατείας στον Ειρηνικό και αξιοποίησε πλήρως τις δυνατότητές της, κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ. Στο Βιετνάμ επίσης, έγινε ευρεία χρήση πυροβολικού μεγάλης εμβέλειας, για την υποστήριξη επιθέσεων εδάφους από ασφαλείς βάσεις. Για την αντιμετώπιση των τεθωρακισμένων αρμάτων, αναπτύχθηκαν αντιαρματικά πυρομαχικά που είχαν την απαραίτητη ισχύ για την ακινητοποίηση τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν χημικά και πυρηνικά όπλα, τα οποία ωστόσο αποδείχθηκαν ακατάλληλα για χρήση καθώς ο κίνδυνος κλιμάκωσης του εύρους των αποτελεσμάτων τους, τα έκανε επικίνδυνα ακόμα και για φίλιους ενώ η καταστροφικότητα τους ήταν τέτοια που δεν παρείχαν σημαντικό πλεονέκτημα σε αυτόν που τα χρησιμοποιεί (Freedman, 1994).

Η τρέχουσα εποχή του πολέμου από πολλούς χαρακτηρίζεται ως μεταπυρηνική εποχή. Τόσο η διάρκεια των μαχών όσο και των πολέμων έχει περιοριστεί.

Επιπλέον έχει περιοριστεί και το πλήθος των αντιμαχόμενων πλευρών, καθώς πλέον οι πόλεμοι σπάνια γενικεύονται και συνήθως αφορούν περιφερειακές συγκρούσεις. Οι περισσότερες περιπτώσεις συγκρούσεων μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου, αφορούν την προβολή ισχύος σε προβληματικά σημεία σε όλο τον κόσμο και την καταπολέμηση των ανταρτών. Πολιτικά η αξία της ανθρώπινης ζωής έχει αναβαθμιστεί και η απώλεια της θεωρείται μη αποδεκτή. Το σύγχρονο πεζικό είναι λιγότερο επανδρωμένο, αλλά καλύτερα εξοπλισμένο και ποσοτικά και ποιοτικά ως συνέπεια της μεγάλης τεχνολογικής εξέλιξης κυρίως στους τομείς της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Το ζητούμενο σήμερα είναι η ευέλικτη και γρήγορη κίνηση και για τον σκοπό αυτό είναι ευρεία η χρήση ελικοπτέρων και ταχέων τεθωρακισμένων οχημάτων. Οι σύγχρονες τάσεις για τα στοιχεία ευρείας κρούσης είναι να καταστούν μικρότερα και πιο ευέλικτα και επιδιώκεται η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εκμετάλλευση που παρέχει η τρίτη διάσταση. Η υποστήριξη πυρός είναι πλέον μεγάλης εμβέλειας και υψηλής ακρίβειας. Τα τελευταία χρόνια, για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται πέρα από το πυροβολικό και τα μαχητικά αεροσκάφη και μη επανδρωμένα αεροσκάφη, τα οποία έχουν την δυνατότητα να καταφέρνουν ισχυρά πλήγματα υψηλής ακρίβειας, χωρίς να ριψοκινδυνεύεται η απώλεια προσωπικού. Εκτιμάται ότι στο άμεσο μέλλον, η χρήση των μη επανδρωμένων αεροσκαφών θα αφορά το μεγαλύτερο μέρος της της αεροπορικής υποστήριξης (Crevelde, 1991) (Stoll, 2008).

Κεφάλαιο 2: Ειδικές Επιχειρήσεις

Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος που συντελέστηκε τα χρόνια που ακολούθησαν από τον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο, είχε καταλυτικό αντίκτυπο στην μεθοδολογίες και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται σαν εργαλεία για την εξυπηρέτηση των υψηλού επιπέδου στρατηγικών. Ο πόλεμος πλέον δεν διεξάγεται αποκλειστικά και μόνο στα πεδία των συμβατικών μαχών. Οι επιχειρήσεις του πλέον, έχουν επεκταθεί σε πεδία που καλύπτουν μία σειρά διαφορετικών επιστημονικών τομέων, που καλύπτει τα ερευνητικά πεδία από τις Θετικές και Τεχνολογικές επιστήμες μέχρι τις Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές και από τις επιστήμες της Υγείας μέχρι την Πληροφορική και την Οικονομία. Στην εξέλιξη των συμβατικών οπλικών συστημάτων και την βελτίωση των τακτικών και την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις του παρόντος, που ήρθαν σαν συνέπεια της τεχνολογικής προόδου, προστέθηκε μία πιο διευρυμένη προσέγγιση στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται ο αντίπαλος. Η προσέγγιση αυτή είναι κοντά στην στρατηγική της εξουθένωσης του αντιπάλου, που αποσκοπεί στην φθορά του ή/και την καταστροφή με την μικρότερη δυνατή εμπλοκή σε συμβατικές μάχες. Πρόκειται για την υλοποίηση των επιταγών της εξουθένωσης, ως επιλογή υψηλής στρατηγικής, που επιτυγχάνεται με την ταυτόχρονη χρήση όλων των δυνατοτήτων που έχει στην διάθεση του ένα έθνος, για να προκαλέσει την καταστροφή του αντιπάλου, με τις στρατιωτικές δυνατότητες να περνούν σε δεύτερο πλάνο (Κολιόπουλος, 2008). Η στρατηγική της εξουθένωσης, συχνά εξυπηρετείται με ειδικές επιχειρήσεις με αντικειμενικούς σκοπούς που πολλές φορές είναι και έξω από τη στρατιωτική σφαίρα.

Ένα άλλο ακόμα πεδίο στο οποίο εφαρμόζονται οι ειδικές επιχειρήσεις, είναι σε περιπτώσεις που ένα έθνος καταφεύγει σε πόλεμο φθοράς, κατά τον οποίο αντιμετωπίζει τον αντίπαλο με συσσωρευτική – σταδιακή εφαρμογή υλικής ισχύος και – ενδεχομένως - δυνάμεως πυρός, προκειμένου να προκαλέσει τη σταδιακή ελάττωση της δύναμης του να αντισταθεί και εν τέλη την καταστροφή ή την παράδοση του. Τέτοιου είδους πόλεμο επιλέγουν συνήθως όσοι υπερτερούν σε ισχύ, αλλά κάνουν συντηρητική χρήση της προσπάθωντας να εκμηδενίσουν τις δικό τους κόστος. Σε περιπτώσεις που το κάποιο έθνος υπολείπεται σε ισχύ έναντι του αντιπάλου του, επιλέγεται ο πόλεμος ελιγμού, κατά τον οποίο ο σκοπός δεν είναι η φυσική

καταστροφή του εχθρού, αλλά η αποδιοργάνωση του ως σύστημα με την προσβολή συγκεκριμένων καίριων σημείων του (Κολιόπουλος, 2008).

Οι καταλληλότερες προσεγγίσεις για την υλοποίηση των παραπάνω στρατηγικών αντιμετώπισης του εχθρού αναφέρονται με τον γενικότερο όρο ειδικές επιχειρήσεις. Ο ορισμός των ειδικών επιχειρήσεων στο σύγχρονο περιβάλλον δεν μπορεί να περιοριστεί στα στενά όρια εκείνων που εκδηλώνονται από ένοπλες δυνάμεις. Θα πρέπει να διευρυνθεί και να περιλάβει και όλες εκείνες τις συνιστώσες μίας εθνικής οντότητας, που μπορεί να ενισχύσει την αμυντική ή/και την επιθετική της ικανότητα, μέσα κυρίως από την διαχείριση των υποδομών, του ανθρωπίνου δυναμικού και των διαθέσιμων πόρων, φιλίων και εχθρικών. Υπό την έννοια αυτή, μία διάκριση των ειδικών επιχειρήσεων θα μπορούσε να τις κατανείμει στις ακόλουθες κατηγορίες:

- **Ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις:** Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν χαρακτηριστικά που – σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες - είναι πιο κοντά στις συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνουν ωστόσο αποστολές που η ολοκλήρωσή τους, θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη στρατηγικών στόχων, όπου η χρήση συμβατικών δυνάμεων θα εμπειρείχε μεγάλο ρίσκο λόγω της τριβής³. Η υπέρβαση αυτού του ρίσκου προϋποθέτει τη χρησιμοποίηση δυνάμεων ειδικής σύνθεσης, αποτελούμενες από προσωπικό με συγκεκριμένες ικανότητες και δεξιότητες, εξοπλισμένες κατάλληλα. Οι δυνάμεις αυτές εφαρμόζουν αντισυμβατικές τακτικές, που βασίζονται στην μυστικότητα και την ταχύτητα ταχύτητα (Reimer, 2008).

- **Επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου:** Οι επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου εκδηλώνονται από στρατιωτικές ή παραστρατιωτικές ομάδες και διεξάγονται σε κατεχόμενες από τον εχθρό ή και σε εχθρικές περιοχές. Οι ομάδες αυτές είναι κατά βάση άτακτες και αποτελούνται από ανθρώπους που κατοικούν στις περιοχές που εκδηλώνονται. Οι τακτικές που ακολουθούνται διαφέρουν σημαντικά από αυτές των συμβατικών επιχειρήσεων (Κολιόπουλος, 2014).

- **Ψυχολογικές επιχειρήσεις:** Οι ψυχολογικές επιχειρήσεις είναι σχεδιασμένες ψυχολογικές δραστηριότητες που με συγκεκριμένες μεθόδους επικοινωνίας

³ Η τριβή αναφέρεται στο έργο του Κλαούσεβιτς ως η έννοια που περιλαμβάνει τις αβεβαιότητες, τα λάθη, τα ατυχήματα, τις τεχνικές δυσκολίες και γενικά απρόβλεπτες καταστάσεις που μπορεί να προκύψουν κατά την εκδήλωση των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Επιπλέον αναφέρεται και στις συνέπειες αυτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, στο ηθικό και στις μελλοντικές ενέργειες.

και λοιπά μέσα προσανατολισμένα σε κατάλληλα επιλεγμένα ακροατήρια (βάση κριτηρίων που σχετίζονται με τα κίνητρα τους), με σκοπό να επηρεάσουν απόψεις, στάσεις και συμπεριφορές τους. Μέσα από την διαμόρφωση των απόψεων, στάσεων και συμπεριφορών στοχεύουν στην επίτευξη πολιτικών και στρατιωτικών αντικειμενικών σκοπών (NATO, 2014).

- **Επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου:** Ο κυβερνοπόλεμος είναι μία έννοια η οποία όχι μόνο δεν περιορίζεται στα στενά όρια των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά θεωρείται ότι οι στρατιωτικές εφαρμογές του έπονται εκείνων που εφαρμόζονται σε άλλου είδους δραστηριότητες των ανθρώπων που τρέχουν κατά την ειρηνική περίοδο. Η εμφάνιση των επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου, ήρθε σαν συνέπεια της εξάρτησης των λειτουργιών του ελέγχου και διοίκησης των πληροφοριών από πληροφοριακά συστήματα, τα οποία βασίζονται σε υπολογιστικά συστήματα και σε δίκτυα δεδομένων. Η εξάρτηση αυτή κατέστησε τα συστήματα ελέγχου και διοίκησης πληροφοριών, στόχους επιθέσεων στον κυβερνοχώρο (Krepinevich, 2012).

Ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις

Οι ειδικές επιχειρήσεις σε στρατιωτικό επίπεδο ορίζονται ως δραστηριότητες που διεξάγονται από εξειδικευμένα καθορισμένες, οργανωμένες, εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες ένοπλες δυνάμεις, επανδρωμένες με ειδικά επιλεγμένο προσωπικό, που χρησιμοποιεί μη συμβατικές πολεμικές τεχνικές, τακτικές και μεθόδους δράσης. Αυτές καλύπτουν όλο το εύρος των κατηγοριών των στρατιωτικών επιχειρήσεων και διενεργούνται είτε ανεξάρτητα, είτε σε συνδυασμό με επιχειρήσεις συμβατικών δυνάμεων (σε κάθε περίπτωση εξελίσσονται ανεξάρτητα από οποιαδήποτε δράση συμβατικών δυνάμεων), προ επίτευξης κοινής επιθυμητής τελικής κατάστασης. Συνήθως διεξάγονται όταν είναι επιθυμητή η μυστικότητα και ο αιφνιδιασμός του αντιπάλου, προκειμένου να εξασφαλιστεί με ασφάλεια κάποιος σημαντικός πολιτικός ή στρατιωτικός στόχος σε επιχειρησιακό ή ακόμα και σε στρατηγικό επίπεδο (Peterson, 2014).

Ο προσδιορισμός του τί είναι ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, πραγματοποιείται με βάση του τί προσδιορίζεται ως ειδικές συμβατικές επιχειρήσεις. Η διαφορά τους έγκειται στον διαφορετικό βαθμό που επιδρά η τριβή σε επιχειρήσεις κάθε μίας από τις κατηγορίες αυτές. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις έχουν δύο θεμελιώσεις σκοπούς (Dennen, 1980; Spulak, 2010):

- Να καταστρέψουν τους εχθρικούς πόρους ισχύος και να τον καταστήσουν ανίκανο να αντισταθεί στην φίλια ισχύ.
- Να διαφυλάξουν τους αντίστοιχους φίλιους πόρους ισχύος από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του εχθρού.

Πρόκειται για αντικρουόμενους στόχους, καθώς η επιδίωξη επίτευξης του πρώτου, υποβαθμίζει την προσπάθεια για διατήρηση του δευτέρου και αντίστροφα. Η τεχνολογία και η καινοτομία παρέχει μεθόδους και εργαλεία για την επίτευξη του ενός ή του άλλου τρόπου, αλλά δεν δίνει λύση σε αυτή την αντίφαση. Κάθε στρατιωτική επιχείρηση, όσο καλά και να έχει σχεδιαστεί και προπαρασκευαστεί, είναι πιθανό να επηρεαστεί από τον αστάθμητο παράγοντα. Αυτό έχει παρατηρηθεί σε πολλές περιπτώσεις σημαντικών μαχών μεταξύ συντεταγμένων στρατιωτικών τμημάτων, όπου χρησιμοποιήθηκαν τακτικές που παραπέμπουν σε συμβατικές επιχειρήσεις (Durschmied, 1999). Η φύση του πολέμου είναι τέτοια που δημιουργούνται καταστάσεις οφειλόμενες στην τριβή. Η τριβή περιγράφει περιορισμούς που επιβάλλονται από ανθρώπινα φυσικά και πνευματικά όρια, την αβεβαιότητα, τις απρόβλεπτες διαφορές μεταξύ των καταστάσεων σε εννοιολογικό και σε φυσικό επίπεδο και γενικότερα την – συνήθως – απουσία γραμμικότητας στην υλοποίηση των πολεμικών διαδικασιών. Έτσι πυροδοτεί μακροπρόθεσμα απρόβλεπτα αποτελέσματα και αναδυόμενα φαινόμενα. Η τριβή παραμένει βασικό συστατικό του πολέμου, το οποίο δύναται να καθορίζει «το προς τα που γέρνει η πλάστιγγα» της επικράτησης. Είναι η πραγματικότητα που θα συνεχίσει να βοηθά στον προσδιορισμό των απαιτήσεων και των περιορισμών των στρατιωτικών δυνάμεων, για την ισορροπία στην επίτευξη των δύο θεμελιωδών σκοπών των στρατιωτικών επιχειρήσεων (Spulak, 2010).

Περιγραφή – Χαρακτηριστικά

Οι δυνάμεις που συμμετέχουν στην εκδήλωση ειδικών επιχειρήσεων συνήθως δεν έχουν τυποποιημένη διοικητική δομή. Οργανώνονται με γνώμονα την ικανοποίηση των απαιτήσεων της συγκεκριμένης επιχείρησης και με κριτήρια τις προσωπικές ηγετικές ή άλλες ικανότητες και δεξιότητές των διαθέσιμων προς επιλογή προσώπων. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή του προσωπικού σε στρατιωτικές ειδικές επιχειρήσεις, είναι η άριστη φυσική κατάσταση και το υψηλό φρό-

νημα. Η επιτυχία σε τέτοιου είδους αποστολές, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη ταχυκινήσια και την ευελιξία. Είναι επομένως σημαντικό να διατίθενται ταχύτατα και ευέλικτα μέσα μεταφοράς, προκειμένου η δύναμη που θα κληθεί να διεξάγει ειδικές επιχειρήσεις να μεταβεί στο χώρο δράσης, γρήγορα και με ασφάλεια και με τις ίδιες προϋποθέσεις να απομακρυνθεί.

Μία ακόμα διάσταση που έχει να κάνει με τις προϋποθέσεις αποτελεσματικής υποστήριξης τέτοιου είδους επιχειρήσεων, είναι η συμμετοχή στοιχείων και από τους τρεις κλάδους των ενόπλων δυνάμεων, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης. Χαρακτηριστικό που ελέγχεται κατά τον σχεδιασμό των στρατιωτικών ειδικών επιχειρήσεων, είναι επίσης και το που τοποθετούνται χρονικά στα πλαίσια της σύγκρουσης, καθώς σπάνια διεξάγονται κατά την ειρηνική περίοδο ή κατά την κορύφωση της έντασης των συμβατικών πολεμικών επιχειρήσεων. Αυτό συμβαίνει καθώς οι αντικειμενικοί τους σκοποί είναι η δημιουργία ευνοϊκών καταστάσεων για την δημιουργία τακτικού ή στρατηγικού πλεονεκτήματος. Υπό το πρίσμα αυτό η διεξαγωγή τους συνδυάζεται με συμβατικές ή άλλου είδους ειδικές επιχειρήσεις. Ο συνδυασμός αυτός στηρίζεται σε συσχέτιση των ειδικών επιχειρήσεων με τις συμβατικές επιχειρήσεις, είτε παίζοντας τον ρόλο της υποστηρίζουσας δράσης, είτε τον ρόλο της υποστηριζόμενης. Επιπλέον οι αντικειμενικοί σκοποί, ακόμα και όταν συνδυάζονται, μπορεί να είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους, αλλά μπορεί να είναι και κοινοί (Metz & Cuccia, 2011).

Σύμφωνα με το Ελληνικό Διακλαδικό Δόγμα των Ειδικών επιχειρήσεων, οι αρχές του πολέμου εφαρμόζονται στις Ειδικές Επιχειρήσεις, ως εξής:

- Επιλογή του σκοπού και εμμονή σ' αυτόν: Η επιλογή του σκοπού πρέπει να στηρίζεται στις ιδιαίτερες επικρατούσες συνθήκες και στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η επίτευξή του πρέπει να αποτελεί την απόλυτη προτεραιότητα, χωρίς οποιαδήποτε παρέκκλιση.
- Επιθετικό πνεύμα: Η επιτυχία των ειδικών επιχειρήσεων βασίζεται στον αιφνιδιασμό. Απαραίτητη προϋπόθεση του αιφνιδιασμού, αποτελεί η απόκτηση και διατήρηση της πρωτοβουλίας.
- Συγκέντρωση: Αφορά την συγκέντρωση μεγάλης ισχύος πυρός σε συγκεκριμένους στόχους υψηλής σημασίας, ώστε να εξασφαλιστεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

- Οικονομία δυνάμεων: Η χρησιμοποίηση των δυνάμεων γίνεται σε σημαντικούς στόχους πρωτεύοντες, υψηλής ανταποδοτικής αξίας και κατάλληλους για αποστολές που θα αποφέρουν στη φίλια Διοίκηση το μέγιστο εφικτό όφελος.

- Ελιγμός: Αναζητούνται κάθε φορά τα χαρακτηριστικά των ελιγμών, που θα ενισχύσουν τον επιτυχή αιφνιδιασμό του αντιπάλου και την επίτευξη μεγαλύτερου δυνατού πλήγματος στον μικρότερο δυνατό χρόνο. Για να ικανοποιηθεί η απαίτηση αυτή, θα πρέπει οι δυνάμεις που ενεργούν να προσαρμόζονται ταχύτατα στις εναλλασσόμενες καταστάσεις, ακόμα και αν αυτές δεν είχαν προβλεφθεί κατά τον σχεδιασμό των επιχειρήσεων.

- Ενότητα διοίκησης. Η υπαγωγή υπό τον αυτό Διοικητή όλων των δυνάμεων και μέσων Ειδικών Επιχειρήσεων, κρίνεται αναγκαία καθώς η φύση τους επιβάλλει, να τελούν τουλάχιστον υπό την Επιχειρησιακή Διοίκηση της Ανώτερης δυνατής βαθμίδας Διοικήσεως.

- Ασφάλεια: Κατά το σχεδιασμό των ειδικών επιχειρήσεων, δίνεται σημαντική μέριμνα στην ασφάλεια της δύναμης και των μέσων που θα χρησιμοποιηθούν και – πρωτίστως – για την επιτυχή ολοκλήρωση της αποστολής.

- Αιφνιδιασμός: Η σχεδίαση και η υλοποίηση των ειδικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να γίνεται με τρόπο τέτοιο που να απαγορεύει στον αντίπαλο να αντιδρά αποτελεσματικά, πριν από την ολοκλήρωση της αποστολής.

- Ηθικό. Το ηθικό σε συνδυασμό με το σθένος, το θάρρος και την τόλμη αποτελεί για τις Δυνάμεις που διεξάγουν Ειδικές Επιχειρήσεις πολλαπλασιαστή ισχύος. Το ηθικό βασίζεται στην πειθαρχία, την άριστη επαγγελματική κατάρτιση και την άριστη φυσική κατάσταση, και ενισχύεται με τη συναδελφικότητα και το πνεύμα Μονάδας.

- Απλότητα. Τα σχέδια και οι διαταγές που οδηγούν στην ανάπτυξη των Ειδικών Επιχειρήσεων πρέπει να είναι απλά, σαφή, πλήρη, κατανοητά, κατηγορηματικά και να συμφωνούν με τις αρχές χρησιμοποίησης των Δυνάμεων (ΓΕΕΘΑ, 2017) (Κολιόπουλος, 2008).

Οι δράσεις των στρατιωτικών ειδικών επιχειρήσεων μπορεί να είναι μυστική, συγκεκαλυμμένη ή διακριτική:

- Μυστική δράση: Στρατιωτικές ειδικές επιχειρήσεις που απαιτούν μυστική δράση διεξάγονται με διαταγή από υψηλό επίπεδο διοίκησης – κυβέρνηση ή

αντίστοιχους οργανισμούς. Η μυστικότητα της επιχείρησης δεν έγκειται τόσο πολύ στην ταυτότητα του ενεργούντα, αλλά κυρίως στην απόκρυψη του χρόνου και του τόπου εκδήλωσης.

- Συγκεκριμενοποιημένη δράση: Αντίθετα με την μυστική δράση, στις στρατιωτικές επιχειρήσεις αυτού του είδους, δίνεται έμφαση στο να διατηρηθεί κρυφή τόσο η ταυτότητα του εκδίδοντος την διαταγή, αλλά και της ίδιας της πραγματοποίησης της επιχείρησης. Είναι σημαντικό να μπορεί ο οργανωτής της δράσης αυτού του είδους να αποποιηθεί την ευθύνη της.

- Διακριτική δράση: Σε αυτού του είδους δράσης των δυνάμεων που εκτελούν ειδικές επιχειρήσεις, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο να μην εκτεθούν ή να μην αποκαλυφθούν. Αυτό θα πρέπει να αποφευχθεί καθώς ο οργανωτής και εκδίδων την διαταγή για την διεξαγωγή, δεν νομιμοποιείται να το κάνει. (Metz & Cuccia, 2011).

Σε πολλές περιπτώσεις το είδος του στόχου τους καθορίζει και την μεθοδολογία της δράσης. Όσο πιο κοντά στο στρατηγικό επίπεδο είναι η σημασία των στόχων, τόσο σημαντικότερη είναι συγκεκριμενοποιημένη ή διακριτική δράση καθώς η δυνατότητα αποποίησης ευθύνης συμβάλει στην διατήρηση της διαπραγματευτικής ισχύος. Οι στρατιωτικές ειδικές επιχειρήσεις που πραγματοποιούνται για την επίτευξη τακτικών στόχων, συνήθως διεξάγονται με μυστική δράση. Επιπλέον στο χρονικό στάδιο στο οποίο βρίσκεται η σύγκρουση, είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την επιλογή του είδους δράσης, καθώς οι μυστικές επιχειρήσεις επιλέγονται συχνότερα πιο κοντά στα στάδια κορύφωσης των συγκρούσεων.

Το πλεονέκτημα που μπορεί να προσδώσει σε τακτικό ή στρατηγικό επίπεδο η επιτυχία μίας στρατιωτικής ειδικής επιχείρησης είναι πολλαπλάσιο της επένδυσης που πρέπει να γίνει σε χρόνο προετοιμασίας, όγκο συμμετεχουσών δυνάμεων και χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού, αλλά και σε οικονομικά στοιχεία. Στον αντίποδα, ενδεχόμενη αποτυχία της μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα σε επίπεδα εθνικής πολιτικής, στρατηγικής και πολύ περισσότερο σε τακτικό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει διότι συνήθως καλούνται να συμβάλλουν στην επίτευξη υψηλής σημασίας (σε στρατηγικό ή τακτικό επίπεδο) αντικειμενικών σκοπών. Επομένως κατά την διαδικασία λήψης απόφασης για την πραγματοποίησή τους ή κατά τη σχεδίασή τους, λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψη οι ενδεχόμενες συνέπειες σε περίπτωση αποτυχίας

τους. Όταν ληφθεί η απόφαση για την διεξαγωγή τους, οι δυνάμεις που καλούνται να ενεργήσουν οργανώνονται και εξοπλίζονται κατάλληλα ώστε να είναι ικανές να διαχειριστούν με επιτυχία τον κίνδυνο που θα προκύψει από την αποτυχία (Peterson, 2014).

Οι αποστολές που περιλαμβάνονται στις στρατιωτικές ειδικές επιχειρήσεις είναι (JWFC, 2003):

- Αποστολές Ειδικής Αναγνώρισης: Με τον όρο αυτό περιγράφονται αποστολές που σχετίζονται με περιβαντολλογικές αναγνωρίσεις. Οι δυνάμεις που εμπλέκονται στις αποστολές αυτές ελέγχουν και συλλέγουν πληροφορίες για υδρογραφικά, γεωλογικά γεωγραφικά και άλλα στοιχεία χωρικού χαρακτήρα. Οι πληροφορίες μπορεί να σχετίζονται με την δραστηριότητα του αντιπάλου στις τοποθεσίες που ελέγχονται. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν απαραίτητη είσοδο σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σχεδίασης, είτε σε στρατηγικό είτε (συχνότερα) σε τακτικό επίπεδο. Οι διεργασίες στις οποίες χρησιμοποιούνται τα στοιχεία αυτά είναι κυρίως η αξιολόγηση της εχθρικής απειλής, η αποτίμηση και η λεπτομερής χαρτογράφηση επικείμενων στόχων.

- Αποστολές Μάχης: Πρόκειται γενικά για επιχειρήσεις που τίθενται στα πλαίσια μαχών ή στα πλαίσια υποστήριξης τους. Χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις αποστολών του είδους αυτού είναι:

- Καταδρομικές κρούσεις
- Ενέδρες
- Επιχειρήσεις καθοδήγησης
- Επιχειρήσεις ανάκτησης
- Καταστροφές ακριβείας
- Βίαια επιβίβαση σε πλοίο

- Αποστολές στρατιωτικής υποβοήθησης: Οι αποστολές αυτού του είδους σχετίζονται περισσότερο με την προετοιμασία άλλων επιχειρήσεων μάχης που πρόκειται να εκδηλωθούν από άλλες δυνάμεις. Σε αυτές περιλαμβάνονται η συμβουλευτική και η καθοδήγηση φίλιων ή συμμαχικών δυνάμεων με σκοπό την σχεδίαση και υλοποίηση μελλοντικών επιχειρήσεων.

Καθώς η ασφάλεια των δυνάμεων που διεξάγουν ειδικές επιχειρήσεις και των μέσων που χρησιμοποιούνται, είναι από τα κρίσιμα στοιχεία τους, η αποτελεσματική

υποστήριξη τους, είναι κάτι που απαιτεί σημαντική σπουδή κατά τον σχεδιασμό. Η υποστήριξη τους αναλύεται σε επιμέρους τομείς όπως παρακάτω (Robinson, et al., 2019):

- Πληροφοριακή υποστήριξη: Οι Ειδικές επιχειρήσεις απαιτούν λεπτομερείς, ταχέως διαδιδόμενες πληροφορίες προκειμένου να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν. Οι πληροφορίες αυτές δεν περιορίζονται αποκλειστικά στην διεξαγωγή των επιχειρήσεων αλλά και στο περιβάλλον το οποίο εντάσσονται (πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, στρατιωτικό). Για να εξασφαλίσουν την απαραίτητη υποστήριξη, οι σχεδιαστές και οι εκτελεστές πρέπει να αναπτύξουν και να διατηρούν συνεργασία με την Διακλαδική Διεύθυνση Στρατιωτικών Πληροφοριών και τις λοιπές Εθνικές Υπηρεσίες συλλογής, ανάλυσης, και παραγωγής πληροφοριών. Συχνά αναπτύσσονται τμήματα συλλογής πληροφοριών πριν την σχεδίαση τους. Η ροή των πληροφοριών χρειάζεται να είναι συνεχής από την φάση της σχεδίασης μέχρι την ολοκλήρωσή τους.

- Υποστήριξη επικοινωνιών – πληροφορικής: Απαιτείται η διαθεσιμότητα αξιόπιστων αυτοματοποιημένων δικτυακών υπηρεσιών προς υποστήριξη του Συστήματος Διοικήσεως Ελέγχου μέχρι το μικρότερο κλιμάκιο που δρα ανεξάρτητα (όπου είναι εφικτό). Η ύπαρξη τέτοιου συστήματος που εκτείνεται μέχρι τις επιχειρησιακές δυνάμεις που δρουν σε μεγάλο βάθος εντός του εχθρικού εδάφους, δίνει συγκριτικό πλεονέκτημα και συνεισφέρει στην επίτευξη του αντικειμενικού σκοπού, αυξάνοντας τις υφιστάμενες δυνατότητες. Το σύστημα εξαρτάται άμεσα από την επικοινωνιακή και πληροφοριακή υποδομή. Η πρόσβαση στο υπόψη σύστημα θα βασίζεται στην αρχή “αναγκαιότητα γνώσης” σε συγκεκριμένους εξουσιοδοτημένους αποδέκτες. Σημαντικό είναι οι υπηρεσίες να χρησιμοποιούν φορείς επικοινωνιών οι οποίοι να χαρακτηρίζονται από ασφάλεια, αξιοπιστία, ευκαμψία, με ικανότητα κάλυψης μεγάλων αποστάσεων (μακράς εμβέλειας), έτσι ώστε να είναι σε θέση να υποστηρίζουν οποιαδήποτε αποστολή σύμφωνα με τις απαιτήσεις της επιχειρησιακής διοίκησης.

- Αποτελεσματική διαχείριση του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος: Η διαχείριση του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος για τις Ειδικές Επιχειρήσεις είναι ζωτικής σημασίας λόγω του αυξημένου κινδύνου για αμοιβαίες παρεμβολές ή απώλειας επικοινωνιών (με τα τμήματα που ενεργούν σε μεγάλο βάθος μέσα στην εχθρική τοποθεσία).

- Ηλεκτρονικός πόλεμος: Για να επαυξήσουν την αποτελεσματικότητα των αποστολών οι Ειδικές Επιχειρήσεις, είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσουν τις δυνατότητες ηλεκτρονικού πολέμου για να αποκτήσουν πρόσβαση σε πληροφορίες που μπορεί να σχετίζονται με την διάταξη και τις θέσεις των Μονάδων ή οτιδήποτε παίζει ρόλο στην διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Από τη άλλη μεριά μπορεί να είναι απαραίτητη η προστασία της φίλιας δύναμης από αντίστοιχες δυνατότητες ηλεκτρονικού πολέμου του αντιπάλου.

- Μετεωρολογική υποστήριξη: Οι καιρικές συνθήκες κατά την εκδήλωση των στρατιωτικών ειδικών επιχειρήσεων είναι από του κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους. Η ακριβής γνώση - πρόβλεψη των καιρικών φαινομένων πολλαπλασιάζει τις πιθανότητες επιτυχούς εκβάσεως μιας αποστολής, ενώ το αντίθετο μπορεί να την οδηγήσει σε αποτυχία.

- Νομική υποστήριξη: Οι ειδικές επιχειρήσεις διέπονται σε κάθε περίπτωση από την εσωτερική νομοθεσία και το διεθνές δίκαιο και Δίκαιο Ενόπλων Συγκρούσεων.

- Υγειονομική υποστήριξη: Η παροχή υγειονομικής υποστήριξης καλύπτει ένα πλέγμα από την ύπαρξη στην ομάδα ιατρικού προσωπικού μέχρι την ετοιμότητα μέσων για επέμβαση με σκοπό την ιατρική φροντίδα και τη διακομιδή τραυματία. Η λειτουργία της υγειονομικής υποστήριξης αποτελεί βασικό μέλημα κατά τις Ειδικές Επιχειρήσεις και απαιτεί τουλάχιστον εξειδικευμένο ιατρό ή νοσοκόμο για κάθε τμήμα που επιχειρεί ή κατάλληλα εκπαιδευμένο μέλος του τμήματος, για την ικανοποιητική παροχή πρώτων βοηθειών.

- Μέσα διεισδύσεως: Οι περισσότερες αποστολές των Ειδικών Επιχειρήσεων προϋποθέτουν αρχική διείσδυση ή είσοδο σε περιοχή ή περιοχές που κατέχονται ή ελέγχονται από τον εχθρό. Αποφασιστικός παράγοντας για τη διεξαγωγή των αποστολών αυτών είναι η ύπαρξη και διαθεσιμότητα των απαιτούμενων και κατάλληλων μέσων διεισδύσεως (μικρά ταχύπλοα σκάφη, πλοία, υποβρύχια, αεροσκάφη, ελικόπτερα ειδικών αποστολών).

- Δορυφορική υποστήριξη: Η υποστήριξη που βασίζεται σε δορυφορικά συστήματα προσφέρει ισχυρές δυνατότητες που είναι απαραίτητες για την υποστήριξη των τμημάτων που επιχειρούν. Η ορθή και πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων αυτών προϋποθέτει την γνώση τους από τους ανθρώπους που είναι επιφορτισμένοι με την σχεδίαση και την διεύθυνση ειδικών επιχειρήσεων. Παράλληλα η

γνώση των δυνατοτήτων αυτών είναι απαραίτητη για να εκτιμώνται και οι αντίστοιχες εχθρικές δυνατότητες.

- Φωτογραφική και κινηματογραφική υποστήριξη: Η χρησιμοποίηση στις Ειδικές Επιχειρήσεις ειδικών σύγχρονων μέσων, για μετάδοση εικόνας ή αποτύπωση καταστάσεων ή γεγονότων για να αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία ή και για άλλους λόγους (πιθανή συνδρομή στην εκτέλεση Πληροφοριακών ή Ψυχολογικών επιχειρήσεων), πρέπει αποτελεί σοβαρή μέριμνα κατά την σχεδίαση.

- Διοικητική μέριμνα: Εκτός από τις λειτουργίες ειδικής υποστήριξης που αναπτύχθηκαν παραπάνω οι Ειδικές Επιχειρήσεις, βασίζονται σε κάθε είδους υποστήριξη μάχης και διοικητικής μέριμνας με την συμβατική μορφή. Επιπροσθέτως απαιτούν και εξειδικευμένη υποστήριξη διοικητικής μέριμνας λόγω της φύσης των αποστολών με τις οποίες σχετίζονται. Η εξασφάλιση των προϋποθέσεων αυτών των Δυνάμεων που διεξάγουν τις επιχειρήσεις, μέσω των Διοικήσεων τους. Η αποτελεσματική υποστήριξη διοικητικής μέριμνας είναι ουσιώδης για την επιτυχία κάθε επιχείρησης και κατά συνέπεια πρέπει να είναι κύριο μέλημα κάθε στρατιωτικού Διοικητή. Τα θέματα που πρωτίστως πρέπει να αντιμετωπίζονται στο επίπεδο της διοικητικής μέριμνας για τις Ειδικές Επιχειρήσεις, αφορούν κυρίως τον αρχικό και κατάλληλο εφοδιασμό, ανεφοδιασμό σε υλικά και εφόδια και σε διακομιδές τραυματιών και αναπληρώσεις προσωπικού.

- Χρησιμοποιούμενος εξοπλισμός: Για τις Ειδικές Επιχειρήσεις, στόχος είναι ο εξοπλισμός των ανδρών και όχι η επάνδρωση του εξοπλισμού. Ο μαχητής των Ειδικών Επιχειρήσεων, αποτελεί ένα οπλικό σύστημα. Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται κατά τις Ειδικές Επιχειρήσεις, είναι ανάλογος με το είδος, τη σοβαρότητα και κρισιμότητα των έργων που αναλαμβάνουν και πρέπει να αποτελείται από:

- Οπλικά συστήματα πιστοποιημένων, υψηλών προδιαγραφών, ελαφρά, περιορισμένα σε όγκο, με ευκολία και απλότητα στο χειρισμό, με δυνατότητα ταχύτητας σκόπευσης και ακρίβειας στην προσβολή των στόχων (ημέρα και νύκτα) και τα οποία να βελτιώνονται, αντικαθίστανται ή συμπληρώνονται ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις σύγχρονες τάσεις.

- Εξειδικευμένα μεταφορικά μέσα τελευταίας τεχνολογίας για την ταχεία μεταφορά των τμημάτων από αέρα, θάλασσα και ξηρά κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες φωτός, καιρού και εδάφους.

- Σύγχρονο υλικό διαβιβάσεων – πληροφορικής, για την εξασφάλιση των επικοινωνιών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.
- Ειδικό και εξειδικευμένο ιματισμό, υπόδηση και είδη εξάρτησης, υψηλής ποιότητας, ελαφρά και λειτουργικά.
- Λοιπό ειδικό εξοπλισμό υψηλής ποιότητας και λειτουργικότητας.
- Ειδική τροφή, κατάλληλη για τις αποστολές που αναλαμβάνουν μικρού όγκου και βάρους και υψηλής διατροφικής ικανότητας.
- Ειδικά Πυρομαχικά – εκρηκτικά.
- Ειδικά οχήματα μάχης.

Εξέλιξη

Η πρώτη καταγεγραμμένη ειδική στρατιωτική επιχείρηση, είναι η χρήση του Δούρειου ίππου για την κατάληψη της Τροίας. Η επιχείρηση αυτή χαρακτηρίζεται από την εμπλοκή του δόλου και της παραπλάνησης, προκειμένου να επιτευχθεί το πλεονέκτημα έναντι του αντιπάλου. Μία άλλη περίπτωση όπου χρησιμοποιήθηκαν στα ίδια χαρακτηριστικά ήταν όταν, το 170 μ.Χ. οι Φωκείς όντες πολιορκούμενοι από τους Θεσσαλούς, κατασκεύασαν γύψινα ομοιώματα στρατιωτών οπλισμένων, τα οποία τοποθέτησαν μία νύχτα, ως δήμεν φρουρά της πόλεως. Με αυτόν το τρόπο παραπλάνησαν τους πολιορκητές ως προς την τρέχουσα θέση τους, ενώ την ίδια ώρα επιτέθηκαν σε αυτούς από άλλη κατεύθυνση. Η σύγχυση που προκλήθηκε στους πολιορκητές τους οδήγησε σε καταστροφική ήττα.

Μία περίπτωση που καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα της εκμετάλλευσης ειδικών δεξιοτήτων του προσωπικού, για την επίτευξη του πλεονεκτήματος έναντι του αντιπάλου ή την άρση του δικού του πλεονεκτήματος, είναι η πολιορκία της Σογδιάνης από το Μέγα Αλέξανδρο. Η Σογδιάνη ήταν κτισμένη σ' ένα τεραστίων διαστάσεων και απόκρημνο βράχο, που παρείχε στους κατοίκους της αποτελεσματική προστασία. Προκειμένου να μπορέσει ο Μέγας Αλέξανδρος να άρει το πλεονέκτημα των πολιορκημένων, ανέθεσε σε τριακόσιους εθελοντές να σκαρφαλώσουν νύχτα στο βράχο και να καταλάβουν την πόλη. Αυτοί κατάφεραν να αναρριχηθούν στον βράχο (εκτός από 32 εξ αυτών που δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν την προσπάθεια) και βρέθηκαν στα νώτα των αντιπάλων. Οι τελευταίοι αιφνιδιασμένοι

από την αναπάντεχη εμφάνιση των Μακεδόνων, παραδόθηκαν αμέσως, στην πρόταση του κήρυκα του Αλεξάνδρου (Λοΐζος, 2018).

Περίπτωση όπου χρησιμοποιήθηκαν τα φυσικά φαινόμενα για να δημιουργηθούν οι συνθήκες επικράτησης έναντι του αντιπάλου, ήταν η έμπνευση του Σκηπίων, να εκμεταλλευτεί το φαινόμενο της άμπωτης και να οδηγήσει τα τμήματα του να επιτεθούν εναντίον της Καρθαγένης, από κατάλληλο θαλάσσιο πόρο που δημιουργούταν εξαιτίας αυτής. Το αποτέλεσμα ήταν να κυριεύσει την πόλη.

Ο βυζαντινός Αυτοκράτορας Αλέξιος ο Α' ο Κομνηνός, είχε αναθέσει σε στρατιωτικό τμήμα να κινείται προς τα νότια του εχθρού και να δρα από εκεί εναντίον του. Την περίοδο της εκστρατείας του Μέγα Ναπολέοντα και κατά την επιστροφή της Γαλλικής δύναμης μετά την πυρπόληση της Μόσχας, οι Ρώσοι χρησιμοποίησαν μικρά τμήματα Κοζάκων για να προβαίνουν σε μικρής κλίμακας επιχειρήσεις εναντίον της. Με την μέθοδο αυτή παρενοχλούσαν τα Γαλλικά τμήματα προκαλώντας τους σημαντικές απώλειες και φθορά.

Η δράση των στρατιωτικών τμημάτων των επαναστατημένων Ελλήνων κατά την περίοδο από το 1821 και μετά, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ειδικών επιχειρήσεων, καθώς ακόμα δεν είχαν ακόμα συγκροτηθεί τακτικά στρατιωτικά τμήματα. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούσαν τα τμήματα αυτά περιλάμβαναν ενέδρες και καταδρομικές ενέργειες. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις τέτοιων δράσεων ήταν:

- Η Μάχη των Δερβενακίων που διεξήχθη από 26 έως 28 Ιουλίου 1822: Στην μάχη αυτή, τα Ελληνικά άτακτα τμήματα εγκαταστάθηκαν στα στενά του Αγ. Σώστη και Αγιονορίου, υπό τις διαταγές του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Αφού κατάφεραν να αιφνιδιάσουν τη τουρκική στρατιά που αριθμούσε περί τους 35.000 άνδρες, της κατάφερε καίριο πλήγμα εξασφαλίζοντας την Πελοπόννησο (Πρασά, 2017).
- Η καταδρομική ενέργεια υπό τον Μάρκο Μπότσαρη στο Τουρκικό στρατόπεδο στο Καρπενήσι. Σε αυτή συμμετείχαν 450 άνδρες οι οποίοι αιφνιδίασαν απόλυτα την Τουρκική δύναμη και την εξανάγκασε σε άτακτη φυγή (Καργάκος, 2019).
- Η πυρπόληση της Τουρκικής Ναυαρχίδας από τον Κωνσταντίνο Κανάρη στη θαλάσσια περιοχή στα ανοικτά των Σπετσών (Καργάκος, 2019).

Μία χαρακτηριστική περίπτωση τμήματος διεξαγωγής ειδικών στρατιωτικών επιχειρήσεων ήταν οι Μπόερς. Αποτελούσαν άτυπες ομάδες ανθρώπων που αναζητούσαν μια μορφή εθνικότητας πιο πολύ σαν αντίδραση της βρετανικής κυριαρχίας στην Νότια Αφρική, παρά μία σαφή εθνική ή άλλη ταυτότητα. Με βάση αυτή την αντίδραση κλήθηκαν να συμμετέχουν σε έναν πόλεμο εναντίον των Βρετανών. Οι ομάδες των ανθρώπων αυτών ήταν χαλαρά οργανωμένες και ονομαζόταν κομάντο (commando). Κάθε ομάδα ήταν δομημένη και προσαρμοσμένη γύρω από ένα μέλος της το οποίο είχε αυξημένες, σε σχέση με τους υπολοίπους, ηγετικές ικανότητες και δεξιότητες. Αυτές του προσδίδαν υψηλό κύρος στο πλαίσιο της ομάδας και απολάμβανε μεγάλη πίστη από τα υπόλοιπα μέλη της. Οι διαταγές συζητούνταν συχνά από όλους. Τόσο η οργάνωση, η λειτουργία, η εμφάνιση (δεν έφεραν στολή) και οι τακτικές των Μπόερς, δεν παρέπεμπαν σε τακτικό στρατό. Ωστόσο οι ομάδες αυτές κατάφεραν να επικρατήσουν έναντι του Βρετανικού τακτικού στρατού στο Νοτιοαφρικανικό Πόλεμο (1899-1902). Ο τρόπος δράσης τους και η εντυπωσιακή αποτελεσματικότητά τους, καθιέρωσε τον όρο κομάντο ως ένα συνώνυμο των ειδικών δυνάμεων (Ray, 2017) (War history on line, 2018).

Αν και κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, κανένα έθνος δεν είχε συγκροτήσει Ειδικές Δυνάμεις για την ανάθεση σε αυτές καταδρομικών ή συναφών επιχειρήσεων, υπήρξαν παραδείγματα ειδικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Η ανάθεση αυτών, έγινε σε τμήματα που συγκροτήθηκαν ειδικά για αυτές τις μεμονωμένες αποστολές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Συνταγματάρχης Λόρενς, που ήταν ο επικεφαλής της αραβικής αντίστασης ενάντια στους Τούρκους. Η δύναμη του τμήματός του, δεν ξεπερνούσε τους 100 άνδρες. Ωστόσο μπορούσε και προέβαινε σε προσβολή τακτικών τουρκικών τμημάτων και σε δολιοφθορές παρέχοντας σημαντική συνδρομή, στις επιχειρούσες τακτικές Βρετανικές δυνάμεις (Anderson, 2014),

Άλλο παράδειγμα είναι σχεδίαση και η υλοποίηση ειδικής επιχείρησης για την καταστροφή της Γερμανικής ναυτικής βάσης του Ζεμπρούγκε, στην Βόρεια Θάλασσα. Στην επιχείρηση αυτή χρησιμοποιήθηκαν 3 Λόχοι πεζοναυτών, 580 άνδρες ως αποβατική δύναμη. Η σχεδίαση της επιχείρησης αυτής, θεωρήθηκε ο πρόδρομος της συγκρότησης ειδικών δυνάμεων από τους στρατούς που συμμετείχαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Sommerville, 2017).

Στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά ειδικά οργανωμένα στρατιωτικά τμήματα ειδικών δυνάμεων. Αναλυτικότερα οι σημαντικότερες τέτοιες προσπάθειες έγιναν στις παρακάτω χώρες (wargaming, 2018):

- Γερμανία: Συγκροτήθηκαν Τάγματα εφόδου και ειδικά τμήματα που τους ανατέθηκαν κυρίως αποστολές για την καταστροφή ισχυρών αμυντικών έργων.
- Ιταλία: Συγκροτήθηκε μία ειδική ομάδα βατραχανθρώπων που αποτελούνταν από εθελοντές, στελέχη των ενόπλων δυνάμεων.
- Σοβιετική Ένωση: Συγκρότησε ειδικά τμήματα τα οποία λαμβάναν αποστολές για να ενεργούν στα νώτα του εχθρού.

Τις ειδικές δυνάμεις με την μορφή που υπάρχουν μέχρι την σύγχρονη εποχή, τις εμπνεύστηκε ο επιτελικός αξιωματικός του Βρετανικού στρατού Ντάντλεϊ Κλαρκ. Το έναυσμα που πυροδότησε τη μελέτη για την οργάνωση τέτοιου είδους τμημάτων ήταν η αποχώρηση του Βρετανικού εκστρατευτικού σώματος από την Δουνκέρκη. Τότε ήταν που διαπιστώθηκε η αδυναμία του Βρετανικού Τακτικού Στρατού να συνεχίσει τις επιχειρήσεις στο εσωτερικό του Ευρωπαϊκού εδάφους (εκτός της Βρετανικής νήσου). Για τον σκοπό αυτό πρότεινε την δημιουργία τμημάτων που θα μπορούσαν να αναλάβουν αποστολές αμφίβιων καταδρομικών επιχειρήσεων στις ευρωπαϊκές ακτές. Οι βασικές αρχές της δράσης των ειδικών δυνάμεων, όπως τις είχε εμπνευστεί ο Ντάντλεϊ ήταν (UK National Museum, 2021):

- Ανάλυση ειδικών αποστολών για τη φθορά του αντιπάλου ή αντιπερισπασμό στα πλευρά και τα νώτα του εχθρού, την εμπλοκή και εγκλωβισμό μεγάλων εχθρικών δυνάμεων και την απαγόρευση χρησιμοποίησής τους στα κύρια πεδία μάχης, την συλλογή πληροφοριών, τις αναγνωρίσεις εχθρικών εδαφών.
- Ανάλυση αποστολών εκτέλεσης εκτέλεση συνδυασμένων ειδικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο στρατηγικού και τακτικού ελιγμού προκειμένου να αναπτυχθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την επιτυχή έκβαση τους.
- Καταλυτική συμβολή στο συντονισμό όλων των αντιστασιακών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται ανεξάρτητα σε διαφορετικές χώρες.
- Συντονισμός και αρωγή των υπηρεσιών πληροφοριών και των μυστικών πρακτόρων - κατασκόπων.

Οι ΗΠΑ πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δεν είχαν οργανώσει κάποιο τμήμα ειδικών επιχειρήσεων. Οι απαιτήσεις του πολέμου όμως οδήγησαν στην σταδιακή συγκρότηση Μονάδων Καταδρομών, Αμφιβίων Επιχειρήσεων και Ανορθόδοξου Πολέμου. Μέσα στα διδάγματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν και η αναγκαιότητα διατήρησης αξιόπιστων μονάδων ικανών να αναλάβουν ειδικές αποστολές. Πέραν όμως αυτού, οι συνθήκες που διαμόρφωσε ο ψυχρός πόλεμος, δεν ευνόησε εκτεταμένες πολεμικές συρράξεις. Αντίθετα, την περίοδο αυτή, εκδηλώθηκαν πολλές περιορισμένης έντασης συρράξεις, στις οποίες συχνά συμμετείχαν αντάρτικα κινήματα και τρομοκρατικές οργανώσεις. Αν και δεν επρόκειτο για συμβατικές συγκρούσεις, επηρέασαν τις εξελίξεις σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο. Οι καταστάσεις αυτές, δεν ήταν εφικτό να αντιμετωπιστούν με συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις. Για τον λόγο αυτό αναπτύχθηκαν ειδικές δυνάμεις. Οι αμερικανικές ειδικές δυνάμεις ανέλαβαν αποστολές στον πόλεμο του Βιετνάμ, στον οποίο δεν εφαρμόζονταν οι αρχές του συμβατικού πολέμου. Η απειλή της τρομοκρατίας, έφερε τις ειδικές δυνάμεις σε επιχειρήσεις που εκδηλωνόταν σε πεδία έξω από τα θέατρα του πολέμου. Στον πόλεμο του Περσικού κόλπου, την δεκαετία του 1990, η χρήση των ειδικών δυνάμεων ήταν εκτεταμένη. Όλες οι μονάδες ειδικών επιχειρήσεων των συμμαχικών δυνάμεων, ήταν υπό ενιαία διοίκηση. Οι δυνάμεις ειδικών επιχειρήσεων στον πόλεμο αυτό, αναπτύχθηκαν πρώτες και ενήργησαν συνδυασμένα με τακτικές στρατιωτικές δυνάμεις. Οι αποστολές που ανέλαβαν περιλάμβαναν:

- Προσβολή υψηλής αξίας στόχων σε μεγάλο βάθος στην εχθρική τοποθεσία.
- Αναγνωρίσεις σε εχθρική περιοχή για τον εντοπισμό στόχων και κατάδειξη τους.
- Διάσωση φίλιου προσωπικού.

Η 11^η Σεπτεμβρίου 2001 αποτέλεσε ορόσημο για τις ειδικές δυνάμεις, καθώς ο πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία απέκτησε πρωταρχική σημασία για την διεθνή κοινότητα. Στον πόλεμο αυτό, ο οποίος είναι ακόμα και σήμερα σε εξέλιξη, ο ρόλος των ειδικών δυνάμεων είναι πρωταγωνιστικός (Hogan, 1992).

Επιχειρήσεις Ανταρτοπολέμου

Περιγραφή – Χαρακτηριστικά

Αν και η έννοια του ανταρτοπολέμου παραπέμπει σε επιχειρήσεις στις οποίες ο διατιθέμενος χρόνος για σχεδίαση είναι μικρός, στην σύγχρονη εποχή, οι ένοπλες συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα είναι κυρίως αυτής της μορφής. Σύμφωνα με το ΝΑΤΟ, ο ανταρτοπόλεμος συνίσταται από στρατιωτικές και παραστρατιωτικές επιχειρήσεις, που διεξάγονται σε περιοχές που είτε τις κατέχει ο εχθρός, είτε βρίσκονται μέσα στην επικράτεια του. Οι δρώντες των επιχειρήσεων αυτών είναι άτακτες ομάδες που αποτελούνται από ανθρώπους που διαβιούν στις περιοχές που εκδηλώνονται. Η σύνθεση των δυνάμεων, που εκτελούν επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου, από άτακτες κυρίως ομάδες, είναι και η ειδοποιός διαφορά τους από τις αντίστοιχες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, σε αρκετές φάσεις ενός πολέμου, συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις, μπορεί να υποχρεωθούν στο να ολοκληρώσουν επιχειρήσεις, με έντονα στοιχεία ανταρτοπολέμου. Θα κληθούν δηλαδή να δράσουν, σαν ένα τμήμα ατάκτων. Σε πολλές περιπτώσεις, ο ανταρτοπόλεμος συγχέεται με την τρομοκρατία. Ο ανταρτοπόλεμος στοχεύει στο να δημιουργήσει φθορά στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφάλειας του αντιπάλου, σε όλη τους της έκταση. Επιθυμητή τελική κατάσταση είναι την κατοχή του εδάφους, στο οποίο εκδηλώνονται οι επιχειρήσεις. Αντίθετα, οι τρομοκρατικές επιχειρήσεις έχουν να κάνουν με μεμονωμένα χτυπήματα εναντίον κυρίως μη στρατιωτικών στόχων και σχεδόν ποτέ δεν σχετίζονται με την κατάληψη εδαφών (Κολιόπουλος, 2014).

Ως μορφή πολέμου και ο ανταρτοπόλεμος, συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά του τα οποία περιλαμβάνουν:

- Προσαρμογή στον πολιτικό αντικειμενικό σκοπό.
- Σημαντική επιρροή της τριβής και του αστάθμητου παράγοντα.
- Σημαντική επίδραση του διοικητή στο αποτέλεσμα του.

Εξέλιξη

Ο πόλεμος με τη συμβατική του μορφή εμφανίστηκε αρκετά μεταγενέστερα από τις πρώτες ένοπλες συγκρούσεις. Μέχρι τότε, οι συγκρούσεις διεξάγονταν από ομάδες ανθρώπων με χαλαρή οργανωτική δομή και ελαφρύ οπλισμό. Τα μέλη των

ομάδων αυτών δεν προσάρμοζαν τη δράση τους σε κάποια συγκεκριμένη στρατηγική και τακτική. Η δράσεις του χαρακτηριζόταν κατά βάση σε αιφνιδιαστικές προσβολές και ενέδρες. Οι πρώτες μορφές ανταρτοπολέμου, μπορεί να θεωρηθεί ότι ήταν οι προϊστορικές φυλετικές συγκρούσεις. Οι συγκρούσεις αυτές εξελίχθηκαν με την πάροδο των ετών, τόσο σε επίπεδο κινήτρων όσο και σε επίπεδο ενεργειών. Στη σύγχρονη εποχή ο ανταρτοπόλεμος αποτελεί μία στρατηγική επιλογή.

Οι πρώτες καταγεγραμμένες αναφορές για αντάρτικη δράση, εντοπίζονται στην αρχαία Μεσοποταμία. Οι νομάδες είχαν σημαντικές επιτυχίες εναντίον πλουσιότερων και πιο καλά εξοπλισμένων αυτοκρατοριών. Η επιτυχίες τους οφειλόταν στην μεγάλη τους κινητικότητα, αλλά και στο γεγονός ότι ήταν ήδη καταρτισμένοι στα περί των ενόπλων συγκρούσεων από μικρή ηλικία. Παράλληλα οι ηγέτες τους απαιτείτο να διακρίνονται στις πολεμικές αρετές. Αυτό τους έκανε ιδιαίτερως ικανούς στις μάχες. Αντίθετα οι αντίπαλοι ηγέτες επιλέγονταν με πολιτικά ή άλλα κριτήρια, που συχνά δεν σχετίζονταν με τις πολεμικές τους επιδόσεις. Επιπλέον οι ένοπλες δυνάμεις των οργανωμένων κοινωνιών, απασχολούνταν κυρίως σε αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες και η πολεμική εκπαίδευση ήταν περιστασιακή.

Η συγγένεια του ανταρτοπολέμου με τον συμβατικό πόλεμο προκύπτει και από την συχνή μετάπτωση ομάδων που δρούσαν στο πλαίσιο των κανόνων του ανταρτοπολέμου, σε συμβατικές μορφές επιχειρήσεων. Τέτοια παραδείγματα είναι οι Μογγόλοι και ο μετασχηματισμός των δομών των δυνάμεων τους υπό τον Τζένκινς Χαν και οι Τούρκοι που άφησαν τις τακτικές των επιδρομών, οργανώνοντας συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις, με αποτέλεσμα να αναπτύξουν την αχανή Οθωμανική αυτοκρατορία. Η μετάπτωση αυτή ήταν απαραίτητη, καθώς αναπροσάρμοσαν τους στόχους τους. Οι τακτικές του ανταρτοπολέμου, είναι κατάλληλες για την επίτευξη μικρής κλίμακας στόχων. Ωστόσο η διατήρηση των κεκτημένων (πχ της εδαφικής ακεραιότητας μίας μεγάλης καταληφθείσας περιοχής), απαιτεί την ανάθεση συγκεκριμένων αποστολών μικρής ή μακράς διάρκειας που σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να απαιτούν εξειδικευμένες ικανότητες ή εξοπλισμό. Τις προϋποθέσεις αυτές, μπορεί να τις εξασφαλίσει μία συμβατική δύναμη. Μία ακόμα αιτία που ευνοεί την μετάπτωση αυτή, είναι η επαφή των νομάδων με τον οργανωμένο τρόπο ζωής, η προτίμηση σε αυτόν και η απροθυμία για επιστροφή στην νομαδική διαβίωση. Υπό το πρίσμα αυτό, οι επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου ήταν κατάλληλες για

την επίτευξη πρόσκαιρών αποτελεσμάτων, αλλά η μονιμοποίηση των επιτευγμάτων τους, απαιτούσαν οργάνωση συμβατικών ενόπλων δυνάμεων. Σε όσες περιπτώσεις αυτό δεν συνέβη, το θετικό αποτέλεσμα που επιτευχθεί με τις επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου δεν μακροημέρευσε (Boot, 2013).

Η αδυναμία αυτή έκανε τον ανταρτοπόλεμο να αποτελεί ένα είδος πολέμου, που χρησιμοποιείτο περιστασιακά και για την επίτευξη συγκεκριμένου στόχου. Τον 17^ο μ.Χ. αιώνα, η οργάνωση των συμβατικών στρατών, έκανε πιο διακριτή τη διαφορά τους με τις μονάδες που διενεργούσαν επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου. Η οργάνωση αυτή αντανάκλασε τόσο σε υποστηρικτικές δομές, όσο και στις τακτικές τους, αλλά και στην εφαρμογή κανόνων δεοντολογίας για τις συγκρούσεις.

Οι συμβατικοί στρατοί από τον 18^ο αιώνα, άρχισαν να αναθέτουν επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου σε επίλεκτα τμήματα προκειμένου να εξασφαλίζουν την επίτευξη συγκεκριμένων τακτικών στόχων. Ο Βρετανικός στρατός στις επιχειρήσεις του στην Βόρεια Αμερική, φρόντισε να διατηρεί ειδικά τμήματα εκπαιδευμένα στις τακτικές του ανορθόδοξου πολέμου. Οι ιθαγενείς Αμερικανοί πολεμιστές, πέρασαν τον ανταρτοπόλεμο σε μία άλλη διάσταση, καθώς φρόντισαν να καταγράφουν τις εμπειρίες τους από τις επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου, ώστε να ενημερώνουν την κοινή γνώμη και να εξασφαλίζουν την υποστήριξη του άμαχου πληθυσμού και να ανυψώσουν το ηθικό του. Σε μεταγενέστερες περιπτώσεις, μέσα στις οποίες μπορεί να συμπεριληφθεί και η Ελληνική επανάσταση, τα τμήματα που επιδίδονταν σε ανταρτοπόλεμο, επεδίωκαν και την θετική γνώμη του εξωτερικού παράγοντα.

Η αποικιοκρατία που αναπτύχθηκε από τα Ευρωπαϊκά έθνη, στις περιοχές της Ασίας και της Αφρικής, σε πολλές περιπτώσεις ώθησε τον ντόπιο πληθυσμό να αναλάβει επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου. Τα κίνητρα ήταν η αντίδραση στην επιθετικότητα του αποίκου. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τα αποτελέσματα των ανταποικιακών επιχειρήσεων ανταρτοπολέμου, είχαν θετικά αποτελέσματα, κυρίως λόγω της αδυναμίας των μεγάλων αποικιοκρατικών δυνάμεων της εποχής, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις διατήρησής τους. Η μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο περίοδος χαρακτηρίστηκε από αριστερά επαναστατικά κινήματα (πχ Κούβα, Νικαράγουα) που βάσισαν την επιτυχία τους στις επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου. Η επιτυχία αυτή έκανε την ανάγκη για αποτελεσματική αντιμετώπιση τους, να ενταθεί η σχετική

έρευνα. Αυτό οδήγησε στην εκπόνηση μελετών που εξέταζαν τρόπους αντιμετώπισης των πρακτικών των ανταρτών. Με τον τρόπο αυτό και ο αντι-ανταρτοπόλεμος έγινε ένα πεδίο μελέτης κατά την στρατηγική σχεδίαση.

Στην σύγχρονη εποχή, οι τακτικές του ανταρτοπόλεμου δεν έχουν διαφοροποιηθεί πολύ, σε σχέση με το πως εκδηλώθηκε από τα προαναφερθέντα αριστερά επαναστατικά κινήματα. Σήμερα προτιμώνται άλλες μορφές εξτρεμιστικής δράσης αποσταθεροποίησης, όπως οι διάφορες μορφές τρομοκρατίας που εμπίπτουν στην σφαίρα του υβριδικού πολέμου (Boot, 2013).

Ψυχολογικές επιχειρήσεις

Περιγραφή – Χαρακτηριστικά

Σε κάθε είδους επιχείρηση, ο παράγοντας που διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο και που στο μεγαλύτερο ποσοστό καθορίζει την επιτυχία της, είναι το ανθρώπινο δυναμικό. Η αποδοτικότητα του ανθρώπου, είτε ως μονάδα, είτε ως μέλος ομάδας, είναι μία συνάρτηση όπου σημαντική παράμετρος είναι η ψυχολογία του και το ηθικό του. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η οργάνωση και ο συντονισμός των ψυχολογικών επιχειρήσεων ενός έθνους σχεδιάζονται και οργανώνονται σε υψηλό επίπεδο διοίκησης, που μπορεί να φθάνει ακόμα και στο κυβερνητικό.

Σε γενικές γραμμές, ο ρόλος των επιχειρήσεων αυτού του είδους είναι να προδιαθέτουν κατάλληλα τόσο τους φίλιους όσο και τους αντιπάλους έτσι ώστε να αντιμετωπίζουν την συμμετοχή στην επιχείρηση με τρόπο που να εξυπηρετεί τα φίλια συμφέροντα. Ο στόχος τους δεν είναι η φυσική καταστροφή ή εξόντωση αλλά ο επηρεασμός της ανθρώπινης σκέψης. Πρόκειται για σχεδιασμένες ψυχολογικές δραστηριότητες που είναι προσανατολισμένες σε κάθε είδους ακροατήριο (φίλιο, εχθρικό ή ουδέτερο) με σκοπό να επηρεάσουν και να προσαρμόσουν τη στάση του στις επιδιώξεις του διεξάγοντος τις επιχειρήσεις.

Η σχεδίαση τους μπορεί να τοποθετηθεί χρονικά τόσο κατά την ειρηνική περίοδο, όσο και κατά περιόδους εντάσεων ή και πολέμου. Εκτός από την χρονική ευρύτητα που παρουσιάζει η σχεδίαση τους, ευρύτητα παρουσιάζει και η θεματολογία τους η οποία δεν περιορίζεται στη στρατιωτική αλλά επεκτείνεται στην πολιτική, την οικονομική, την πολιτιστική και την κοινωνική. Για την διεξαγωγή τους, επίσης

δεν χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στρατιωτικά μέσα αλλά και άλλου είδους όπως ενημερωτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και ιδεολογικές δραστηριότητες. Οι ψυχολογικές επιχειρήσεις ανάλογα με την ευρύτητα των επιδιώξεων τους και τα χρησιμοποιούμενα μέσα κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- **Ψυχολογικές ενέργειες:** Συνίστανται στην χρήση ψυχολογικών μέσων και με σκοπό το περιορισμό της ισχύος του αντιπάλου (πραγματικού, υπαρκτού ή ενδεχομένου) να επηρεάσει την σκέψη ή/και την ψυχολογία σε ενδεχόμενες εχθρικές ή ουδέτερες οντότητες. Σε συνδυασμό με την προσπάθεια αυτή, επιδιώκεται και η αύξηση της επιρροής των φίλων στην σκέψη ή/και την ψυχολογία τους. Οι ενέργειες αυτές μπορεί να διεξάγονται σε ειρηνικές ή/και σε πολεμικές περιόδους. Η διεκυστίνδα της εξασφάλισης μεγάλου βαθμού επηρεασμού των φίλων ή εχθρικών δραστηριοτήτων σε μπορεί να διαμορφώσει καταστάσεις που να καθορίσει την ισορροπία των συγκρούσεων.

- **Ψυχολογικός πόλεμος:** Αποτελεί την άσκηση ψυχολογικής πίεσης στον εχθρικό πληθυσμό και τις ένοπλες δυνάμεις σε περιόδους εντάσεως των διεθνών σχέσεων ή αφού έχει ξεσπάσει ο πόλεμος προκειμένου να επηρεαστεί η στάση και η συμπεριφορά τους. Συχνά χρησιμοποιείται ως μέσο υποστήριξης του συνόλου των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην καταστροφή του εχθρού. Ο τρόπος που συμβάλει σε αυτό είναι η εξασθένιση της βούλησης του εχθρού να αντισταθεί με την εμπλοκή του σε πόλεμο ή τη συνέχιση του και τον περιορισμό των πολεμικών του δυνατοτήτων του. Ανάλογα με τους στόχους του και το επίπεδο στο οποίο σχεδιάζεται και διεξάγεται, διακρίνεται σε (ΓΕΕΘΑ, 2014):

- **Στρατηγικό:** Περιλαμβάνει ενέργειες που αποσκοπούν σε μακροχρόνιους πολιτικούς αντικειμενικούς σκοπούς. Εκδηλώνονται σε περιόδους εντάσεως ή πολέμου. Οι αντικειμενικοί σκοποί του σχετίζονται πάντα με το περιορισμό ή εξάλειψη της θέλησης του αντιπάλου να καταφύγει στην ένοπλη σύγκρουση. Η σχεδίαση του πραγματοποιείται σε κυβερνητικό επίπεδο.

- **Τακτικό:** Περιλαμβάνει ενέργειες που αποσκοπούν στην άσκηση ψυχολογικής πίεσης στις Ένοπλες Δυνάμεις και στον πληθυσμό του εχθρού στα πλαίσια που ορίζεται η Ζώνη Μάχης με αντικειμενικό σκοπό την αποτελεσματική υποστήριξη των επιχειρήσεων σε τακτικό επίπεδο. Ο σχεδιασμός του είναι προσαρμοσμένος στην αντίστοιχη σχεδίαση του στρατηγικού ψυχολογικού πολέμου και σε συντονισμό με την συνολική τακτική σχεδίαση.

- **Ψυχολογικές Ενέργειες:** Αφορά τη χρησιμοποίηση ψυχολογικών μέσων σε καιρό ειρήνης ή μετά την έναρξη του πολέμου για τον περιορισμό του γοήτρου και του ενδεχόμενου ή υπαρκτού εχθρού σε φίλιες, εχθρικές ή ουδέτερες οντότητες. Παράλληλος σκοπός τους είναι η ενίσχυση της φίλιας επιρροής ώστε η στάση του στόχου να καταστεί ευνοϊκή προς τον ενεργώντα. Οι ψυχολογικές ενέργειες εκδηλώνονται με την χρήση των μέσω ενημέρωσης ή με δραστηριότητες επίδειξης όπως στρατιωτικές δραστηριότητες και κινήσεις, πολιτικές εκδηλώσεις.

- **Ψυχολογικές επιχειρήσεις σταθεροποίησης:** Είναι σχεδιασμένες ψυχολογικές δραστηριότητες που εκδηλώνονται σε περιόδους κρίσης ή πολέμου που είναι προσανατολισμένες σε ανθρώπους που είναι εγκατεστημένοι σε ελεγχόμενες από φίλιες δυνάμεις περιοχές. Σκοπός τους είναι να προσαρμόσουν την συμπεριφορά τους στους αντικειμενικούς σκοπούς των επιχειρήσεων που εκτελούν στρατιωτικές δυνάμεις στην περιοχή. Ο τρόπος που συνήθως συμβάλλουν στην εξυπηρέτηση των υπολοίπων στρατιωτικών επιχειρήσεων είναι με την επιβολή ή την διατήρηση της τάξης στην περιοχή ενδιαφέροντος και την εξασφάλιση της υποστήριξης του πληθυσμού.

- **Ψυχολογικές Επιχειρήσεις Διατήρησης της Ειρήνης:** Διεξάγονται στα πλαίσια ειρηνευτικών αποστολών με στόχο την καλλιέργεια ευνοϊκού κλίματος και πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών και του ντόπιου πληθυσμού στην περιοχή.

- **Ενημέρωση:** Η ορθή ενημέρωση των δυνάμεων που διενεργούν στρατιωτικές επιχειρήσεις και του άμαχου είναι σημαντική για την ψυχολογική του κατάσταση και το ηθικό του.

Αν και η προπαγάνδα αναφέρεται σε μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας ως διαφορετικό – ξεχωριστό είδος ειδικών επιχειρήσεων, παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με τις ψυχολογικές επιχειρήσεις.

Εξέλιξη

Οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις, αποτέλεσαν φροντίδα των εμπολέμων δυνάμεων από τις πρώτες συγκρούσεις οργανωμένων ενόπλων ομάδων. Η διαχείριση της σκέψης και των αισθημάτων των ανθρώπων ήταν ένα ελκυστικό πλεονέκτημα για όλους τους αντιμαχόμενους σε όλες τις ιστορικές περιόδους. Ο Ξέρξης πριν εκ-

στρατεύσει εναντίον της Ελλάδας, φρόντισε να αποστείλει προπομπούς προκειμένου να εκφραστούν στον ντόπιο πληθυσμό με λόγια θαυμασμού για τον Περσικό στρατό. Με αυτόν τον τρόπο επιδίωξε να επηρεάσει τον Ελληνικό πληθυσμό έτσι ώστε να πεισθεί ότι κάθε αντίσταση θα ήταν μάταιη. Επιπλέον το περιεχόμενο των λόγων των προπομπών αυτών περιλαμβάναν και αναφορές για τις καλές προθέσεις του, προκειμένου να εμψυχήσει, πέρα από την ματαιότητα της αντίστασης και την έλλειψη σκοπιμότητας για αυτή (Γιαρένης, 2012). Ο Μέγας Αλέξανδρος καθιέρωση των Βασιλείων Εφημερίδων⁴ (Καλαντζής, 2020). Πέρα από τον ενημερωτικό τους χαρακτήρα, αποτελούσαν και ένα χρήσιμο εργαλείο καθοδήγησης της κοινής γνώμης της εποχής αλλά και επηρεασμού της μέσω της έντεχνης παρουσίασης των γεγονότων και των διαμορφούμενων καταστάσεων. Ο Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος προέβη σε βάνουση συμπεριφορά εναντίων Βουλγάρων αιχμαλώτων προκειμένου να πανικοβάλλει τους υπολοίπους (Γιαρένης, 2012).

Μέχρι τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ψυχολογικές επιχειρήσεις εκδηλώνονταν ανάλογα με την οξυδέρκεια του ηγέτη και το κατά πόσο αυτός πίστευε στην αποτελεσματικότητά τους. Στον πόλεμο αυτό, οι ψυχολογικές επιχειρήσεις έγιναν πιο συστηματικές, εντάχθηκαν στην στρατηγική και τακτική πλαισίωση των συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να αναβαθμιστούν και να βελτιωθούν οι μεθοδολογίες τους. Σημαντικό ρόλο σε αυτό έπαιξαν και οι τεχνολογικές εξελίξεις που παρείχαν χρήσιμα και ισχυρά εργαλεία για την διαβίβαση των επιθυμητών μηνυμάτων σε πολλούς ανθρώπους και με μεγάλη ταχύτητα. Ένα ακόμα στοιχείο που ευνόησε την αναβάθμιση των ψυχολογικών επιχειρήσεων αλλά και την αποτελεσματικότητά τους, ήταν η ανάπτυξη των κοινωνικών (και γενικότερα των ανθρωπιστικών) επιστημών καθώς έδωσαν την ευκαιρία στους επιφορτισμένους με την στρατηγική σχεδίαση επιστημονική τεκμηρίωση για τον κατάλληλο χειρισμό του κοινού – στόχος των επιχειρήσεων αυτών.

Στις αρχές του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, οι αντιμαχόμενες πλευρές, μερίμνησαν να ενεργήσουν προσέλκυση των ουδετέρων ή την παρεμπόδιση τους να συνεργασθούν με την αντίπαλη πλευρά. Οι προσπάθειες αυτές εκδηλώθηκαν με την διανομή στο κοινό – στόχος προκηρύξεων και φυλλαδίων, την έκδοση περιοδικών

⁴ Οι Βασιλείες Εφημερίδες ήταν γραπτές ημερήσιες αναφορές των πεπραγμένων στο βασίλειο της Μακεδονίας. Το περιεχόμενό τους περιλάμβανε επίσημη και λεπτομερή παρουσίαση των καθημερινών πολιτικών γεγονότων.

και εφημερίδων με κατάλληλο περιεχόμενο. Το κοινό στόχος μπορεί να ήταν φίλιο ή εχθρικό, μάχιμο ή άμαχο προσωπικό, ανάλογα με τη σκοπιμότητα των επιχειρήσεων.

Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η δύναμη του έντυπου τύπου, του ραδιοφώνου και του κινηματογράφου, προστέθηκαν στα ήδη υπάρχοντα αποδοτικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι Γερμανοί είχαν συστήσει Υπουργείο Προπαγάνδας θέτοντας ως στρατηγικό στόχο τον έλεγχο της Γερμανικής κοινής γνώμης, την τρομοκράτηση των Ευρωπαίων και την ψυχολογική προπαρασκευή της Γερμανίας σε επίπεδο ενόπλων δυνάμεων και πολιτών. Ανάλογη σημασία επέδειξε και ο Τσώρτσιλ καθώς ανέθεσε την Βρετανική προπαγάνδα σε υψηλή κυβερνητική επιστασία, χρησιμοποίησε το BBC και τον κινηματογράφο. Οι Βρετανικές ψυχολογικές επιχειρήσεις ήταν προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε στόχου. Τα εργαλεία της εποχής εκείνης ήταν τόσο ισχυρά καθώς κατάφερναν να παρουσιάζουν καταστάσεις στην κοινή γνώμη που απείχαν από την πραγματικότητα ή να αποκρύπτουν αρνητικές εξελίξεις υπερπροβάλλοντας θετικές – πολλές φορές και ήσσονος σημασίας. Πολλές τεχνικές διαχείρισης του κοινού και της πληροφόρησης του την περίοδο πριν και κατά τη διάρκεια του πολέμου, εφαρμόζονται και σήμερα (Πετράκη, 2011).

Στον πόλεμο της Κορέας, οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ έκαναν εκτεταμένη χρήση του ραδιοφώνου για προπαγάνδα. Επίσης διένειμαν μεγάλο όγκο προκηρύξεων και χρησιμοποίησαν τηλεβόες για να εκφωνήσουν μηνύματα ψυχολογικού επηρεασμού. Την ίδια τακτική και με την χρήση περίπου των ίδιων μέσων, ακολούθησαν οι Αμερικανοί και στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Στην σύγχρονη εποχή, η δύναμη των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι μεγάλη. Η χρησιμοποίησή τους ως εργαλεία εκδήλωσης ψυχολογικών επιχειρήσεων είναι κανόνας για κάθε έθνος. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ένα ακόμα κανάλι διόχτευσης του περιεχομένου των ψυχολογικών επιχειρήσεων, προστέθηκε: οι διαδικτυακές εφαρμογές. Τα τελευταία χρόνια η διεύρυνση του κοινού του διαδικτύου και το εύρος των εφαρμογών του, έχουν δημιουργήσει μία κατάσταση, όπου ο ρόλος του διαδικτυακού περιεχομένου στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης είναι κομβικός. Αν και δεν είναι δυνατό να καθομοιοποιηθεί οποιαδήποτε λογοκρισία και επηρεασμός των μηχανισμών ενημέρωσης από οποιαδήποτε θεσμική ή άλλη αρχή, είναι

προφανές ότι εφόσον υπάρξει βούληση, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το διαδίκτυο θα χρησιμοποιηθούν για τον επηρεασμό φίλιου ή εχθρικού κοινού.

Ένας επίσης σχετικά νέος τρόπος εκδήλωσης ψυχολογικών επιχειρήσεων, είναι η συγκεκαλυμμένη δράση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ). Κάποιες από τις οργανώσεις αυτές, συνήθως με πρόφαση κάποιο ανθρωπιστικό σκοπό της δράσης τους, προβαίνουν σε προσηλυτισμό του τοπικού πληθυσμού προκειμένου να το στρέψουν σε δρόμους μακριά από το εθνικό τους συμφέρον. Στην διευκόλυνση της δράσης τέτοιων οργανώσεων συνεπικουρούν οι ελευθερίες που απολαμβάνουν οι πολίτες σε όλο τον κόσμο στο να ταξιδεύουν σχεδόν σε όλο τον κόσμο.

Σε στρατιωτικό επίπεδο, οι σύγχρονοι στρατοί, διατηρούν οργανωμένα τμήματα ψυχολογικών επιχειρήσεων. Τα τμήματα αυτά αναλαμβάνουν αποστολές ψυχολογικών επιχειρήσεων σε περιόδους έντασης, κρίσης ή πολέμου. Αν και νομικά στις περισσότερες χώρες είναι κολάσιμη η διενέργεια ψυχολογικών επιχειρήσεων σε περιόδους ειρήνης, δεν αποκλείεται η κεκαλυμμένη εκδήλωσή τους ακόμα και σε αυτές (Goldstein & Findley, 1996).

Πληροφοριακές επιχειρήσεις – Κυβερνοεπιθέσεις

Περιγραφή – Χαρακτηριστικά

Κύριο ζητούμενο στις κάθε είδους στρατιωτικές επιχειρήσεις, είναι η πρόσβαση σε πληροφορίες. Η βαθμός κατά τον οποίο μία οντότητα κατέχει επαρκείς πληροφορίες και τις διαχειρίζεται – επεξεργάζεται κατάλληλα, καθορίζει εν πολλοίς την έκβαση του πολέμου. Στη σύγχρονη εποχή, που οι νέες τεχνολογίες επικοινωνιών και πληροφορικής παρέχουν αποτελεσματικές μεθόδους λήψης και εκμετάλλευσης πληροφοριών, καθώς και την γρήγορη διάδοσή τους, η εξασφάλιση πρόσβασης στις πηγές τους είναι μία ισχυρή πρόκληση. Από την άλλη μεριά, είναι επίσης ισχυρή πρόκληση η εξασφάλιση της στεγανότητας των αντίστοιχων φίλιων πηγών πληροφοριών.

Τις τελευταίες δεκαετίες τα πληροφοριακά συστήματα που εξυπηρετούν τις λειτουργίες των ενόπλων δυνάμεων, όλο και περισσότερο βασίζονται στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και σε πολλές περιπτώσεις έχουν απολήξει σε δημόσια δίκτυα επικοινωνιών. Το γεγονός αυτό καθιστά τέτοιου είδους πληροφοριακά συστήματα σημαντικούς στόχους. Με υψηλό επίπεδο αφαίρεσης, το παγκόσμιο δίκτυο

διασυνδεδεμένων πληροφοριακών συστημάτων, μέσω των οποίων διακινούνται ιδέες, πληροφορίες και αγαθά, ορίζεται ως κυβερνοχώρος (cyberfare). Τα πληροφοριακά συστήματα, ως οντότητες, αποτελούνται τόσο από ένα σύνολο όσο και το δίκτυο που τα διασυνδέει, αλλά και το προσωπικό που χειρίζεται τις λειτουργίες τους. Επομένως και αυτά αποτελούν μέρος του κυβερνοχώρου. Στην σύγχρονη εποχή, ο κυβερνοχώρος θεωρείται ο πέμπτος κοινός χώρος (οι άλλοι τέσσερις είναι το έδαφος, η θάλασσα, ο αέρας και το διάστημα) (Ebner, 2015). Ένας ορισμός του κυβερνοχώρου αναφέρει ότι είναι το σύνολο των ηλεκτρονικών μέσων (ένα από τα βασικότερα είναι το διαδίκτυο), όπου οντότητες έρχονται σε αλληλεπίδραση μέσω συνδεδεμένων υπολογιστών με επικοινωνιακά μέσα ανεξάρτητα από την υλικής απόσταση (Λιαρόπουλος, 2012).

Ο κυβερνοχώρος πλέον παρέχει μία ποικιλία μεθόδων και μηχανισμών για την ανταλλαγή της πληροφορίας. Το διαδίκτυο και η ραγδαία ανάπτυξη του, κυρίως τις τελευταίες δύο δεκαετίες, συνετέλεσε στην αύξηση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της δικτύωσης τους στις λειτουργίες των πληροφοριακών συστημάτων αλλά και σε μία ποικιλία δραστηριοτήτων των ανθρώπων στον επαγγελματικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό βίο. Οι περισσότεροι μεγάλοι οργανισμοί, κυβερνητικές υπηρεσίες και επιχειρήσεις συνέδεσαν λειτουργίες τους στο διαδίκτυο με σκοπό να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα του στην διεκπεραίωση των λειτουργιών τους. Αυτό, ωστόσο τους καθιστά ευάλωτους στις απειλές του κυβερνοχώρου.

Σε αυτό το περιβάλλον, η αξία της πληροφορίας ως στοιχείο που χρησιμοποιείται στη σχεδίαση και την λήψη αποφάσεων, είναι μεγάλη και το ρίσκο για την υποκλοπή της από τον κυβερνοχώρο διαχειρίσιμο, ακόμα και από οντότητες που δεν έχουν μεγάλες οικονομικές ή στρατιωτικές δυνατότητες. Στα πλαίσια αυτά αναπτύχθηκε μία νέα μορφή πολέμου, ο Κυβερνοπόλεμος (Cyber warfare), που αποτελεί κατηγορία του Πληροφοριακού Πολέμου (Information Warfare). Στόχος των επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου είναι τα συστατικά των πληροφοριακών συστημάτων και κυρίως τα υπολογιστικά συστήματα και τα δίκτυα. Η μεγάλη εξάρτηση των πληροφοριακών συστημάτων από αυτά, καθιστά την δυνατότητα για την διεξαγωγή επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου, πολλαπλασιαστική ισχύος. Το κυριότερο πλεονέκτημα είναι, ότι το κόστος προπαρασκευής τους είναι κατά πολύ μικρότερο σε σχέση

με την αξία των αποτελεσμάτων της. Για τα κράτη που έχουν ενσωματώσει τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών στα αμυντικά τους πληροφοριακά συστήματα, η εξασφάλιση τους από τις απειλές του κυβερνοπολέμου αποτελεί απαίτηση ζωτικής σημασίας.

Ο κυβερνοπόλεμος είναι ένα σχετικό νέο είδος πολέμου, του οποίου το πεδίο διεξαγωγής είναι ο κυβερνοχώρος. Το είδος αυτό του πολέμου δεν περιορίζεται στον στρατιωτικό τομέα, αλλά σε κάθε δραστηριότητα που βασίζεται σε υπολογιστικά συστήματα και τα δίκτυα τους. Σε κάθε περίπτωση, σχετίζεται με τον ανταγωνισμό των χρηστών του κυβερνοχώρου, είτε να εξασφαλίσουν πλεονέκτημα εις βάρος άλλων χρηστών, είτε να περιφρουρήσουν τον δικό τους. Ανάλογα με την οντότητα που αποτελεί στόχο ή αντικείμενο περιφρούρησης, καθορίζονται και τα κίνητρα του που μπορεί να είναι οικονομικά, στρατιωτικά, πολιτικά, ιδεολογικά και προσωπικά.

Η εμπλοκή του κυβερνοπολέμου σε λειτουργίες του στρατιωτικού τομέα, αφορά κατά κύριο λόγο την διαχείριση των πληροφοριών, που αποτελεί νευραλγικό μέρος του σχεδιασμού των επιχειρήσεων. Οι νέες τεχνολογίες επικοινωνιών και πληροφορικής, παρέχουν σημαντικά εργαλεία για τη γρήγορη διάδοση και επεξεργασία τους. Για τον λόγο αυτό χρησιμοποιούνται σε αμυντικά πληροφοριακά συστήματα κατά κόρον. Εκτός αυτού, ζωτικές κρατικές εγκαταστάσεις και υποδομές μιας χώρας (μονάδες παραγωγής και διαχείρισης ενέργειας, λιμάνια, αεροδρόμια, υδραγωγεία, συγκοινωνιακοί κόμβοι) βασίζονται σε πληροφοριακά συστήματα που συνδέονται στον κυβερνοχώρο. Ανεπάρκεια αυτών, θέτει σημαντικά προβλήματα σε μία οντότητα, όσον αφορά την ικανότητα της να επιτίθεται ή να αμύνεται. Το στοιχείο αυτό κατατάσσει τα πληροφοριακά συστήματα πιθανούς στόχους των επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου (όπως επίσης και στρατιωτικών ειδικών επιχειρήσεων). Στα τακτικά στρατιωτικά σχέδια, περιλαμβάνονται και προβλέψεις για προσβολές ζωτικών εγκαταστάσεων με εξαπόλυση επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου και την εξασφάλιση της ανίχνευσης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης αντίστοιχων επιθέσεων του αντιπάλου.

Ο μορφές με τις οποίες μπορεί να εμφανιστούν οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου, περιλαμβάνονται στα ακόλουθα:

- Η από απόσταση εγκατάσταση και εκτέλεση κακόβουλου λογισμικού στα εχθρικά πληροφοριακά συστήματα.
- Η τεχνητή δημιουργία υπερβολικής κίνησης στο δίκτυο που υποστηρίζει το πληροφοριακό σύστημα στόχος.
- Η φυσική ή/και λογική απομόνωση των πληροφοριακών συστημάτων στόχος από τον υπόλοιπο κυβερνοχώρο.
- Η παραποίηση των πληροφοριών που διακινούνται μέσω του κυβερνοχώρου από και προς τα πληροφοριακά συστήματα του αντιπάλου.
- Παράκαμψη των διαδικασιών και των μηχανισμών αυθεντικοποίησης και δυνατότητα πρόσβασης στα ζωτικά πληροφοριακά συστήματα του αντιπάλου.
- Υποκλοπές πληροφοριών από τις γραμμές επικοινωνίας και δικτύωσης των πληροφοριακών συστημάτων.
- Ανάλυση και κρυπτανάλυση των διακινούμενων πληροφοριών από και προς τα πληροφοριακά συστήματα του αντιπάλου.
- Διάρρηξη των μηχανισμών ελέγχου αυθεντικότητας των πληροφοριών που διακινούνται από και προς τα πληροφοριακά συστήματα του αντιπάλου.
- Εκμετάλλευση των πόρων των πληροφοριακών συστημάτων του αντιπάλου για ίδιο όφελος.

Οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου εκδηλώνονται συνήθως ως συνδυασμός επιθέσεων διαφορετικών μορφών ή ως συνδυασμός με άλλου είδους ειδικές ή συμβατικές επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια η επιτυχία τους εξαρτάται από τον βαθμό του συντονισμού των διαφορετικού τύπου επιχειρήσεων. Επιπροσθέτως η επιλογή των μορφών κυβερνοπολέμου που θα χρησιμοποιηθεί κάθε φορά είναι συνάρτηση με παραμέτρους:

- Το κίνητρο της επιχείρησης:
- Τον στόχο:
- Τις δυνατότητες του έχων την πρωτοβουλία:

Οι τρωτότητες των πληροφοριακών συστημάτων σε επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου, συχνά προέρχεται από ελλιπή εκπαίδευση του προσωπικού που διαχειρίζεται ή χρησιμοποιεί τις λειτουργίες τους (Scott, 2018) (Schulze, 2020).

Εξέλιξη

Οι πληροφοριακές επιχειρήσεις είναι μία νέα προσέγγιση στον πόλεμο, καθώς παρουσιάστηκαν με την εμφάνιση των ραγδαίας εξέλιξης των τεχνολογιών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Εμφανίστηκαν σαν πεδίο μελέτης της στρατηγικής σχεδίασης, ως αποτέλεσμα της ευρείας χρήσης των διαδικτυακών εφαρμογών, τόσο στις προσωπικές δραστηριότητες των πολιτών μίας κρατικής οντότητας, όσο και στις λειτουργίες του κράτους και των ευαίσθητων οργανισμών που σχετίζονται με την λειτουργία του. Οι δυνατότητες που έγιναν διαθέσιμες, παρείχαν ισχυρά πλεονεκτήματα που σχετιζόταν με την ταχύτητα και την ακρίβεια των αποτελεσμάτων. Ωστόσο, το γεγονός ότι σημαντικά πληροφοριακά συστήματα έχουν απολήξεις στο διαδίκτυο ή/και ότι χρειάζεται να ανταλλάσσουν ευαίσθητα δεδομένα με άλλα πληροφοριακά συστήματα ή χρήστες, τα καθιστά ιδιαίτερος ευάλωτα σε επιθέσεις.

Οι κυβερνοεπιθέσεις είναι ελκυστικές για δύο βασικούς λόγους:

- Μικρό κόστος: Η εκτόξευση κυβερνοεπιθέσεων δεν είναι απαιτητικές σε οικονομικό κόστος ή χρόνο για προπαρασκευή. Οι επιτυχείς κυβερνοεπιθέσεις βασίζονται στις εξειδικευμένες γνώσεις του προσωπικού που τις διαχειρίζεται και τα προγραμματιστικά εργαλεία που διαθέτει (των οποίων το κόστος απόκτησης είναι μικρό ή μηδαμινό).
- Μηδενικό ρίσκο: Οι κυβερνοεπιθέσεις κατά κανόνα εκτοξεύονται από ασφαλείς τοποθεσίες. Αυτό σημαίνει ότι το προσωπικό που απασχολείται δε χρειάζεται να εκτίθεται σε κινδύνους για απώλεια της ζωής του.
- Νομική κατοχύρωση: Το δίκαιο του πολέμου, όπως καθορίστηκε από τις συμβάσεις της Γενεύης το 1949, που καθορίζει την ανθρωπιστική μεταχείριση κατά τη διάρκεια του πολέμου, περιορίζεται στην ασφάλεια των πολιτών. Αυτό δημιουργεί ένα κενό στην πρόβλεψη της λειτουργίας κρίσιμων πληροφοριακών συστημάτων για την ασφάλεια τους. Κυβερνοεπιθέσεις εναντίον τέτοιων πληροφοριακών συστημάτων, αν και δεν δημιουργούν άμεσα ανθρώπινες απώλειες, μπορεί να αποτελέσουν σημείο έντονης πίεσης, υπό την απειλή απωλειών από την απώλεια ή δυσλειτουργία τους.

Ο κυβερνοπόλεμος είναι μία σύγχρονη έκφραση της στρατηγικής της ήπιας προσέγγισης. Μέσω των κυβερνοεπιθέσεων επιδιώκεται να έρθει σε μία δυσμενή κατάσταση ο εχθρός, ως συνέπεια οικονομικών και κοινωνικών δυσλειτουργιών που μπορεί να προκληθούν από αυτές. Όντας σε δυσμενή κατάσταση ο εχθρός, είτε χάνει την επιθυμία του για εμπλοκή σε συμβατικό πόλεμο, είτε εισέρχεται σε αυτόν με σημαντικό μειονέκτημα. Η κυβερνοάμυνα είναι μία συνεχής προσπάθεια απόκρουσης ή/και εκμηδενισμού των συνεπειών των εχθρικών κυβερνοεπιθέσεων.

Κεφάλαιο 3: Χρήση των Ειδικών Επιχειρήσεων

Από την ιστορική αναδρομή που προηγήθηκε και αφορούσε την κάθε μία από τις κατηγορίες των ειδικών επιχειρήσεων, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι αντικειμενικοί σκοποί τους, είναι να παρέχουν αρωγή στην επίτευξη των αντίστοιχων αντικειμενικών σκοπών των επιχειρήσεων που ανατίθενται σε συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις. Από την αρχαιότητα που πρωτοεμφανίστηκαν οι πρώτες ειδικές επιχειρήσεις και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο που συγκροτήθηκαν τα πρώτα τμήματα ειδικών επιχειρήσεων, έχουν επέλθει εξελίξεις σε τομείς που σχετίζονται με το τρόπο διεξαγωγής του πολέμου. Αυτοί οι τομείς είναι η τεχνολογία, οι διεθνείς σχέσεις και η φύση των απειλών.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, είναι οι πρώτες που επηρεάζονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις κάθε εποχής. Η επιστήμη και η καινοτομία ενσωματώνονται γρήγορα κάθε φορά στη στρατηγική και τις τακτικές μάχης, από την εποχή των πρώτων οργανωμένων πολεμικών συγκρούσεων. Η μεταλλουργία ευνόησε διαχρονικά την κατασκευή όπλων, η πυρίτιδα αναβάθμισε την ισχύ πυρός, οι μηχανές εσωτερικής καύσης και οι σιδηρόδρομοι ενίσχυσαν τις στρατιωτικές μεταφορές. Όλα τα προαναφερθέντα, αποτελούν παραδείγματα βελτίωσης και εκσυγχρονισμού του τρόπου με τον οποίο διεξάγεται ο πόλεμος, σε διαφορετικές εποχές. Σήμερα οι τεχνολογίες της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, αποτελούν την αιχμή των εξελίξεων. Οι σύγχρονοι στρατοί ανταγωνίζονται στην προσπάθεια της μέγιστης προσαρμογής τους στις μεθόδους διεξαγωγής του πολέμου, μέσα από την μηχανοποίηση και ψηφιοποίηση των πεδίων μάχης. Η ταχεία πρόοδος και η σύγκλιση σε τομείς όπως η ρομποτική, η τεχνολογία πληροφοριών και η τεχνητή νοημοσύνη έχουν και εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν να έχουν αντίκτυπο στο πεδίο της μάχης του μέλλοντος.

Από τον 19^ο αιώνα ήταν η ιδέα για την διεθνή θεσμοθέτηση της διαιτησίας για την διευθέτηση των διεθνών διαφορών, εκφραζόταν όλο και πιο έντονα. Η πρώτη προσπάθεια ευοδώθηκε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Γουίλσον Γούντροου, επεδίωξε και επέτυχε την ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών. Αν και η προσπάθεια αυτήν ήταν βραχύβια, η Κοινωνία των Εθνών θεωρείται ο πρόδρομος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), που από το τέλος του Β΄

Παγκοσμίου Πολέμου και μετά, έχει σκοπό την εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου και την ισότητα μεταξύ των κρατών (Σκαλτσας, 1968).

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, είναι επιφορτισμένο με την διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και – ανάλογα με την περίπτωση που εξετάζει – μπορεί να επέμβει για την αποκατάσταση της σε περιόδους κρίσεων ή εχθροπραξιών. Η κατάσταση που έχει πλέον διαμορφωθεί, δεν ευνοεί την διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων συμβατικού πολέμου που μπορεί να διαρκέσουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα, καθώς σπάνια το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να δώσει έγκριση. Από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, οι συγκρούσεις τείνουν να έχουν περιφερειακό χαρακτήρα και περιορισμένη διάρκεια. Στο Παράρτημα «Α», παρουσιάζεται ένας κατάλογος με τις κυριότερες πολεμικές συγκρούσεις που διεξήχθησαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και είχαν την έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι περισσότερες από αυτές τις συγκρούσεις πραγματοποιήθηκαν με συνδυασμένη χρήση συμβατικών και ειδικών επιχειρήσεων, πραγματοποιήθηκαν με γεωγραφικούς όρους σε περιφερειακό επίπεδο και κατά κανόνα η διάρκεια των εχθροπραξιών ήταν επίσης περιορισμένη (ο μέσος όρος διάρκειας των εχθροπραξιών παρουσιάζει φθίνουσα πορεία σε συνάρτηση με τον χρόνο).

Ένα άλλο στοιχείο που προκύπτει από τη μελέτη των συγκρούσεων που πραγματοποιήθηκαν μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, είναι το ότι πλέον η φύση των συγκρούσεων μεταλλάσσεται και το πεδίο εφαρμογής τους διευρύνεται. Σε χωροταξικό επίπεδο διεξαγωγής, οι επιχειρήσεις δεν περιορίζονται στα τρία επίπεδα της γεωγραφίας αλλά επεκτείνονται τόσο προς το διάστημα, αλλά και στον κυβερνοχώρο.

Οι παραπάνω γενικές συνθήκες επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι ένοπλες δυνάμεις κάθε κρατικής οντότητας ή συνασπισμός αυτών, αντιμετωπίζει το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον. Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που συνθέτουν τη στάση των ενόπλων δυνάμεων απέναντι στις προκλήσεις του σύγχρονου επιχειρησιακού περιβάλλοντος, είναι η σχεδίαση και η διεξαγωγή των ειδικών επιχειρήσεων. Στις επόμενες παραγράφους παραγράφονται συνοπτικά, οι στάσεις αυτές που αφορούν τις ισχυρότερες οντότητες του σύγχρονου κόσμου.

Το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον

Οι αλλαγές και οι εξελίξεις που επέφερε η λήξη του ψυχρού πολέμου, σε συνδυασμό με την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, συνετέλεσαν στην αλλαγή του παγκοσμίου περιβάλλοντος ασφάλειας και την αλλαγή της μορφής των απειλών. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, εμφανίστηκαν μια σειρά από τοπικές και περιφερειακές κρίσεις και συγκρούσεις. Αφετηρία αυτών θεωρείται ότι είναι το κενό που άφησε η καταρρέουσα Σοβιετική Ένωση στην Ανατολική Ευρώπη, τα Βαλκάνια, την Υπερκαυκάσια και την Κεντρική Ασία. Το στρατηγικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε σήμερα, ενέχει υψηλή πολυπλοκότητα. Αν και το ενδεχόμενο για το ξέσπασμα ενός νέου παγκοσμίου πολέμου απομακρύνεται όλο και περισσότερο, περιορισμένες περιφερειακές εντάσεις, εθνικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαφορές, εξακολουθούν να διατηρούν το διεθνές σύστημα ασφάλειας εξαιρετικά ασταθές. Οι συγκρούσεις αυτές, ορισμένα κράτη χωρίς στιβαρά σχήματα εξουσίας, φιλόδοξες δυνάμεις που επιδιώκουν να καλύψουν το κενό ισχύος που έχει δημιουργηθεί από τη πτώση του κομμουνισμού και ο αστάθμητος παράγοντας, συνθέτουν το σύνολο των βασικών απειλών εναντίον της διεθνούς ασφάλειας. Μία σειρά από σύγχρονες καταστάσεις δημιουργούν ασύμμετρες απειλές. Σ' αυτές τις καταστάσεις εμπεριέχονται τα ακόλουθα:

- Άκρατος σωβινισμός
- Θρησκευτικός φανατισμός
- Άνιση ανάπτυξη μεταξύ των εθνών
- Μειονοτικές διαφορές
- Ανεξέλεγκτη λαθρομετανάστευση – μεγάλες προσφυγικές ροές
- Διεθνές οργανωμένο έγκλημα
- Ανάπτυξη όπλων μαζικής καταστροφής
- Προβλήματα περιβαντολογικής φύσης (Frankel, 2021)

Προφανώς οι παραπάνω καταστάσεις, δεν είναι εφικτό να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά από συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις. Αντιθέτως χρειάζονται ειδική διαχείριση με έντονη εκμετάλλευση της τεχνολογίας, έξυπνη χρήση του ανθρωπίνου δυναμικού, της εξειδικευμένη για κάθε περίπτωση σχεδίαση και επιλογή τακτικών. Πέραν αυτού, οι σύγχρονες υβριδικές απειλές απαιτούν τη διεθνή συνεργασία. Το ζητούμενο είναι να εξαλειφθούν οι αιτίες που προκαλούν τις υβριδικές αυτές

απειλές και να αντιμετωπιστούν οι παράγοντες που τις συντηρούν σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη και αν βρίσκονται. Για την επίτευξη του παραπάνω, απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο απόλυτος συντονισμός και η συνεργασία των υπηρεσιών πληροφοριών, των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και εξειδικευμένων Κρατικών Φορέων από όλο τον κόσμο.

Το δίπολο του ψυχρού πολέμου έχει διαδεχθεί ο ηγεμονισμός των ΗΠΑ, οι οποίες ενεργούν στο παγκόσμιο γίγνεσθαι με επιδίωξη τη διατήρησή της. Ωστόσο, ο ηγεμονισμός αυτός αμφισβητείται, τουλάχιστον σε περιφερειακό επίπεδο από ανερχόμενες δυνάμεις όπως είναι η Κίνα ή η Ρωσία. Οι δυνάμεις αυτές σε πρώτη φάση επιδιώκουν την διαμόρφωση σφαιρών επιρροής εντός των οποίων δεν αποδέχονται την αντίστοιχη επιρροή των ΗΠΑ. Οι περιοχές στις οποίες αμφισβητείται η ηγεμονία των ΗΠΑ, είναι η Νοτιοανατολική Ασία (η περιοχή Ινδικού και Ειρηνικού Ωκεανού), ο Περσικός Κόλπος, η Μεσόγειος, Μέση Ανατολή και η Αφρική. Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται από κάποιο βαθμό αστάθειας, η οποία ευνοεί την ανάπτυξη αναθεωρητικών τάσεων.

Επομένως, στο εγγύς μέλλον αναμένεται να διατηρηθεί η πολιτική ρευστότητα σε παγκόσμια κλίμακα, κάτι που επηρεάζει άμεσα και την διαμόρφωση του γεωπολιτικού περιβάλλοντος. Οι καταστάσεις αυτές οδηγούν σε κινδύνους, απειλές, κρίσεις και ένοπλες συγκρούσεις. Ο χαρακτήρας των ένοπλων συγκρούσεων, είναι πιθανότερο να είναι τοπικός και μικρής σχετικά κλίμακας, χωρίς όμως να είναι εύκολο να προβλεφθούν ο χρόνος και ο τόπος που θα ξεσπάσουν. Δημιουργείται έτσι ένα κλίμα αβεβαιότητας, που απαιτεί συνεχή ετοιμότητα και εγρήγορση για επέμβαση σε επιχειρήσεις αγνώστων εκ των προτέρων χαρακτηριστικών (Parlar, 2019).

Από την παραπάνω περιγραφή, διαφαίνεται ότι πλέον η επιδίωξη των εθνών είναι η εξασφάλιση της Εθνικής Ασφάλειας η οποία περιλαμβάνει και τον στόχο της Εθνικής Άμυνας, που είχαν σαν αποστολή οι στρατιωτικές δυνάμεις. Σε αυτό το περιβάλλον, τα έθνη δεν περιορίζονται στην εξασφάλιση της εδαφικής τους ακεραιότητας και εθνικής τους κυριαρχίας, αλλά αυτά θα επεκτείνονται σε περιφερειακό περιβάλλον, ως μέλη της παγκόσμιας κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι πλέον οφείλουν να είναι προετοιμασμένα να αντιμετωπίσουν ασύμμετρες απειλές.

Τα αποτελέσματα της μεταβολής αυτής στη φύση των απειλών, είναι εδώ και αρκετά χρόνια ορατά. Από τη δεκαετία του 1990 μέχρι και σήμερα αυξήθηκε ο αριθμός επεμβάσεων του ΝΑΤΟ και του ΟΗΕ σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, όπου παρατηρήθηκαν ποικίλων μορφών συγκρούσεις (πχ εθνικιστικές, θρησκευτικές). Οι επεμβάσεις αυτές υλοποιήθηκαν με διάφορα είδη αποστολών, όπως επιβολής και διατήρησης της ειρήνης, ανθρωπιστικής βοήθειας ή σύμπραξης για την Ειρήνη. Συνήθως αυτές είναι υπό την αιγίδα διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ, ο ΟΑΣΕ και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπό το πρίσμα αυτό το ΝΑΤΟ και η Ευρωπαϊκή Ένωση, προσαρμόζουν την δομή και τη δράση τους στη νέα κατάσταση. Υιοθετούν νέες στρατηγικές, αναδιοργανώνουν τα μοντέλα διοίκησης τους και τις δομές των δυνάμενων τους, ώστε να είναι σε θέση να επεμβαίνουν έγκαιρα και αποτελεσματικά στις εμφανιζόμενες κρίσεις. Η ίδια προσαρμογή γίνεται και σε επίπεδο πολιτικών.

Σε αυτό το διεθνές περιβάλλον, οι απαιτήσεις της στρατιωτικής στρατηγικής της χώρας μας, γίνονται ολοένα και μεγαλύτερες, με αποτέλεσμα οι αποστολές που καλούνται να αναλαμβάνουν οι Ένοπλες Δυνάμεις, να γίνονται πιο πολύπλοκες και να είναι πλέον προσανατολισμένες και έξω από την Ελληνική επικράτεια. Αυτό συμβαίνει, διότι σε περιφερειακό επίπεδο η Ελλάδα, μπορεί να διαδραματίσει ένα ρόλο εξασφάλισης της περιφερειακής σταθερότητας, ανάπτυξης, της ειρήνης και της νομιμότητας. Στα πλαίσια συμμετοχής της Χώρας σε συμφωνίες και συμμαχίες, καλείται να ενισχύει ανθρωπιστικές και άλλου είδους αποστολές, αλλά όλα αυτά χωρίς να παραβλέπεται ο εθνικός ρόλος τους, που είναι η εξασφάλιση των εθνικών συνόρων.

Η ανταπόκριση των Ενόπλων Δυνάμεων στις νέες απαιτήσεις, απαιτούν την διαμόρφωση κατάλληλου θεσμικού, οργανωτικού και εκπαιδευτικού πλαισίου, για την ασφαλή και αποτελεσματική συμμετοχή τους, στις περιπτώσεις που θα κληθούν να έχουν ενεργό ρόλο σε κάθε είδους απειλές (συμβατικές ή ασύμμετρες). Σε αυτό τον δρόμο οδηγούνται οι ένοπλες δυνάμεις σε όλο τον κόσμο, με σκοπό πέρα από τον ρόλο που παραδοσιακά έχουν, να δύνανται να ανταποκρίνονται στις νέες προκλήσεις. Υπό την έννοια αυτή, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία οι δυνάμεις που έχουν την δυνατότητα εκτέλεσης ειδικών επιχειρήσεων με επιτυχία. Καθώς οι επιχειρήσεις που, όλο και συχνότερα στη σημερινή εποχή, αναλαμβάνουν οι ένοπλες δυνάμεις σε όλον τον κόσμο, έχουν ιδιαίτερα και εξειδικευμένα χαρακτηριστικά, οι δυνάμεις

αυτές είναι οι καταλληλότερες καθώς, παρουσιάζουν ευελιξία και προσαρμοστικότητα σε ποικίλα σύνολα απαιτήσεων. Όσο περισσότερες είναι οι δυνατότητες των εν λόγω δυνάμεων, τόσο περισσότερες δυνατότητες παρέχονται στην πολιτική ηγεσία για «πολιτικούς» ελιγμούς.

Η σύγχρονη συζήτηση περί πολέμου, ήδη κλίνει προς τη θεωρία των πολέμων χαμηλής έντασης και τον «πόλεμο πέρα του πολέμου». Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του τύπου των συγκρούσεων είναι η ανάπτυξη τεχνητών ελεγχόμενων κρίσεων, που στην συνέχεια διαχειρίζονται κατάλληλα για την προώθηση των συμφερόντων του ενεργούντος. Μία τέτοια προσέγγιση εξυπηρετεί την προώθηση των σκοπών μίας οντότητας, χωρίς να είναι απαραίτητο να διακινδυνεύουν οικονομικές επιπτώσεις και διεθνείς κυρώσεις. Για τέτοιου είδους συγκρούσεις είναι καταλληλότερα να χρησιμοποιούνται τμήματα, μέσα και μεθοδολογίες, που διατηρούν χαμηλό το προφίλ των συγκρούσεων και ταυτόχρονα ακυρώνουν αποτελεσματικά τον κίνδυνο.

Σε ένα πόλεμο «χαμηλής έντασης – ελεγχόμενων κρίσεων» απαιτούνται μέσα, τμήματα και τακτικές οι οποίες δεν κλιμακώνουν τις εντάσεις, αλλά ελέγχουν την κλιμάκωση ή αποκλιμάκωσή τους, αντιμετωπίζουν επακριβώς τον κίνδυνο, παρέχουν στην ανώτατη πολιτική και στρατιωτική ηγεσία ευέλικτες και πολλαπλές λύσεις αντιμετώπισης, λειτουργώντας σαν «ελατήρια», που είτε απορροφούν πιέσεις, είτε εκτονώνουν αντιδράσεις. Οι δυνάμεις λοιπόν αυτές μαθαίνουν να χειρίζονται (δημιουργούν – κλιμακώνουν και αποκλιμακώνουν κατά τη θέλησή τους) τις κρίσεις και όχι απλώς να τις αντιμετωπίζουν. Το καταλληλότερο μέσο των Ενόπλων Δυνάμεων μιας χώρας για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων, είναι οι Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων.

Οι ρόλοι τους οποίους αδιαμφισβήτητα καλούνται να διαδραματίζουν οι Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων, εκτός από την εξασφάλιση της Εθνικής κυριαρχίας στην ειρήνη στην κρίση ή στον πόλεμο, είναι η αντιμετώπιση ασύμμετρων απειλών, ο πόλεμος για την εξασφάλιση και τη διασφάλιση των πληροφοριών, η προστασία μειονοτήτων που διαβιούν εκτός της επικράτειας, η ενίσχυση της διπλωματίας μέσω της παρουσίασης των στρατιωτικών δυνατοτήτων, η συμμετοχή σε πολυεθνικές δυνάμεις διευθέτησης κρίσεων, εκτόξευση ψυχολογικών επιχειρήσεων και

η αντιμετώπιση των αντίστοιχων εχθρικών, η συμμετοχή σε ανθρωπιστικές, αποστολές επιβολής και διατήρησης της ειρήνης. Πολλές από τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις, δεν έχουν έντονο πολεμικό χαρακτήρα. Για το λόγο αυτό τα τελευταία χρόνια, ένα υποσύνολο των ειδικών πολεμικών επιχειρήσεων περιγράφονται ως επιχειρήσεις «ξένες» προς τον πόλεμο. Στο NATO οι ειδικές επιχειρήσεις, παρέχουν την ευχέρεια στις Στρατηγικές Διοικήσεις, να αποφασίζουν την ανάπτυξη αρθρωτών και ευέλικτων δυνάμεων που στοχεύουν να ενισχύσουν τις συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις. Εκτός αυτού μπορεί να διεξαχθούν ανεξάρτητα σε ειδικές καταστάσεις όπου απαιτείται να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την συνέχιση των επιχειρήσεων. Τέτοιες περιστάσεις, συνήθως αφορούν περιπτώσεις που η κλιμάκωση δεν ευνοεί την δεδομένη στιγμή τον στρατηγικό σχεδιασμό (Pierini & Doddi, 2021).

Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος από το τέλος του τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, βρήκε πολλές εφαρμογές στις ένοπλες δυνάμεις. Αυτό είναι εμφανές στα σύγχρονα οπλικά συστήματα, στις τεχνικές και τις τακτικές μάχης. Ανάλογα με τις στρατηγικές απαιτήσεις κάθε περιόδου, αναπτύχθηκαν και διαφορετικά δόγματα για την εμπλοκή σε ένοπλες συγκρούσεις. Η τρέχουσα κατάσταση άρχισε να διαμορφώνεται από το τέλος του ψυχρού πολέμου. Καθώς η ήδη γρήγορη ανάπτυξη της τεχνολογίας της περιόδου εκείνης επιταχύνθηκε ακόμα περισσότερο, σήμερα το συγκριτικό πλεονέκτημα το έχουν εκείνες οι δυνάμεις που έχουν καταφέρει να ενσωματώσουν την τεχνολογία αιχμής στα μέσα και τον τρόπο που πολεμάνε. Είναι τόσο καθοριστική η επιρροή της τεχνολογίας στους σύγχρονους πολέμους, που αυτοί θα διαρκούν μικρά σχετικά χρονικά διαστήματα, τα οποία θα εξαρτώνται από τη διαφορά των αντιμαχόμενων πλευρών, σε χρήση τεχνολογίας αιχμής. Αυτό θα συμβαίνει είτε διότι ο έχων το μειονέκτημα θα αρνείται να συνεχίσει τον πόλεμο, είτε διότι θα το έχουν επιβάλει οι θεσμικοί διεθνείς παράγοντες, ως συμμόρφωση στο Διεθνές Δίκαιο. Αυτό καθιστά την γρήγορη ανάληψη της πρωτοβουλίας, βασικό ζητούμενο των εν πολέμω δυνάμεων.

Η τεχνολογία έχει επιδράσει και στην αύξηση των διαστάσεων του σύγχρονου επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Ενώ στις αρχές του προηγούμενου αιώνα είχε προστεθεί, λόγω των αεροπορικών μέσων και η διάσταση του ύψους (οπότε με τις δύο διαστάσεις του εδάφους και τον χρόνο, έγιναν τέσσερις), σήμερα συνυπολογίζονται

σε αυτές ο κυβερνοχώρος και το διάστημα. Επομένως οι στρατηγικές αναπροσαρμόζονται, ώστε να ενσωματώνουν τις δυνατότητες και να απαντούν στις προκλήσεις που θέτουν οι νέες διαστάσεις. Αντίθετα, έχοντας πλέον η ανθρωπότητα ωριμάσει από τα διδάγματα του παρελθόντος, αλλά και – κυρίως – επειδή έχουν ήδη αναπτυχθεί ισχυρά όπλα ακριβούς προσβολής, έχει περιοριστεί η απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό του σύγχρονου επιχειρησιακού περιβάλλοντος είναι η διακλαδικότητα. Οι εξελίξεις στις στρατηγικές και τις τακτικές, καθιστούν τα όρια μεταξύ των τριών κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων λιγότερο διακριτά. Οι σύγχρονες στρατιωτικές επιχειρήσεις συνδυάζουν απαιτήσεις σε ξηρά, θάλασσα και αέρα. Επιπλέον ο συντονισμός τους διευκολύνεται από ανάλογες εφαρμογές της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Η διεξαγωγή των στρατιωτικών επιχειρήσεων σε πολλές περιπτώσεις, γίνεται με την αρμονική συνεργασία στοιχείων και των τριών κλάδων. Η ανάγκη συντονισμού και η εξάρτηση αυτού από τα πληροφοριακά συστήματα διοίκησης, καθιστά την ασφάλεια των τελευταίων, μία από τις πιο επιτακτικές ανάγκες για την επικράτηση στον πόλεμο, ενώ συγχρόνως η εξασφάλιση των συστημάτων αυτών, καθιστά εφικτή την εκμετάλλευση των ισχυρών δυνατοτήτων τους σε περίοδο επιχειρήσεων. Οι βασικότερες από τις δυνατότητες αυτές είναι:

- Γρήγορη διαβίβαση διαταγών και πληροφοριών.
- Χρήση αισθητήρων για την γρήγορη και ακριβή παραγωγή και μεταφορά δεδομένων στα κέντρα διοίκησης και ελέγχου για επεξεργασία και εκμετάλλευση.
- Παροχή ολοκληρωμένης εικόνας του επιχειρησιακού πεδίου ενδιαφέροντος σε πραγματικό χρόνο σε όσους είναι επιφορτισμένοι με την λήψη στρατηγικών και τακτικών αποφάσεων.
- Δυνατότητα ελέγχου περιοχών μεγάλης έκτασης και σε μεγάλη απόσταση.

Η εκτεταμένη χρησιμοποίηση νέων ολοκληρωμένων οπλικών συστημάτων, έξυπνων όπλων, σε συνδυασμό με συστήματα που εξασφαλίζουν την διαθεσιμότητα πληροφοριών, δίνει το συγκριτικό πλεονέκτημα σε όποιον διαθέτει την σχετική τεχνολογία.

Οι σύγχρονες συμβατικές συγκρούσεις απαιτούν υπεροχή και στις τρεις τοπικές διαστάσεις. Η δραστηριότητα στον αέρα, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την σκοπιμότητα της χρήσης δυνάμεων στο έδαφος ή/και τη θάλασσα. Επιπλέον, η φυσική αντιπαράθεση των μαχητών γίνεται ολοένα και πιο σπάνια. Το αντιστάθμισμα αυτού, είναι η απαίτηση εξειδικευμένων τεχνικών γνώσεων και δεξιοτήτων για τη χρησιμοποίηση των πολύπλοκων, αλλά αποτελεσματικών οπλικών συστημάτων.

Τέλος, σε ένα τέτοιο επιχειρησιακό περιβάλλον, υπάρχει θέση και για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτά έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν το τι συμβαίνει στα θέατρα των επιχειρήσεων στην κοινή γνώμη. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να συμβάλουν στην διαμόρφωση της διαμόρφωσης της ψυχολογικής κατάστασης της. Υπό την έννοια αυτή μπορούν να αποτελούν ένα εργαλείο ψυχολογικών επιχειρήσεων.

Από την παραπάνω περιγραφή προκύπτει ότι τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου επιχειρησιακού περιβάλλοντος είναι:

- Ο απαιτούμενος χρόνος προπαρασκευής, είναι γενικά αρκετά μικρότερος από αυτόν που απαιτούνταν στο παρελθόν. Αυτή η μείωση του απαιτούμενου χρόνου προπαρασκευής, έχει καταστήσει εφικτότερη την εκδήλωση αιφνιδιαστικών προσβολών.
- Η χρήση της τεχνολογίας δίνει την δυνατότητα για αποτελεσματικότερες επιχειρήσεις. Στον αντίποδα σε αρνητική έκβαση αυτών, ο ρυθμός των απωλειών είναι κατά πολύ μεγαλύτερος.
- Το βάθος στο οποίο διεξάγονται οι επιχειρήσεις, έχει διευρυνθεί εξαιτίας της μεγαλύτερης ταχύτητας και ευελιξίας των χρησιμοποιούμενων μέσων και στις τρεις τοπικές διαστάσεις, του βεληνεκούς και της ακρίβειας προσβολής των οπλικών συστημάτων.
- Τα θέατρα των επιχειρήσεων μπορεί να διαφοροποιούνται, είτε σε έκταση, είτε ακόμα και σε αλλαγή τοποθεσίας πολύ γρήγορα. Με μεγάλη ταχύτητα επίσης μπορεί να συμβαίνει και η μετάπτωση από επιθετικές και αμυντικές επιχειρήσεις και αντιστρόφως.
- Οι δυνατότητες των οπλικών συστημάτων σε βεληνεκές και ακρίβεια, αλλά και των μέσων – εργαλείων συλλογής πληροφοριών, δημιουργούν ανασφάλεια μεταξύ των αντιπάλων.

- Το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον είναι απαιτητικό σε συλλογή, διαχείριση, επεξεργασία και διαβίβαση δεδομένων και πληροφοριών, σχετικών με τον εχθρό. Για τον σκοπό αυτό αναπτύσσονται ισχυρά εργαλεία και ακολουθούνται αποτελεσματικές τακτικές, για την πρόσβαση σε πληροφορίες περί εχθρού. Οι στρατιωτικές δυνάμεις επίσης, μεριμνούν για την απαγόρευση στον εχθρό να αποκτήσει πρόσβαση σε πληροφορίες ή να διαβιβάσει αυτές που έχει αποκτήσει.

- Η τεχνολογία αναβαθμίζει την δυνατότητα διεξαγωγής ποιοτικών επιχειρήσεων τη νύχτα. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι πλέον απαραίτητη η διακοπή τους κατά την περίοδο της νύχτας. Περιορίζεται με αυτόν τον τρόπο η δυνατότητα για ανάπαυση και αναδιοργάνωση των τμημάτων.

- Οι νέες τεχνολογίες των τηλεπικοινωνιών δίνουν την δυνατότητα διαβίβασης πληροφοριών σε μορφή υπερκειμένου, κάνοντας την επιχειρησιακή επικοινωνία πιο αποτελεσματική και σαφή.

- Η ταχύτητα ροής των επιχειρήσεων επηρεάζει και την εναλλαγή των καταστάσεων και σε στρατηγικό και σε τακτικό επίπεδο. Οι επιχειρήσεις υπό την έννοια αυτή, θα είναι περισσότερο απρόβλεπτες, τόσο ως προς την εξέλιξή τους, όσο και ως προς το αποτέλεσμα τους.

- Η ανασφάλεια και το απρόβλεπτο των επιχειρήσεων, έχει σημαντική επίδραση στην ψυχολογική κατάσταση του μαχητή. Η πίεση που δέχεται είναι εξαιρετικά στρεσογόνος. Η αντιμετώπισή της απαιτεί σωματική και πνευματική ετοιμότητα, που επιτυγχάνεται με την ολοκληρωμένη εκπαίδευση, την εξειδίκευση και τον πλήρη εξοπλισμό.

Το νέο επιχειρησιακό περιβάλλον θέτει μία σειρά από απαιτήσεις:

- Οι ένοπλες δυνάμεις μίας κρατικής οντότητα θα πρέπει:
 - να χαρακτηρίζονται από υψηλό συντονισμό των διαθέσιμων δυνάμεων τους,
 - να μπορούν να δρουν με πολλούς εναλλακτικούς τρόπους, επιλέγοντας για κάθε περίπτωση τον καταλληλότερο,
 - να αξιοποιούν όλες τις διαθέσιμες δυνατότητες στο μέγιστο βαθμό και
 - να μεγιστοποιούν την αποτελεσματικότητά τους.

- Η διοίκηση των Ενόπλων Δυνάμεων να έχει τον πλήρη έλεγχο της κατάστασης τους, σε όλα τα επίπεδα. Επιπλέον να υπάρχουν επαρκείς δίαυλοι επικοινωνίας σε όλες τις κλίμακες της ιεραρχίας τους. Τα στοιχεία αυτά, είναι απαραίτητα για την ορθή εκτίμηση των αποφάσεων που πρέπει κάθε φορά να λαμβάνει.

- Τη συνεχή παρακολούθηση των εξελίξεων, τόσο σε θέματα που αφορούν αμιγώς την πολεμική τέχνη, όσο και σε θέματα που αφορούν την τεχνολογία στο βαθμό που αυτή επηρεάζει τις επιχειρήσεις.

Το νέο επιχειρησιακό περιβάλλον, αναδεικνύει το ρόλο των δυνάμεων ειδικών επιχειρήσεων σε αυτό, καθώς το σύνολο των αποστολών που έχουν την δυνατότητα να φέρουν σε πέρας με επιτυχία είναι αρκετά ευρύ. Εξαιτίας του ότι η έκβαση της σύγκρουσης εξαρτάται εν πολλοίς από το ποιος αποκτά την αρχική πρωτοβουλία, η ικανότητα των συγκεκριμένων δυνάμεων να δρουν αστραπιαία και αποτελεσματικά, τις κάνει κατάλληλες για να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία ευνοϊκής αρχικής κατάστασης της σύγκρουσης.

Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να αναλάβουν αποστολές για την διαχείρισης ή διαμόρφωση ειδικών καταστάσεων, την συλλογή πληροφοριών που θα χρησιμοποιηθούν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, την εκτόξευση ανταποδοτικού πλήγματος, την παραπλάνηση των εχθρικών δυνάμεων, την επιτήρηση και την ειδική αναγνώριση, σε προσβολές στόχων ακριβείας, στην υποστήριξη αεροπορικών επιχειρήσεων, καθώς και στη συμμετοχή σε επιχειρήσεις σε μεγάλο βάθος στο εχθρικό έδαφος. Μπορούν επίσης να παράξουν έμμεσα αποτελέσματα, με την δολιοφθορά σε συστήματα πληροφοριών, την εκδήλωση ψυχολογικών επιχειρήσεων, την αύξηση του βαθμού ανασφάλειας στον εχθρό. Όλες οι παραπάνω αποστολές είναι δυνατόν να αναληφθούν τόσο εν καιρώ ειρήνης, όσο και σε περιόδους επιχειρήσεων.

Η δράση τους μπορεί να παρέχει στην ανώτατη στρατιωτική και πολιτική ηγεσία μίας κρατικής οντότητας, αυξημένο εύρος επιλογών. Μέσα από την ευρύτητα των επιλογών, αυξάνεται και η πιθανότητα επιτυχίας των συγκρούσεων.

Η διαχείριση των ειδικών επιχειρήσεων

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ)

Το Δόγμα Ειδικών Επιχειρήσεων των ΗΠΑ (Joint Chiefs of Staff, 2018) χαρακτηρίζει Ειδικές Επιχειρήσεις, τις ενέργειες που αναλαμβάνονται από ειδικά επιλεγμένες, οργανωμένες, εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δυνάμεις, προς επίτευξης στρατιωτικών, πολιτικών, οικονομικών ή πληροφοριακών σκοπών με μη συμβατικές στρατιωτικές μεθόδους, σε εχθρικές, απαγορευμένες ή πολιτικά ευαίσθητες περιοχές. Αναλαμβάνονται σε όλο το εύρος των στρατιωτικών επιχειρήσεων, είτε ανεξάρτητα, είτε σε συνεργασία με επιχειρήσεις συμβατικών δυνάμεων. Η φύση των ειδικών επιχειρήσεων διαμορφώνονται συχνά σε συνάρτηση με τις πολιτικοστρατιωτικές συνθήκες που ισχύουν κάθε χρονική συγκυρία. Σε κάθε περίπτωση όμως, χαρακτηρίζονται από την χρήση τεχνικών που εξασφαλίζουν συγκάλυψη και μηδενική δημοσιότητα. Οι Ειδικές Επιχειρήσεις διαφέρουν από τις συμβατικές επιχειρήσεις στα παρακάτω:

- Οι δυνάμεις που ενεργούν αναλαμβάνουν μεγάλο ρίσκο. Αντίθετα το πολιτικό ρίσκο είναι ελάχιστο.
- Στις επιχειρησιακές τεχνικές που χρησιμοποιούνται.
- Αποφεύγεται η εμπλοκή με τις εχθρικές δυνάμεις.
- Είναι συνήθως ανεξάρτητες από φίλια υποστήριξη.
- Η επιτυχία τους εξαρτάται από την ύπαρξη επαρκών επιχειρησιακών πληροφοριών.
- Το τοπικό στοιχείο των περιοχών ενεργείας είναι σημαντικός παράγοντας για τη διεξαγωγή τους.

Οι Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων (ΔΕΕ) των ΗΠΑ αναλαμβάνουν τις ακόλουθες κύριες αποστολές

- Άμεσες Επιθετικές Ενέργειες (Direct Action - DA).
- Ειδική αναγνώριση (Special Reconnaissance - SR).
- Εσωτερική Άμυνα Ξένων Κρατών (Foreign Internal Defense - FID).
- Ανορθόδοξος πόλεμος (Unconventional Warfare - UW).
- Καταπολέμηση της τρομοκρατίας (Combating Terrorism - CBT).

- Ψυχολογικές επιχειρήσεις (Psychological Operations - PSYOP).
- Πολιτικοστρατιωτική Συνεργασία (Civil Affairs - CA).
- Μέτρα ενάντια στην εξάπλωση των όπλων μαζικής καταστροφής (Counterproliferation of Weapons of Mass Destruction - CP WMD).
- Πληροφοριακές επιχειρήσεις - Information Operations (IO).
- Επικουρικές Δράσεις Ειδικών Επιχειρήσεων (Special Operations Collateral Activities) οι οποίες περιλαμβάνουν:
 - Υποστήριξη συνασπισμού (Coalition Support)
 - Έρευνα και Διάσωση Μάχης (Combat Search and Rescue - CSAR).
 - Δραστηριότητες κατά των ναρκωτικών (Counterdrug Activities CDA).
 - Ενέργειες εναντίον ναρκών (Countermines Activities – CMA).
 - Ανθρωπιστική βοήθεια σε ξένο κράτος (Foreign Humanitarian Assistance FHA).
 - Δραστηριότητες ενίσχυσης ασφαλείας (Security Assistance - SA).
 - Λοιπές Ειδικές δραστηριότητες (Special Activities) (Joint Chiefs of Staff, 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η σχεδίαση και η υλοποίηση των ειδικών επιχειρήσεων, καθορίζεται από τον σχετικό οδηγό «Σχεδίασης Ειδικών Επιχειρήσεων» (EU Special Operations Forces Planning Guide) (European Union Military Staff, 2019). Σύμφωνα με αυτόν, οι ειδικές επιχειρήσεις είναι στρατιωτικές ενέργειες που διεξάγονται από δυνάμεις ειδικών χαρακτηριστικών, οργάνωσης, εκπαίδευσης και εξοπλισμού, οι οποίες χρησιμοποιούν επιχειρησιακές τεχνικές και πρότυπα ανάπτυξης, μη συνήθη σε συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις. Οι ενέργειες αυτές καλύπτουν όλο το φάσμα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, σε ειρηνικές περιόδους αλλά και σε περιόδους κρίσεων ή συγκρούσεων, είτε ανεξάρτητα, είτε σε συνδυασμό με επιχειρήσεις συμβατικών δυνάμεων. Ειδικές πολιτικοστρατιωτικές συνθήκες, είναι πιθανό να απαιτούν την εφαρμογή τεχνικών που να εξασφαλίζουν την μυστικότητα και την κάλυψή τους. Ενδέχεται να είναι αποδεκτό το υψηλό επίπεδο φυσικής επικινδυνότητας, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αδυναμία σύνδεσης της ειδικής επιχείρησης

με ενέργειες σε πολιτικό επίπεδο. Ο φυσικός κίνδυνος γενικά είναι πολλαπλάσιος σε σχέση με τις αντίστοιχες συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Οι αποστολές που προβλέπονται να ανατίθενται σε τμήματα που διεξάγουν ειδικές επιχειρήσεις είναι:

- Ειδική Επιτήρηση και Αναγνώριση (Special Surveillance and Reconnaissance - SR).
- Άμεσες Επιθετικές Ενέργειες (Direct Action - DA).
- Στρατιωτική Υποβοήθηση (Military Assistance - MA) (Dellinger, 2012)..

NATO

Το Συμμαχικό Κοινό Δόγμα του NATO για Ειδικές Επιχειρήσεις, τις ορίζει ως εξής: Στρατιωτικές δραστηριότητες που διεξάγονται από ειδικά καθορισμένες, οργανωμένες, επιλεγμένες, εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες δυνάμεις που χρησιμοποιούν αντισυμβατικές τεχνικές και τρόπους δράσης. Επιπλέον αναφέρει ότι αυτές οι δραστηριότητες, μπορούν να διεξαχθούν σε όλο το φάσμα των στρατιωτικών επιχειρήσεων, για να βοηθήσουν στην επίτευξη της επιθυμητής τελικής κατάστασης. Πολιτικοστρατιωτικές εκτιμήσεις, μπορεί να απαιτούν μυστικές ή κρυφές τεχνικές και την αποδοχή ενός βαθμού πολιτικού ή στρατιωτικού κινδύνου, που δεν σχετίζεται με επιχειρήσεις συμβατικών δυνάμεων. Οι Ειδικές Επιχειρήσεις παρέχουν αποτελέσματα στρατηγικού ή επιχειρησιακού επιπέδου ή εκτελούνται όπου υπάρχει σημαντικός πολιτικός κίνδυνος.

Οι αποστολές των που αναλαμβάνουν τα τμήματα που διεξάγουν ειδικές επιχειρήσεις διακρίνονται σε τρεις ευρείες κατηγορίες:

- Στρατιωτική Βοήθεια (Military Assistance - MA): Η στρατιωτική βοήθεια μπορεί να περιλαμβάνει εκπαίδευση, παροχή συμβουλών και υποστήριξη εταίρων (τις περισσότερες φορές στην περιοχή ευθύνης του εταίρου). Τις περισσότερες φορές παρέχεται από τη Συμμαχική δύναμη, έως ότου ο εταίρος είναι σε θέση να πραγματοποιήσει τις σχετικές επιχειρήσεις ανεξάρτητα. Οι δραστηριότητες αυτές σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να επεκταθούν σε συνεργασίες σε ποικίλα επίπεδα.

- Ειδική Αναγνώριση (Special Reconnaissance - SR): Οι ειδικές αναγνωρίσεις είναι αποστολές συλλογής πληροφοριών για περιοχές στις οποίες επίκειται η διεξαγωγή επιχειρήσεων και θεωρούνται επικίνδυνες.

- Άμεση Δράση (Direct Action - DA): Η Άμεση Δράση μπορεί να οριστεί ως οποιαδήποτε ενέργεια που λαμβάνεται από τις συμμαχικές ειδικές δυνάμεις και μπορεί να αφορούν στοχευμένες προσβολές, δολοφονίες ή συλλήψεις προσώπων, που θεωρούνται απαραίτητες για την ολοκλήρωση μίας αποστολής.

Οι Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων του NATO αναπτύχθηκαν, καθώς διαπιστώθηκε ότι οι δυνατότητες και οι δραστηριότητες των ειδικών δυνάμεων της Συμμαχίας στερούνταν συντονισμού. Η μετά τον Ψυχρό Πόλεμο μετάβαση του NATO σε περιφερειακές εκστρατευτικές επιχειρήσεις, φανέρωσε την ανάγκη για λειτουργικές δυνατότητες ειδικών επιχειρήσεων, για την εκτέλεση μιας σειράς αποστολών (από αναγνωρίσεις, μέχρι απελευθέρωση ομήρων και την διαχείριση εξεγέρσεων). Αρχικά αναλήφθηκαν ένα σύνολο πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της ικανότητας της Συμμαχίας, να προσαρμοστεί σε ένα νέο περιβάλλον ασφαλείας. Η οργανωτική δομή της διεύθυνσης των ειδικών επιχειρήσεων στην συμμαχία, περιλαμβάνει τον Διευθυντή Ειδικών Επιχειρήσεων, το Κέντρο Συντονισμού Ειδικών Επιχειρήσεων, του οποίου η κύρια αποστολή είναι ο συντονισμός των εθνικών ειδικών δυνάμεων των συμμαχικών εθνών και μια ομοσπονδία κέντρων για το συντονισμό της εκπαίδευσης των ειδικών δυνάμεων του NATO και των αντίστοιχων εθνικών. Η ερμηνεία που δίνει το NATO για το περιεχόμενο των ειδικών επιχειρήσεων, είναι πολύ κοντά σε αυτή που δίνουν τόσο οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση (Moon, 2018).

Μεγάλη Βρετανία

Οι βρετανικές Μονάδες Ειδικών Επιχειρήσεων κατηγοριοποιούνται σε δύο επίπεδα:

- Στο πρώτο επίπεδο τοποθετείται η Ειδική Αεροπορική Υπηρεσία (Special Air Service - SAS), η Ειδική Υπηρεσία Σκάφους (Special Boat Service - SBS), το Ειδικό Σύνταγμα Αναγνώρισης (Reconnaissance Regiment - SRR) και η Ομάδα Υποστήριξης Ειδικών Δυνάμεων (Special Forces Support Group - SFSG). Οι αποστολές που αναλαμβάνουν οι υπηρεσίες αυτές είναι επικεντρωμένες στην αντιτρομοκρατία, τη διάσωση ομήρων, τη συλλογή πληροφοριών και την άμεση δράση.

- Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκονται το Βασιλικό Τμήμα Πεζοναυτών (Royal Marine Commando), το Σύνταγμα Αλεξιπτωτιστών (Special Reconnaissance Regiment) και το 18 Σύνταγμα Διαβιβάσεων (18 Signals Regiment).

Η πτέρυγα ειδικών αεροπορικών μεταφορών (Joint Special Forces Aviation Wing), αναλαμβάνει αποστολές αεροπορικών μεταφορών και υποστήριξης σε όλες τις παραπάνω μονάδες με έμφαση στο πρώτο επίπεδο. Οι μονάδες πρώτης βαθμίδας υπάγονται στις Ειδικές Δυνάμεις του Ηνωμένου Βασιλείου (UKSF), μια διεύθυνση εντός της Στρατηγικής Διοίκησης που εποπτεύει κοινές και εθνικές αποστολές. Η νέα στρατηγική έχει οριστεί να δημιουργήσει νέες μονάδες και να μετατοπίσει το επίκεντρο των υπαρχόντων.

Ο Βρετανικός Στρατός εμπεριέχει την Ταξιαρχία Ειδικών Επιχειρήσεων (Army Special Operations Brigade), πυρήνας της οποίας είναι το νέο Σύνταγμα Καταδρομών (Ranger). Με τέσσερα Τάγματα, το Σύνταγμα Ranger αναλαμβάνει αποστολές που διεξάγονται επί του παρόντος από τις μονάδες του πρώτου επιπέδου. Επιπλέον διαθέτει μια Ταξιαρχία Υποστήριξης Δυνάμεων Ασφαλείας (Security Force Assistance Brigade). Αν και δεν αποτελεί μέρος ειδικών επιχειρήσεων, αυτή η μονάδα συνεργάζεται και εκπαιδεύει στρατιωτικούς εταίρους σε όλο τον κόσμο. Το Βασιλικό Ναυτικό ενέχει την Future Commando Force, ενώ η Royal Marines Commandos αναλαμβάνει αποστολές διεξαγωγής μίας ευρείας ποικιλίας ειδικών επιχειρήσεων (Atlamazoglou, 2021).

Εκτιμήσεις

Από τις παραπάνω περιγραφές είναι προφανές ότι οι δυνατότητες των δυνάμεων που αναλαμβάνουν την διεξαγωγή ειδικών επιχειρήσεων έχουν αναβαθμιστεί, ενώ ταυτόχρονα έχει διευρυνθεί και η ποικιλία των τρόπων δράσης τους. Οι Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων αναπτύσσονται τακτικά σε μια ποικιλία αποστολών παγκοσμίως, από αποστολές άμεσης δράσης κατά τρομοκρατών, έως εκπαίδευση και παροχή συμβουλών, τόσο σε συμβατικές, όσο και σε μη συμβατικές συμμαχικές δυνάμεις.

Επιπλέον η τεχνολογία έχει αναπτυχθεί σε τέτοιο βαθμό που να επιτρέπει τον εξοπλισμό των δυνάμεων αυτών, με εργαλεία για την προσβολή στόχων με μεγάλη ακρίβεια και με μικρό ρίσκο. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον, οι Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων παρέχουν αξιόπιστες λύσεις στο μεγαλύτερο μέρος των προκλήσεων, οι ειδικές επιχειρήσεις δεν αποτελούν πανάκεια για όλες τις προκλήσεις ασφαλείας. Υφίστανται περιορισμοί οι οποίοι

καθιστούν την διεξαγωγή ειδικών επιχειρήσεων απαγορευτική για ορισμένες περιπτώσεις και υπό ορισμένες συνθήκες.

Επιπλέον, καθώς το διεθνές περιβάλλον, όσο αφορά την ασφάλεια, είναι ευμετάβλητο, ενδέχεται οι καταστάσεις που διαμορφώνονται σε κάθε περίοδο να είναι απαγορευτικές για την υλοποίηση τέτοιων επιχειρήσεων, σε περιπτώσεις που παλαιότερα τις ευνοούσαν. Οι υπεύθυνοι χάραξης των στρατηγικών, οφείλουν να παρατηρούν τις εξελίξεις διαρκώς, να εκτιμούν ορθά τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων, τους διαθέσιμους πόρους και το περιβάλλον, ώστε να θέτουν τις δυνατότητες των ειδικών επιχειρήσεων σε ρεαλιστική βάση.

Περιορισμοί

Οι ειδικές επιχειρήσεις από μόνες τους, δεν μπορούν να εξασφαλίσουν στρατηγική επιτυχία. Περιστασιακά μπορούν να έχουν κάποιο στρατηγικό αποτέλεσμα, ιδιαίτερα όσον αφορά τη δέσμευση και την ικανότητα σηματοδότησης μέσω διακριτών επιχειρήσεων. Όμως, ελλείπει άλλων υποστηρικτικών στοιχείων —είτε στρατιωτικών, διπλωματικών ή οικονομικών— η επίτευξη αποφασιστικών στρατηγικών αποτελεσμάτων είναι δύσκολο να επιτευχθεί.

Το αποτέλεσμα μίας επιτυχημένης ειδικής επιχείρησης, θα πρέπει να υποστηριχθεί συνδυασμένα από συμβατικές δυνάμεις. Τότε και μόνο τότε η επιτυχία της σε τακτικό επίπεδο, θα μπορέσει να μετουσιωθεί σε στρατηγικό επίπεδο⁵. Σε διαφορετική περίπτωση, είναι πολύ πιθανό η όποια θετική εξέλιξη της επιχείρησης, να μην καταστεί δυνατό να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης από την φίλια διοίκηση, θέτοντας ταυτόχρονα το τμήμα που τη διεξήγαγε σε κίνδυνο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τόσο η εκπαίδευση, όσο και ο εξοπλισμός των τμημάτων αυτών, είναι προσανατολισμένα σε ταχείες ενέργειες και διαφυγή. Δεν λαμβάνεται μέριμνα για εξασφάλιση του αποτελέσματος σε βάθος χρόνου, με αποτέλεσμα κάθε χρονική παρέκκλιση από τις δυνατότητες του τμήματος να δίνει στον εχθρό το περιθώριο από την μία

⁵ Η κατάληψη του τεράστιου βελγικού φρουρίου ABN Email τον Μάιο του 1940, από τις Γερμανικές δυνάμεις ήταν ένα παράδειγμα συντονισμούς ειδικών και συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Την κατάληψη του φρουρίου και των κοντινών γεφυρών από τους Γερμανούς αλεξιπρωτιστές, ακολούθησε η δράση της 18^{ης} Γερμανικής Στρατιάς και η ταχεία κατάληψη του οχυρού που επέτρεψε στις γερμανικές συμβατικές δυνάμεις να περάσουν στο Βέλγιο προτού οι βρετανικές μονάδες μπορέσουν να ενισχύσουν τη βελγική άμυνα. Στην περίπτωση αυτή, ο αρμονικός συντονισμός ειδικών και συμβατικών δυνάμεων διαφύλαξε το τακτικό πλεονέκτημα που καρποφόρησε η ειδική επιχείρηση ώστε να αναβαθμιστεί σε στρατηγική επιτυχία.

πλευρά να ανασυνταχθεί και από την άλλη να εμπλακεί με το ειδικό τμήμα, σε ένα είδος αγώνα για τον οποίο το τελευταίο δεν είναι εξοπλισμένο ή εκπαιδευμένο⁶.

Οι επιτυχίες των ειδικών επιχειρήσεων, αναφέρονται κυρίως στο τακτικό επίπεδο. Ωστόσο μία ειδική επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου τα αποτελέσματά της, να γίνουν αντικείμενο εκμετάλλευσης από συμβατικές δυνάμεις, ώστε να δοθεί αποφασιστικό πλήγμα στον εχθρό⁷. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθούν ως διαπραγματευτικό εργαλείο στην προσπάθεια επικράτησης σε στρατηγικό επίπεδο ή να προσδιορίζουν ένα ορόσημο, το οποίο όμως έχει προσεγγιστεί με προηγούμενες επιτυχίες συμβατικών επιχειρήσεων⁸. Η ανάγκη για ενίσχυση των ειδικών επιχειρήσεων και με συμβατικές προσεγγίσεις, είναι υπαρκτή όχι μόνο στις ειδικές επιχειρήσεις άμεσης προσέγγισης, αλλά και σε εκείνες της έμμεσης. Έτσι η συμβουλευτικές ή εκπαιδευτικές επιχειρήσεις, προκειμένου να έχουν το επιθυμητό στρατηγικό αποτέλεσμα, θα πρέπει να συνοδεύονται από συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις ή/και κατάλληλες διπλωματικές ενέργειες⁹.

Ένας ακόμα κοινός περιορισμός των ειδικών επιχειρήσεων, είναι το ότι ενέχουν μεγάλο ρίσκο. Μπορεί τα σύγχρονα μέσα και οι τακτικές που χρησιμοποιούνται να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο αυτό, ωστόσο είναι αδύνατο να εξαλειφθεί. Σε περιπτώσεις που το προσδοκώμενο όφελος είναι πολύ μεγάλο (πχ η τελική επικράτηση

⁶ Η ειδική επιχείρηση των Βρετανών για κατάληψη της γέφυρας στο Άρνε κατά τη διάρκεια της Επιχείρησης Market Garden ήταν αναποτελεσματική παρά το ότι έδρασε μεγάλη δύναμη αλεξιπτωτιστών. Αυτό συνέβη διότι το συμβατικό Βρετανικό τμήμα δεν μπόρεσε να προχωρήσει στο Άρνε, αφήνοντας τους Βρετανούς αλεξιπτωτιστές εγκλωβισμένους. Στην συνέχεια οι τελευταίοι κατατροπώθηκαν από τις εχθρικές τους δυνάμεις. Η αδυναμία εκμετάλλευσης της επιτυχίας της ειδικής επιχείρησης από φίλιες συμβατικές δυνάμεις, οδήγησε την συνολική επιχείρηση σε αποτυχία.

⁷ Για την ισραηλινή επιδρομή στο Πράσινο Νησί τον Ιούλιο του 1969 χρησιμοποιήθηκαν δυνάμεις ειδικών επιχειρήσεων, που είχαν σαν στόχο να καταδείξουν τα τρωτά σημεία των Αιγυπτίων. Αν και η επιχείρηση αυτή είχε πολλές απώλειες, έδωσε στην ισραηλινή αεροπορία πολύτιμη βοήθεια να διεξαγάγει επιτυχημένη αεροπορική επιδρομή το αποτέλεσμα της οποίας συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στον τερματισμό του πολέμου.

⁸ Η ειδική επιχείρησης που είχε ως αποτέλεσμα τη δολοφονία του Οσάμα Μπιν Λάντεν από τις δυνάμεις ειδικών επιχειρήσεων των ΗΠΑ ήταν ένα (στρατηγικό) ορόσημο που σηματοδοτούσε το τέλος της αντίδρασης των Αμερικανών για την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Ωστόσο πριν από το ορόσημο αυτό είχαν προηγηθεί μεγάλος αριθμός συμβατικών και ειδικών επιχειρήσεων.

⁹ Οι βρετανικές δυνάμεις ειδικών επιχειρήσεων βοήθησαν το Ομάν να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά μια εξέγερση στην επαρχία Ντοφάρ τη δεκαετία του 1970. Η τακτική τους επιτυχία του στην καθοδήγηση και παροχή συμβουλών στις μονάδες του Ομάν υποβοηθήθηκε από διπλωματικές προσπάθειες, οι οποίες έφεραν ιρανικά στρατεύματα για υποστήριξη στη σύγκρουση στην πλευρά του Ομάν. Η βρετανική υπηρεσία πληροφοριών ξεκίνησε μια παράλληλη προσπάθεια για τη δημιουργία και παροχή συμβουλών στην υπηρεσία πληροφοριών του Ομάν. Βρετανοί σύμβουλοι βοήθησαν επίσης το Ομάν να χαράξει μια οικονομική πολιτική για να αξιοποιήσει στο έπακρο τα πολύτιμα, αλλά περιορισμένα αποθέματα πετρελαίου του. Εκτιμάται ότι δίχως αυτή τη πολυδιάστατη υποστήριξη η τακτική επιτυχία δεν θα επέφερε από μόνη της την στρατηγική επιτυχία.

σε έναν πόλεμο), τότε το σχετικό κόστος μια αποτυχίας είναι μικρό. Οι ειδικές επιχειρήσεις συχνά αναλαμβάνονται ως το τελευταίο βήμα πριν την ένοπλη σύρραξη. Συχνά είναι μυστικές και δεν συσχετίζονται με την επίσημη εθνική οντότητα των ενεργούντων τμημάτων, ώστε να είναι εφικτή στη συνέχεια η αποποίηση της ευθύνης. Οι επιφορτισμένοι με την λήψη απόφασης χρησιμοποίησε των Δυνάμενων Ειδικών Επιχειρήσεων, έρχονται μπροστά σε ένα δίλημμα. Από την μια μπορούν να επιλέξουν να περιορίσουν την επικινδυνότητα αποκάλυψης της ειδικής επιχείρησης, μειώνοντας όμως την αποτελεσματικότητα της, ενώ από την άλλη, μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη του κινδύνου, να επιδιώξουν την μέγιστη δυνατή επικινδυνότητα, γνωρίζοντας ότι σε αρνητική περίπτωση, το κόστος θα είναι ιδιαίτερος υψηλό.

Εκτός από τους περιορισμούς που ισχύουν γενικά για την αποτελεσματικότητα των ειδικών επιχειρήσεων, η επιτυχία που μπορεί να έχουν τέτοιου είδους επιχειρήσεις άμεσης προσέγγισης, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη φύση και τα χαρακτηριστικά του στόχου. Για παράδειγμα αν η ειδική επιχείρηση αφορά τη δολοφονία του επικεφαλής της εχθρικής διοίκησης, τότε ο αντίκτυπος της τακτικής επιτυχίας στην δύναμη αυτή θα είναι ολοκληρωτικά καταστροφικός αν ο δολοφονηθέντας ασκούσε συγκεντρωτική διοίκηση ή αν ήταν η αποκλειστική πηγή έμπνευσης.

Αντίθετα, αν η εχθρική δύναμη έχει ορθολογική οργανωτική δομή και διανομή ρόλων, τότε η απώλεια του ηγέτη θα έχει σαφώς μικρότερο αντίκτυπο, καθώς ο στόχος θα μπορέσει να αναδιοργανωθεί σχετικά γρήγορα, μειώνοντας ή και εξαλείφοντας, το όποιο στρατηγικό κέρδος θα μπορούσε να αποσπάσει η φίλια διοίκηση. Όταν οι ειδικές επιχειρήσεις εκδηλώνονται εναντίον ομάδας σημαντικών προσώπων, απαιτούν περισσότερους πόρους, πληροφορίες και προπαρασκευή. Το όφελος από τις επιχειρήσεις αυτές είναι η αφαίρεση δυνατοτήτων από τον εχθρό και θα πρέπει να είναι πολλαπλάσιο από την επένδυση που απαιτείται σε πόρους. Στην εκτίμηση του σχετικού οφέλους θα πρέπει να συνυπολογίζεται και η ανθεκτικότητα της ηγετικής οργάνωσης του αντιπάλου, καθώς οργανισμοί με καλοσχεδιασμένη ιεραρχία είναι ανθεκτικοί σε τέτοιου είδους επιθέσεις.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι ειδικές επιχειρήσεις μπορεί να χρειαστεί να εκδηλωθούν σε μακρινό τόπο και με την συνεργασία προσωπικού από διαφορετικά έθνη. Σε τέτοιο ενδεχόμενο, είναι πιθανή η διαφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων ή

των οργανωτών και του τοπικού στοιχείου, για θέματα που σχετίζονται με την επιλογή των στόχων, την ένταση των επιχειρήσεων, τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν ή άλλες λεπτομέρειες. Οι διαφορές μπορεί να εμφανιστούν κατά τη φάση της σχεδίασης και ενδεχομένως τότε να υπάρχει αρκετός χρόνος για την γεφύρωση τους. Σε διαφορετική περίπτωση και δεδομένου ότι σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν την επιτυχία των επιχειρήσεων, είναι η ταχύτητα δράσεων και η ενότητα διοίκησης, υπάρχει σοβαρή πιθανότητα αποτυχίας (Long, 2016).

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Κεφάλαιο 4: Οι Ειδικές Επιχειρήσεις στην Ελληνική Εθνική Άμυνα

Εθνική Άμυνα

Η Ελλάδα διατηρεί ενεργές Ένοπλες Δυνάμεις, οι οποίες σε περιόδους, εντάσεων κρίσης και πολέμου μπορούν να ενισχυθούν με εφέδρους. Αυτό γίνεται με την ενεργοποίηση μηχανισμού επιστρατεύσεως. Η κύρια αποστολή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων είναι η εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας της Χώρας και της Εθνικής κυριαρχίας από οποιαδήποτε απειλή. Η στρατηγική στην οποία έχει επενδύσει η πολιτική ηγεσία στην Ελλάδα, είναι η αποτροπή. Προσβλέπει δηλαδή στην διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης, μέσα από την δημιουργία συνθηκών που κάνουν όποια οντότητα προσδοκά την μεταβολή της υφισταμένης κατάστασης, να μην προχωράει σε ενέργειες για να το επιχειρήσει.

Η βασική απειλή που αντιμετωπίζει η Ελλάδα προέρχεται από την Τουρκία. Μεταξύ των δύο χωρών υπάρχει μία σειρά ανοικτών θεμάτων όπως η διαχείριση της κίνησης και του πλούτου του Αιγαίου, ο χαρακτήρας της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης, η συμπεριφορά των τουρκικών αρχών στην ελληνική μειονότητα της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου, καθώς και η παρατεταμένη, έξω από τις επιταγές του Διεθνούς Δικαίου, κατοχή της Βόρειας Κύπρου. Εκτός από την τουρκική απειλή, το σύνολο των γειτόνων της χώρας μας, δεν έχει σταθερά καλές σχέσεις με την Ελλάδα. Η Αλβανία εμφανίζει εδαφικές διεκδικήσεις στην Ήπειρο και επιμένει να μην σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα της Ελληνικής μειονότητας στην Βόρειο Ήπειρο. Τα Σκόπια φροντίζουν να επιμένουν στην παραχάραξη της ιστορίας, επιμένοντας να αυτοπροσδιορίζουν τους κατοίκους τους, καταχρηστικά σαν Μακεδόνες. Οι Βούλγαροι σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους ήταν σε εμπόλεμη κατάσταση με την Ελλάδα, εποφθαλμιώντας εδάφη στη Μακεδονία και τη Θράκη.

Τα τελευταία χρόνια, η ανατολική Μεσόγειος έχει γίνει πεδίο αντιπαράθεσεων από συμφέροντα σε υψηλό επίπεδο. Αυτό οφείλεται στον ενεργειακό πλούτο, που εξασφαλίζει η περιοχή σε όποιον την ελέγχει. Η περιοχή αποτελεί επίσης σημαντικό θαλάσσιο συγκοινωνιακό κόμβο, κάτι που αναβαθμίζει περισσότερο την αξία της. Εκτός αυτού είναι κοντά στην ευαίσθητη περιοχή της Μέσης Ανατολής, στην οποία συχνά μαστίζεται από εμπόλεμες συγκρούσεις.

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, η Ελλάδα αποτελεί πόλο έλξης για μεγάλο αριθμό ανθρώπων, οι οποίοι έχουν αναγκαστεί να μετακινηθούν από τις χώρες καταγωγής τους, λόγω της αστάθειας που επικρατεί στο εσωτερικό τους. Ειδικότερα τα τελευταία δέκα χρόνια, τα θαλάσσια και τα χερσαία σύνορα της χώρας, κατακλύζονται από χιλιάδες ανθρώπους, που εισέρχονται παράνομα με το πρόσχημα του καταχρηστικού προσδιορισμού του πρόσφυγα¹⁰.

Η ελληνική διπλωματία την εν λόγω περίοδο, παρουσίασε σχετικά χαλαρή αντίδραση τόσο στην πίεση που δέχθηκε στα σύνορα της, όσο και στην πίεση του διεθνούς παράγοντα, που μέσα από μία σειρά συμφωνιών, εγκλώβισε μεγάλο πλήθος ισλαμιστών στο έδαφος της. Για ένα μεγάλο ποσοστό εξ αυτών, δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί το προφίλ τους και εκτιμάται ότι στον όγκο των ανθρώπων αυτών, έχει παρεισδύσει και σημαντικός αριθμός ακραίων ισλαμιστών. Ένας τέτοιος πληθυσμός στο ελληνικό έδαφος, συνιστά μία σημαντική υβριδική απειλή για την ασφάλεια της χώρας. Αυτή, σε συνδυασμό με την διαχρονική υβριδική απειλή που συνιστά η δράση του τουρκικού προξενείου της Ξάνθης, σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με την διαχείριση της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης, συνθέτουν ένα μίγμα έντονης απειλής αποσταθεροποίησης, στο σύνολο του ελληνικού χώρου. Σε αυτού του είδους την υβριδική απειλή, προστίθενται και εκείνες που απορρέουν από την εξάρτηση κρίσιμων για την Εθνική Ασφάλεια πληροφοριακών συστημάτων, από τον κυβερνοχώρο. Πρόκειται για απειλές που δεν αφορούν αποκλειστικά την Ελλάδα, αλλά κάθε σύγχρονο κράτος, του οποίου η λειτουργία επαφίεται σε μεγάλο βαθμό σε απολήξεις της κρατικής μηχανής του, στον κυβερνοχώρο.

Το ευμετάβλητο και επικίνδυνο για ανάφλεξη, οποιαδήποτε στιγμή, περιφερειακό περιβάλλον της Ελλάδας και οι υφιστάμενες υβριδικές απειλές που καλείται να διαχειριστεί, την αναγκάζουν να βρίσκεται διαρκώς σε ετοιμότητα. Αυτό σημαίνει ότι:

- Είναι αναγκασμένη να συλλέγει διαρκώς πληροφορίες από το περιβάλλον της, προκειμένου να εκμηδενίζει το ενδεχόμενο αιφνιδιασμού της από κάθε επιβουλέα της κυριαρχίας της ή των συμφερόντων της.

¹⁰ Ο ορισμός του πρόσφυγα αναφέρει ότι πρόκειται για άτομο που αναγκάζεται να εγκαταλείψει την χώρα που διαβιεί, λόγω του ότι διατρέχει προφανή κίνδυνο. Η ιδιότητα του πρόσφυγα τον συνοδεύει στη πρώτη ασφαλή χώρα που είναι εγγύτερα στην εστία του.

- Χρειάζεται να εξασφαλίσει τη συνεργασία και την συμμαχία με ισχυρούς εταίρους, είτε στο πλαίσιο της συμμετοχής της στο NATO, είτε διμερώς.
- Η βάση της διπλωματικής συνεργασίας με άλλα κράτη, θα πρέπει να επεκταθεί και σε στρατιωτικό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό είναι ανάγκη οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις να παρακολουθούν της εξέλιξη των προηγμένων συμμαχικών στρατών, να επιδιώκουν τη συνεργασία με αυτούς, να συμμετέχουν σε συνεκπαιδεύσεις και να προάγουν την ανταλλαγή τεχνογνωσίας.
- Οι ένοπλες δυνάμεις χρειάζεται να επενδύσουν στον αστάθμητο παράγοντα προκειμένου να αντιπαρέλθουν το εξοπλιστικό έλλειμμα που επιβάλλεται από την δυσμενή δημοσιονομική συγκυρία που βρίσκεται γενικότερα η Χώρα. Ο όρος αστάθμητο παράγοντας, πέρα από τα τυχαία γεγονότα, περιλαμβάνει την εκμετάλλευση τεχνολογίας αιχμής, προκειμένου να δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες σε περιπτώσεις ενόπλων συγκρούσεων. Οι ευνοϊκές συνθήκες μπορεί να εξασφαλίζονται, είτε με τη δημιουργία σοβαρών προβλημάτων στο αντίπαλο, είτε με την αναβάθμιση της ισχύος.
- Να είναι σε διαρκή ετοιμότητα για την ανίχνευση εχθρικών ειδικών επιχειρήσεων εναντίον της χώρας σε ειρηνικές περιόδους. Εφόσον οι επιχειρήσεις αυτές εντοπιστούν, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά. Οι κυβερνοεπιθέσεις είναι η κατηγορία των ειδικών επιχειρήσεων, που μπορούν να εκτοξεύονται με μεγάλη ένταση, ακόμα και σε ειρηνικές περιόδους, χωρίς να γίνονται αντιληπτές. Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις αυτού του είδους, είναι ικανές να αποδιοργανώσουν σημαντικά συστήματα της κρατικής μηχανής και να υποβαθμίσουν την ισχύ της Χώρας. Επιπλέον είναι δυνατό να εκτοξευτούν, με μεγάλη ένταση, ψυχολογικές επιχειρήσεις εναντίον του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού, επίσης και σε καιρό ειρήνης. Τα πιο πρόσφορα και ισχυρά εργαλεία για αυτό είναι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι επικοινωνιακές διαδικτυακές εφαρμογές και τα κοινωνικά δίκτυα. Είναι αναγκαία η συστηματική παρακολούθηση του περιεχομένου που μεταδίδεται από τα μέσα αυτά, με σκοπό την αποτροπή του επηρεασμού της Ελληνικής κοινής γνώμης από τον δυνητικό εχθρό.
- Η Ελλάδα θα πρέπει να είναι έτοιμη και να επιδιώκει να εκτοξεύει η ίδια επιθέσεις εναντίον πιθανών αντιπάλων, προκειμένου να εξασφαλίζει την πρω-

τοβουλία των κινήσεων και να ενισχύει την σχετική θέση της έναντι αυτών. Παράλληλα με τον τρόπο αυτό μπορούν να μειώνουν τη θέληση τους να εμπλακούν με την Ελλάδα σε συμβατικό πόλεμο.

Ο στόχος της αποτροπής και της εξασφάλισης της εδαφικής ακεραιότητας και της εθνικής ανεξαρτησίας, εκτιμάται ότι δεν είναι εφικτό να στηριχθεί εξ' ολοκλήρου στις Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων. Το βασικότερο επιχείρημα για την άποψη αυτή, έχει να κάνει με τον βαθμό που έχουν την δυνατότητα η δύναμεις αυτές, να εκμεταλλεύονται τα τακτικά πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την επιτυχία των ενεργειών τους.

Από τις μορφές ειδικών επιχειρήσεων που εξετάστηκαν, είναι προφανές ότι οι ψυχολογικές και οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου, έχουν την ικανότητα να δημιουργήσουν πρόσκαιρες συνθήκες αποτροπής, χωρίς ωστόσο να είναι σε θέση να τις διατηρήσουν επί μακρό. Για παράδειγμα ο επηρεασμός την εχθρικής κοινής γνώμης προς εξυπηρέτηση φίλιας σκοπιμότητας, όσο επιτυχημένη και να είναι, μπορεί να διατηρήσει την ψυχολογική κατάσταση του εχθρικού πληθυσμού σε κάποιο επίπεδο για περιορισμένο χρονικό διάστημα, μετά από το οποίο δύναται να ανακάμπτει.

Επίσης οι επιτυχημένες κυβερνοεπιθέσεις, μπορεί να αποφέρουν καίρια πλήγματα στην κρατική λειτουργία. Ωστόσο αν αυτά δεν συνοδεύονται από συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία τετελεσμένων καταστάσεων, δίνεται η ευκαιρία στον εχθρό να ανακάμπτει και να επανέρχεται στην κατάσταση που ήταν πριν την επίθεση. Επομένως, οι ειδικές επιχειρήσεις αυτών των κατηγοριών, μπορούν να δημιουργήσουν συνθήκες που να ευνοούν σε καταλυτικό βαθμό τη ευόδωση συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά από μόνες τους δεν προβλέπουν μηχανισμούς δημιουργίας τετελεσμένων καταστάσεων.

Αν και οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου και ψυχολογικού πολέμου, δεν μπορούν να παρέχουν μόνιμα αποτελέσματα, είναι ανάγκη να εντάσσονται στην στρατηγική και την τακτική σχεδίαση προκειμένου μέσα από την διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών να αυξάνονται οι πιθανότητες επίτευξης των αντικειμενικών σκοπών των συμβατικών επιχειρήσεων. Η ανάγκη συνδυασμού τους γίνεται επιτακτικότερη, όταν δεν διατίθενται επαρκείς πόροι για την άρτια προετοιμασία και υλοποίηση των σχεδιασθέντων επιχειρήσεων. Η διαμόρφωση ευνοϊκών συνθηκών πριν ή κατά την

διάρκεια των συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων, είναι ικανή να αντισταθμίσουν – πλήρως ή μερικώς – ελλείψεις σε εξοπλισμό ή προσωπικό.

Οι επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου και οι ειδικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, έχουν περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά με τις συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Μέχρι σχετικά πρόσφατα, οι επιχειρήσεις κάθε μίας από τις παραπάνω κατηγορίες, σχεδιάζονταν και εξελίσσονταν ξεχωριστά. Ωστόσο, το παράδειγμα των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ, κατέδειξε ότι οι δυνάμεις που ειδικεύονται στις επιχειρήσεις των τριών αυτών κατηγοριών, μπορούν να συνδυαστούν στο πλαίσιο της εκτέλεσης μίας αποστολής.

Οι δύο τελευταίες δεκαετίες του πολέμου κατά της τρομοκρατίας, αποτέλεσαν την αιτία για την αναπροσαρμογή του δόγματος χρήσης των ειδικών και συμβατικών δυνάμεων. Πριν από τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, εργάζονταν συνήθως σε εντελώς ξεχωριστούς τομείς. Καθώς ο Παγκόσμιος Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας προχωρούσε, και οι δύο δυνάμεις βρέθηκαν να λειτουργούν σε στενή γεινίαση, εξαρτώμενες ολοένα και περισσότερο η μία από την άλλη για αμοιβαία υποστήριξη, χωρίς ωστόσο να έχουν προβλεφθεί μηχανισμοί για να λειτουργούν αποτελεσματικά μαζί. Ο τρόπος ενεργείας και ο εξοπλισμός τους αρχικά δημιουργούσε ασυμβατότητες κατά τις κοινές τους αποστολές. Με τα διδάγματα που προκύπταν από αυτές και τις διαδοχικές διορθωτικές κινήσεις, τα επίπεδα αρμονικής τους συνεργασίας έχουν βελτιωθεί αρκετά. Παρουσιάζουν υψηλή ικανότητα να συνεργάζονται καλά σε μεγάλης κλίμακας στρατιωτικές επιχειρήσεις, όπως στο Αφγανιστάν, όπου διεξήγαγαν επιχειρήσεις σταθερότητας.

Τόσο στο Ιράκ όσο και στο Αφγανιστάν, τα στοιχεία των ειδικών δυνάμεων αποδείχθηκαν ζωτικής σημασίας για τον συγχρονισμό των επιχειρήσεων τους και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της αποστολής. Η διαλειτουργικότητα και η αλληλεξάρτηση για αμοιβαία υποστήριξή τους, εξασφάλισαν την επιτυχία της αποστολής με λιγότερους πόρους. Τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων που ανέλαβαν μικτές δυνάμεις, κατέδειξαν ότι μέσα από την κοινή δραστηριότητα (εκπαιδευτική και επιχειρησιακή) επαυξάνεται η αποτελεσματικότητά τους. Μέσα από την κοινή τους δραστηριότητα, προέκυψε βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των στελεχών των ειδικών και των συμβατικών στρατιωτικών δυνάμεων και την αμοιβαία κατανόηση και

εκτίμηση των χαρακτηριστικών και των δυνατοτήτων. Ωστόσο η διαδικασία διαλειτουργικότητας των ειδικών και των συμβατικών δυνάμεων, θεωρείται ότι είναι ακόμα σε εξέλιξη (Jason Wesbrock, 2016).

Η περίπτωση της Ελλάδας είναι διαφορετική από αυτή των ΗΠΑ. Οι επιχειρήσεις που είναι πιθανότερο να εμπλακεί η Ελλάδα, σύμφωνα και με την παρούσα στρατηγική που ακολουθεί στις διεθνείς της σχέσεις, θα αφορούν την υπεράσπιση της εθνικής της κυριαρχίας. Οι αποστολές που αναλαμβάνουν οι Ένοπλες Δυνάμεις, σίγουρα αφορούν την άμυνα επί φίλιου εδάφους. Ωστόσο οι συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις, χρειάζονται την υποστήριξη των ειδικών δυνάμεων, για την διαμόρφωση συνθηκών τέτοιων που να τους παρέχουν πλεονέκτημα κατά την εμπλοκή με τον εχθρό.

Οι αποστολές που αναλαμβάνουν οι ειδικές δυνάμεις, παρά το γεγονός ότι εντάσσονται στον ίδιο σχεδιασμό με τις συμβατικές επιχειρήσεις, υλοποιούνται και ολοκληρώνονται σε χρόνο διαφορετικό. Το ζητούμενο είναι το αν είναι εφικτή, η ταυτόχρονη εκδήλωση συνδυασμένων συμβατικών και ειδικών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση που κάτι τέτοιο θα ήταν εφικτό, η αμυντική ικανότητα των συμβατικών δυνάμεων θα πολλαπλασιαζόταν ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Βασική προϋπόθεση για αυτό, θα ήταν να κατανοήσουν τα στελέχη του κάθε είδους δυνάμεων τον τρόπο δράσης του άλλου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την κοινή επιμόρφωση των στελεχών και την εμπειρία που μπορεί να αποκτηθεί από κοινές εκπαιδεύσεις.

Παράλληλα θα πρέπει να προβλεφθεί η σύγκλιση του εξοπλισμού των συμβατικών και των ειδικών δυνάμεων, κυρίως σε αυτόν που αφορά τις επικοινωνίες. Η προοπτική της διαλειτουργικότητας συμβατικών και ειδικών δυνάμεων, είναι μακροπρόθεσμη και ενδεχομένως θα χρειαστεί η σχεδίαση της να αναπροσαρμοστεί πολλές φορές, προκειμένου να παράξει απτά αποτελέσματα. Η επίτευξή της όμως, θα πολλαπλασιάσει τις επιχειρησιακές δυνατότητες των Ενόπλων Δυνάμεων.

Η φύση των επιχειρήσεων ανταρτοπολέμου, είναι τέτοια, που η διαλειτουργικότητα τους με αντίστοιχες συμβατικού πολέμου, δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί. Μπορούν να χρησιμοποιούνται σαν εναλλακτική δράση σε εξαιρετικές περιπτώσεις ή να αναλαμβάνονται από τμήματα ειδικής συνθέσεως. Σε κάθε περίπτωση μπορεί

να ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των συμβατικών επιχειρήσεων, αλλά δεν δύνανται να τις υποκαταστήσουν.

Από την παραπάνω ανάλυση συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι επιτυχημένες ειδικές επιχειρήσεις, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την διεξαγωγή συμβατικών επιχειρήσεων. Οι στρατιωτικές ειδικές δυνάμεις μπορούν – υπό προϋποθέσεις – να διαλειτουργήσουν με τις συμβατικές δυνάμεις και να ενισχύσουν καταλυτικά την αποτελεσματικότητά τους. Σε καμία περίπτωση, οι ελληνικές συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να υποκατασταθούν από ειδικές επιχειρήσεις, οποιασδήποτε κατηγορίας.

Η Ελλάδα ως μία χώρα που αντιμετωπίζει σοβαρούς κινδύνους και απειλές και ούσα σε μία γεωγραφική θέση, στην οποία διακυβεύονται συμφέροντα παγκόσμιας κλίμακας, είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίζει τις απειλές αποτελεσματικά. Δεδομένου ότι βρίσκεται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση και χωρίς – στην ουσία – πολεμική βιομηχανία, η εκτεταμένη επένδυση σε ειδικές επιχειρήσεις είναι μονόδρομος. Η ενίσχυσή της στο επίπεδο αυτό, θα της δίνει τη δυνατότητα να εισέρχεται σε συμβατικές πολεμικές επιχειρήσεις με καλύτερες προϋποθέσεις. Οι ειδικές επιχειρήσεις, όχι μόνο θα πρέπει να ενσωματωθούν στον σχεδιασμό της εθνικής άμυνας σε στρατηγική και τακτικό επίπεδο, αλλά και να δοθεί σε αυτές ειδική βαρύτητα. Η διαδικασία σχεδιασμού των επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου θα πρέπει να απασχολεί πρωτίστως τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, αλλά σε αυτή απαιτείται να εμπλέκονται επιστήμονες και τεχνικοί των τομέων της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Αντίστοιχα στη σχεδίαση των ψυχολογικών επιχειρήσεων θα πρέπει να εμπλέκονται κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι και επικοινωνιολόγοι. Η πολυπλοκότητα του σύγχρονου επιχειρησιακού περιβάλλοντος, επιβάλλει την διαθεσιμότητα εξειδικευμένης γνώσης και εμπειρίας.

Η Ελλάδα ως σύμμαχος

Στις διεθνείς σχέσεις, ισχύει ο κανόνας ότι μία οντότητα αποκτά αξία για μία ισχυρότερη οντότητα, όταν καλύπτεται τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η ισχυρή οντότητα γνωρίζει ότι μπορεί να προσδοκά σημαντικό όφελος βασιζόμενη στη άλλη.
- Όταν η οντότητα είναι σημαντική σε κάποιο χρήσιμο τομέα.

Στην περίπτωση του NATO, η Ελλάδα θα μπορούσε να ενισχύσει τη θέση της, με την αναβάθμιση των δυνατοτήτων της να διεξαγάγει ειδικές επιχειρήσεις. Επικεντρωμένη στα είδη εκείνα των ειδικών επιχειρήσεων, που η επιτυχία τους δεν εξαρτάται τόσο πολύ από τον διαθέσιμο οικονομικό εξοπλισμό, αλλά από τις ικανότητες και δεξιότητες του προσωπικού και την εκπαίδευση του, θα μπορούσε να αποτελεί σημείο αναφοράς για τη συμμαχία. Συνέπεια μία τέτοιας κατάστασης θα ήταν η διευκόλυνση υποστήριξης των θέσεων της, σε αντιδιαστολή με την - επίσης μέλος του NATO – Τουρκία. Επιπροσθέτως θα μπορούσε με μεγαλύτερο διπλωματικό εκτόπισμα, να συμμετέχει στις κάθε είδους διεθνείς διαπραγματεύσεις για την προώθηση των συμφερόντων της.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Οι ειδικές επιχειρήσεις δεν αποτελούν μέρος των συμβατικών επιχειρήσεων, αλλά είναι ένα διαφορετικό είδος πολέμου. Επιπλέον η μορφή τους δεν περιορίζεται σε αμιγώς στρατιωτικό χαρακτήρα, αλλά μπορεί να εκδηλώνονται με την μορφή δραστηριοτήτων, που συναντώνται και κατά την ειρηνική περίοδο, όπως είναι ο κυβερνοπόλεμος και οι ψυχολογικές επιχειρήσεις.

Η εθνική άμυνα μπορεί να ανατεθεί αποκλειστικά σε συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις, ενισχυμένες με μονάδες εκτέλεσης ειδικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ωστόσο η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μονάδων αυτών, από συνδυασμένες επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου και ψυχολογικών επιχειρήσεων, είναι μία προοπτική που μπορεί να λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά στη σχετική ισχύ της ελληνικής εθνικής άμυνας, εναντίον των δυνητικών εχθρών της χώρας.

Το μοντέλο της ανεξαρτησίας των μονάδων ειδικών επιχειρήσεων, είναι πλέον δεδομένο για τις ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις. Οι μονάδες αυτές σήμερα, είναι υπό τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης για την στρατηγική τους χρησιμοποίηση. Η σύνθεση και η οργάνωση τους, τους επιτρέπει να επιχειρούν και στις τρεις διαστάσεις του χώρου και να ελαχιστοποιούν την επίδραση της τέταρτης διάστασης των επιχειρήσεων (χρόνος). Η επιμόρφωση, η εκπαίδευση και ο εξοπλισμός τους, έχει ήδη προσαρμοστεί στις απαιτήσεις των αποστολών που πρόκειται να αναλάβουν.

Η αναβάθμιση των ελληνικών Δυνάμεων Ειδικών Επιχειρήσεων, αποτελεί πρόκληση για το μέλλον των Ενόπλων Δυνάμεων γενικότερα. Οι νέες αναβαθμισμένες δυνατότητες, σε συνδυασμό με το απαιτητικό επιχειρησιακό περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή της, δίνει την δυνατότητα της εξωστρέφειας στις Ένοπλες Δυνάμεις. Μπορεί να αποτελέσει στόχο, η αναβαθμισμένη συμμετοχή της Ελλάδας σε συμμαχικές αποστολές, με ρόλους πρωταγωνιστικούς. Η ανταπόκριση των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας, με επιτυχία σε τέτοιες αποστολές, θα τους προσδώσει κύρος και θα τις περάσει στην συνείδηση της συμμαχίας, ως βασικό τους παράγοντα. Η συμμετοχή της χώρας σε υψηλής αξίας αποστολές, θα της εξασφαλίσει διαπραγματευτικά πλεονεκτήματα στις διεθνείς της σχέσης. Ε-

πιπλέον, η συμμετοχή του προσωπικού σε υψηλής αξίας στρατιωτικές ειδικές ή συμβατικές επιχειρήσεις, θα το ενισχύσει με πολύτιμες παραστάσεις και εμπειρία που θα συμβάλουν στην ενίσχυση του επαγγελματισμού του και της αποδοτικότητας του.

Οι ειδικές επιχειρήσεις, πέρα από την υψηλού επιπέδου εκπαίδευση και τον άριστο εξοπλισμό, απαιτούν οξυδέρκεια και πνευματική εγρήγορση από το προσωπικό. Στο παρελθόν, ειδικές επιχειρήσεις που πληρούσαν όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να επιτύχουν, οδηγήθηκαν σε αποτυχία διότι οι αντίπαλοι απάντησαν στην υπεροχή με ευφυΐα. Αν και η επιλογή του καταλληλότερου προσωπικού είναι μία υποκειμενική διαδικασία, η οργάνωση ικανών μονάδων ειδικών επιχειρήσεων απαιτεί την σχολαστική αξιολόγηση των μελών τους, από επίσης ειδικά επιλεγμένους αξιολογητές. Όλα ανεξαιρέτως τα στελέχη των μονάδων ειδικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να διακατέχονται από έντονη προσαρμοστικότητα σε εναλλασσόμενες καταστάσεις, προνοητικότητα, ικανότητα λήψης γρήγορων και εύστοχων αποφάσεων, αποφασιστικότητα στην εφαρμογή των σχεδίων και υψηλό επαγγελματισμό.

Από τη μελέτη που προηγήθηκε, διαπιστώθηκε ότι η ικανότητα δημιουργίας τακτικών και επιχειρησιακών αποτελεσμάτων, με περιορισμένη δέσμευση προσωπικού και δυνατότητα αποποίησης ευθύνης, συχνά αποτυγχάνει να αποφέρει επαρκή στρατηγικά αποτελέσματα. Το συμπέρασμα αυτό αντανακλά στον κυβερνοπόλεμο. Τα αποτελέσματα του είναι εφικτό, να παρέχουν σημαντικό τακτικό πλεονέκτημα. Χωρίς όμως την συμμετοχή συμβατικών στρατιωτικών δυνάμεων, το τακτικό πλεονέκτημα δεν δύναται αν αναβαθμιστεί σε στρατηγικό.

Παρόλα αυτά, οι συνθήκες που μπορούν οι κυβερνοεπιθέσεις να δημιουργήσουν ή η κυβερνοάμυνα να αποτρέψει, δύνανται να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα άλλων ειδικών ή συμβατικών επιχειρήσεων. Σε πολλές περιπτώσεις η ενίσχυση αυτή, μπορεί να είναι καταλυτική. Κατά συνέπεια η αντιμετώπιση του κυβερνοπολέμου με το μοντέλο της αντιμετώπισης των ειδικών επιχειρήσεων, όχι μόνο σε επίπεδο Ενόπλων Δυνάμεων αλλά με την συμμετοχή όλων των φορέων που συνδράμουν στην Εθνική Άμυνα, θα έδινε στη χώρα ένα σημαντικό πλεονέκτημα. Ο κυβερνοχώρος είναι ένα ισχυρό πεδίο, που η απόδοση ενός έθνους σε αυτό, επηρεάζει σοβαρά τη συνοχή και τη σταθερότητα του. Το οικονομικό κόστος για την εξασφάλιση της υπεροχής σε αυτό το πεδίο είναι σχετικά μικρό, συγκρινόμενο με το όφελος. Οι επενδύσεις σε αυτό θα πρέπει να αφορούν την απόκτηση γνώσεων και

την επιμόρφωση. Οι αποστολές που θα ανατίθονταν σε μία εθνική δύναμη κυβερνοπολέμου, θα ήταν η εκτόξευση στοχευμένων κυβερνοεπιθέσεων, με στόχο την αποσταθεροποίηση του δυνητικού εχθρού με ταυτόχρονη εξασφάλιση των κρίσιμων πληροφοριακών συστημάτων της χώρας, από αντίστοιχες εχθρικές επιθέσεις.

Τέλος είναι αναγκαία η χάραξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών εκτέλεσης ψυχολογικών επιχειρήσεων για την εθνική αφύπνιση των Ελλήνων. Κάθε αναβάθμιση σε οργανωτικές δομές, τακτικές, μεθοδολογίες και εξοπλισμό μπορεί να ακυρωθεί, αν το προσωπικό που εμπλέκεται δεν έχει τη βούληση να ενεργήσει με ανιδιοτέλεια για το συμφέρον της Πατρίδας. Επιβάλλεται οι Ένοπλες Δυνάμεις να χρησιμοποιήσουν όσα μέσα ψυχολογικών επιχειρήσεων διαθέτουν, προκειμένου να αφυπνίσουν στον κάθε Έλληνα, το αίσθημα του καθήκοντος και τη φιλοπατρία. Στην προσπάθεια αυτή, θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία με κάθε φορέα που είναι προσανατολισμένος στην Ελληνική Εθνική παιδεία. Η εν λόγω στρατηγική προσπάθεια για να επιτύχει, θα πρέπει να ενταχθεί στην γενικότερη πολιτική της κυβέρνησης. Σε διαφορετική περίπτωση, κάθε προσπάθεια αναβάθμισης της ισχύος της Χώρας, είναι καταδικασμένη να αποτύχει. Η συγκεκριμένη μακροπρόθεσμη μέριμνα, θα πρέπει ασφαλώς να συνυπάρχει με τις βραχυπρόθεσμες αποστολές που αναλαμβάνουν οι αντίστοιχες μονάδες, οι οποίες σχετίζονται με την διατήρηση του ηθικού του ελληνικού πληθυσμού σε υψηλό επίπεδο και τη διαμόρφωση της εχθρικής κοινής γνώμης σε αρμονία με τα Ελληνικά συμφέροντα.

Βιβλιογραφία

Βιβλία

Clausevich, C. V., 1999. Περί Πολέμου. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Crevelde, M. V., 1991. On Future War. ΘΚ: Brassey's.

Dayspring, S., 2015. Toward a theory of hybrid warfare: The Russian conduct of war during peace, USA: NAVAL POSTGRADUATE SCHOOL.

Durschmied, E., 1999. Ο αστάθμητος παράγοντας στην ιστορία. Αθήνα: Εναλιός.

Partington, J. R., 1999. A History of Greek Fire and Gunpowder. Στο: A History of Greek Fire and Gunpowder,. s.l.:Johns Hopkins University Press, pp. 1-5.

ΓΕΕΘΑ, 2010. Επιχειρησιακό Έργο, Αθήνα: ΓΕΕΘΑ.

ΓΕΕΘΑ, 2014. Διακλαδικό Δόγμα Ψυχολογικών Επιχειρήσεων. Αθήνα: ΓΕΕΘΑ.

ΓΕΕΘΑ, 2017. Δόγμα Ειδικών Επιχειρήσεων. Αθήνα: ΓΕΕΘΑ.

Γιαρένης, Ε., 2012. Οι Έλληνες κι ο Πόλεμος. Αθήνα: Ενάλιος.

Καργάκος, Σ., 2019. Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 Γ' ΜΕΡΟΣ.. Αθήνα: Περί Τεχνών.

Κολιόπουλος, Κ., 2008. Βασικές έννοιες στρατηγικής. Στο: Η στρατηγική σκέψη. Αθήνα: Ποιότητα, pp. 31-32.

Λιαρόπουλος, Α., 2012. Ο κυβερνοχώρος ως το νέο γεωπολιτικό παράδειγμα στην εποχή της πληροφόρησης. Στο: Η γεωγραφία και η πληροφόρηση ως διαστάσεις της παγκόσμιας ασφάλειας.. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, pp. 58-64.

Πετράκη, Μ., 2011. Η βρετανική πολιτική και προπαγάνδα στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο. Αθήνα: Παττάκη.

Σκαλτσας, Κ., 1968. Ο πρόεδρος Γούδρου Ουίλσον και η Κοινωνία των Έθνων. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.

Διαδικτυακές Πηγές

Anderson, S., 2014. The True Story of Lawrence of Arabia. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.smithsonianmag.com/history/true-story-lawrence-arabia-180951857/> [Πρόσβαση 12 11 2021].

Atlamazoglou, S., 2021. For decades, US special-operations units copied the British, but now the tables are turning. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.businessinsider.com/british-special-operations-changes-modeled-on-us-special-ops-units-2021-4> [Πρόσβαση 10 10 2021].

Aupers, G. J., 1988. Consequences of Conventional Warfare: Essentials of Research. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.jstor.org/stable/44481386?seq=1> [Πρόσβαση 10 10 2020].

Boot, M., 2013. Η εξέλιξη του ανορθόδοξου πολέμου. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://foreignaffairs.gr/articles/69270/max-boot/i-ekseliksi-toy-an-orthodoxoy-polemoy?page=show> [Πρόσβαση 30 10 2021].

Chow, D., 2013. 7 technologies that transformed warfare. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.livescience.com/41321-military-war-technologies.html> [Πρόσβαση 22 10 2021].

Dellinger, B., 2012. Special Operations Command Europe. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.soc.mil/SWCS/SWmag/archive/SW2502/SW2502SpecialOperationsCommandEurope.html> [Πρόσβαση 12 11 2021].

Dennen, J. v. d., 1980. On War: Concepts, Defintions, Research Data. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://core.ac.uk/download/pdf/12857871.pdf> [Πρόσβαση 11 11 2021].

Ebner, N., 2015. Cyber Space, Cyber Attack and Cyber Weapons. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://ifsh.de/file-IFAR/pdf_english/IFAR2-FactSheet7.pdf [Πρόσβαση 1 10 2021].

European Union Military Staff, 2019. EU Concept for Military Command and Control - Rev 8. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8798-2019-INIT/en/pdf> [Πρόσβαση 22 10 2021].

Fleming, B., 2011. Hybrid threat concept: contemporary war, military planning and the advent of unrestricted operational art. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <http://cgsc.contentdm.oclc.org/utills/getdownloaditem/collection/p4013coll3/id/2752/filename/2753.pdf/mapsto/pdf/type/singleitem>

[Πρόσβαση 1 8 2020].

Frankel, J., 2021, War. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/topic/war/Nationalism>

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Freedman, L., 1994. War. Oxford: Oxford Readers.

f-secure, 2020. Denial of Service. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.f-secure.com/v-descs/articles/denial-of-service.shtml>

[Πρόσβαση 24 11 2020].

Goldstein, F. & Findley, F., 1996. Psychological Operations: Principles and Case Studies. Alabama: Air University Press.

Hogan, D., 1992. USA Special Operations in WW2. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://history.army.mil/html/books/070/70-42/CMH_Pub_70-42.pdf

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Jason Wesbrock, G. H. P. P., 2016. Special Operations Forces and Conventional Forces Integration, Interoperability, and Interdependence. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://cco.ndu.edu/PRISM-6-3/Article/1020999/special-operations-forces-and-conventional-forces-integration-interoperability/>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Joint Chiefs of Staff, 2018. Doctrine for Joint Special Operations. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.jcs.mil/Doctrine/DOCNET/JP-3-05-Special-Operations/>

[Πρόσβαση 31 10 2021].

JWFC, 2003. Special Operations Missions, Roles, and Lessons Learned. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/706876.pdf>

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Krepinevich, A., 2012. Cyberwarfare: A nuclear option. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://csbaonline.org/uploads/documents/CSBA_e-reader_CyberWarfare.pdf

[Πρόσβαση 2 10 2021].

Liaropoulos, A., 2010. Revolutions in Warfare: Theoretical Paradigms and Historical Evidence—The Napoleonic and First World War Revolutions in Military Affairs. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://eclass.unipi.gr/modules/document/file.php/DES251/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%28%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%AC%CF%82%20%26%20%CE%9B%CE%B9%CE%B1%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82%29/Revolutions>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Long, A., 2016. The Limits of Special Operations Forces. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://cco.ndu.edu/News/Article/1020184/the-limits-of-special-operations-forces/>

[Πρόσβαση 1 11 2021].

Lovelace, D., 2016. Hybrid warfare and the grey zone threat. Oxford: Oxford.

Metz, S. & Cuccia, P., 2011. Defining war for the 21st century. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.files.ethz.ch/isn/126626/pub1036.pdf>

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Milley, M. & Esper, M., 2018. The Army Strategy. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://www.army.mil/e2/downloads/rv7/the_army_strategy_2018.pdf

[Πρόσβαση 10 10 2021].

Moon, M., 2018. NATO Special Operations Forces in the Modern Security Environment. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.nato-pa.int/download-file?filename=sites/default/files/2018-04/2018%20-%20NATO%20SPECIAL%20OPERATIONS%20FORCES%20-%20DRAFT%20REPORT%20MOON%20-%20064%20DSCFC%2018%20E.pdf>

[Πρόσβαση 20 10 2021].

NATO, 2014. Allied Joint Doctrine for Psychological Operations. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450521/20150223-AJP_3_10_1_PSY-OPS_with_UK_Green_pages.pdf

[Πρόσβαση 1 10 2021].

Norton, 2020. Man in the middle attack. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://us.norton.com/internetsecurity-wifi-what-is-a-man-in-the-middle-attack.html>

[Πρόσβαση 1 1 2020].

Parlar, E., 2019. Rising powers in international conflict management: an introduction. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01436597.2018.1503048>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Peterson, C., 2014. The Use of Special Operations Forces in Support of American Strategic Security Strategies. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA601724.pdf>

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Pierini, G. & Doddi, L., 2021. Back to the future: Designing the role of NATO Special Operations Forces in the 21st Century. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://atlantic-forum.com/content/back-future-designing-role-nato-special-operations-forces-21st-century>

[Πρόσβαση 1 11 2021].

Ray, M., 2017. British commandos. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/topic/British-commandos>

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Reimer, D., 2008. Army Special Operations Forces Unconventional Warfare. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://irp.fas.org/doddir/army/fm3-05-130.pdf>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Robinson, L., Egel, D. & Brown, R. A., 2019. Measuring the Effectiveness of Special Operations. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR2500/RR2504/RAND_RR2504.pdf

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Schulze, M., 2020. Cyber in War: Assessing the Strategic, Tactical, and Operational Utility of Military Cyber Operations. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://ccdcoc.org/uploads/2020/05/CyCon_2020_10_Schulze.pdf

[Πρόσβαση 1 10 2021].

Scott, K., 2018. Cyberspace Operations. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/jp3_12.pdf

[Πρόσβαση 1 10 2021].

Sommerville, D., 2017. Zeebrugge Raid. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/event/Zeebrugge-Raid-1918>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Spulak, R., 2010. A Theory of Special Operations, The Origin, Qualities, and Use of SOF. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: http://www.ifpa.org/confnrcNworkshp/confnrcNworkshpPages/nscc_march2010/PDF3.pdf

[Πρόσβαση 3 10 2021].

Stoll, R., 2008. The evolution of war. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03050629308434821?journalCode=gini20>

[Πρόσβαση 11 10 2021].

Townshend, C., 2000. The oxford history of modern war. Oxford: Oxford University Press.

U.S. AIR FORCE DOCTRINE, 2019. Basic principles of the law of the war. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://www.doctrine.af.mil/Portals/61/documents/Annex_3-60/3-60-D33-Target-LOAC.pdf

[Πρόσβαση 10 10 2020].

UK National Museum, 2021. Origins of the Special Forces. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.nam.ac.uk/explore/special-forcesWW2>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

wargaming, 2018. 8 Prolific World War II Special Units. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: https://wargaming.com/en/news/8_prolific_world_war_ii_special_units/

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Καλαντζής, Γ., 2020. Οι βασιλίες εφημερίδες και η εξέλιξή τους. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://www.taxydromos.gr/m/354422/oi-vasileies-efhmerides-kai-h-exelixh-toys.html>

[Πρόσβαση 12 11 2021].

Κολιόπουλος, Κ., 2014. Θεωρία ανταρτοπολέμου. [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://docplayer.gr/62622802-Theoria-antartopolemoy-konstantinos-koliopoylos-to-fainomeno-toy-antartopolemoy-einai-eyrytata-diadedomenostis-meres.html>

[Πρόσβαση 10 10 2020].

Λοΐζος, Δ., 2018. Η αρχαία Ελλάδα και οι ανατολικοί λαοί. [Ηλεκτρονικό]
Διαθέσιμο στο: http://www.anistor.gr/ellas/Europe-Greece_Volume_1.pdf
[Πρόσβαση 13 11 2021].

Πρασσά, Α. Ν., 2017. Μάχη των Δερβενακίων – Η καταστροφή του Δράμαλη
(1822). [Ηλεκτρονικό]

Διαθέσιμο στο: <https://eranistis.net/word-press/2017/03/20/%CE%BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B4%CE%B5%CF%81%CE%B2%CE%B5%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%AE-%CF%84/>

[Πρόσβαση 11 11 2021].

Παράρτημα «Α»: Οι Κυριότερες Πολεμικές Συγκρούσεις από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και Μετά.

Γεγονός	Περιγραφή
Πόλεμος της Κορέας 1950-1953	Η κομμουνιστική Βόρεια Κορέα, με την υποστήριξη της Κίνας, εισβάλλει στη μη κομμουνιστική Νότια Κορέα. Οι δυνάμεις του ΟΗΕ, που αποτελούνται κυρίως από στρατεύματα των ΗΠΑ, μάχονται για την προστασία της Νότιας Κορέας.
1961 Κούβα	Οι ΗΠΑ ενορχηστρώνουν την άτυχη εισβολή στον Κόλπο των Χοίρων σε μια ανεπιτυχή προσπάθεια Κουβανών εξόριστων να ανατρέψουν το κομμουνιστικό καθεστώς του Φιντέλ Κάστρο στην Κούβα.
1961-1973 Πόλεμος του Βιετνάμ	Το 1955, το κομμουνιστικό Βόρειο Βιετνάμ εισβάλλει στο Νότιο Βιετνάμ σε μια προσπάθεια να ενοποιήσει τη χώρα και να επιβάλει την κομμουνιστική εξουσία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες συμμετέχουν στον πόλεμο στο πλευρό του Νοτίου Βιετνάμ το 1961, αλλά αποσύρουν τα στρατεύματα το 1973. Το 1975 το Βόρειο Βιετνάμ καταφέρνει να πάρει τον έλεγχο του Νοτίου Βιετνάμ.
1965 Δομινικανή Δημοκρατία	Οι ΗΠΑ αποστέλλουν πεζοναύτες και στρατεύματα για να καταστείλουν αριστερή εξέγερση στη Δομινικανή Δημοκρατία.

Γεγονός	Περιγραφή
1982 Λίβανος	Τα στρατεύματα των ΗΠΑ αποτελούν μέρος μιας πολυεθνικής ειρηνευτικής δύναμης για να βοηθήσουν την εύθραυστη λιβανική κυβέρνηση να διατηρήσει την εξουσία. Η πολυεθνική δύναμη αποσύρεται το 1984.
1983 Γρενάδα	Οι ΗΠΑ εισβάλλουν στη Γρενάδα, για να ανατρέψουν τη σοσιαλιστική κυβέρνησή της, η οποία έχει στενούς δεσμούς με την Κούβα. Μια ειρηνευτική δύναμη των ΗΠΑ θα παραμένει στην χώρα μέχρι το 1985.
1989 Παναμάς	Οι ΗΠΑ εισβάλλουν στον Παναμά και ανατρέπουν το δικτάτορα Νοριέγκα.
1991 Πόλεμος του Κόλπου (Κουβέιτ και Ιράκ)	Το Ιράκ εισβάλλει στη χώρα του Κουβέιτ. Ο πόλεμος του Κόλπου αρχίζει και τελειώνει γρήγορα όταν μια πολυεθνική δύναμη υπό την ηγεσία των ΗΠΑ έρχεται να βοηθήσει το Κουβέιτ και εκδιώξει τις δυνάμεις του δικτάτορα Σαντάμ Χουσεΐν.
1993 Σομαλία	Μια πολυεθνική δύναμη υπό την ηγεσία των ΗΠΑ επιχειρεί να αποκαταστήσει την τάξη στην κατεστραμμένη από τον πόλεμο Σομαλία.
1994 Αϊτή	Εισβολή των ΗΠΑ για την επαναφορά στην εξουσία του δημοκρατικά εκλεγμένου προέδρου της Αϊτής Ζαν-Μπερτράν Αριστίντ (είχε ανατραπεί με πραξικόπημα το 1991)

Γεγονός	Περιγραφή
1994-1995 Βοσνία	Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου της Βοσνίας, ο οποίος ξεκινά λίγο μετά την κήρυξη της ανεξαρτησίας της χώρας το 1992, οι ΗΠΑ εξαπολύουν αεροπορικές επιδρομές και συμμετέχει στην ειρηνευτική δύναμη του ΝΑΤΟ στην περιοχή.
1999 Κοσσυφοπέδιο	Επέμβαση του ΝΑΤΟ στο Κοσσυφοπέδιο
2001-Σήμερα Αφγανιστάν	<p>Η κυβέρνηση των Ταλιμπάν φιλοξενούσε τον Οσάμα Μπιν Λάντεν και την τρομοκρατική ομάδα της Αλ Κάιντα, υπεύθυνη για τις επιθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Αφού το Αφγανιστάν αρνήθηκε να παραδώσει τον Μπιν Λάντεν, εισέβαλαν οι δυνάμεις του συνασπισμού των ΗΠΑ και του ΟΗΕ. Η κυβέρνηση των Ταλιμπάν εκδιώχθηκε και πολλά στρατόπεδα τρομοκρατών στο Αφγανιστάν καταστράφηκαν.</p> <p>Παρά τα σχέδια για απόσυρση των στρατευμάτων από το Αφγανιστάν, η συνεχιζόμενη αστάθεια (και το συνεχές ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την περιοχή) οδήγησε τις ΗΠΑ να συνεχίσουν να εμπλέκονται σε μεγάλο βαθμό.</p>
2003-2010 Πόλεμος στο Ιράκ	Οι ΗΠΑ και η Μεγάλη Βρετανία εισβάλλουν στο Ιράκ και ανατρέπουν την κυβέρνηση του δικτάτορα Σαντάμ Χουσεΐν.
2011 Λιβύη	Στις αρχές του 2011, ένας συνασπισμός δεκαεννέα κρατών άρχισε να παρεμβαίνει στις εμφύλιες μάχες στη Λιβύη. Μέχρι τον Μάρτιο, το ΝΑΤΟ ανέλαβε επίσημα τον έλεγχο της κατάστασης και βοήθησε τις

Γεγονός	Περιγραφή
	δυνάμεις των ανταρτών εναντίον της κυβέρνησης του Μουαμάρ Καντάφι.
2012-2019 Πόλεμος με το ISIL	Το 2012, μαχητές στο Ιράκ και τη Συρία κήρυξαν νέο χαλιφάτο και κατέλαβαν γρήγορα μια μεγάλη περιοχή. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και άλλοι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ ξεκίνησαν μια μακρά εκστρατεία για τον περιορισμό και την αναστροφή της εξάπλωσης του ISIL. Οι Ηνωμένες Πολιτείες συνέχισαν τις αεροπορικές επιδρομές κατά του καθεστώτος Άσαντ, καθώς και κατά των εναπομεινάντων οχυρών του Ισλαμικού Κράτους.
2017-Σήμερα Συρία	Μετά από αρκετά χρόνια αεροπορικών επιδρομών στη Συρία κατά του Ισλαμικού Κράτους, οι Ηνωμένες Πολιτείες επικεντρώθηκαν στην πραγματοποίηση αεροπορικών επιδρομών κατά του καθεστώτος Άσαντ και των περιφερειακών συμμάχων του.

Παράρτημα «Β»: Σημαντικά Μέσα Διεξαγωγής Ειδικών Επιχειρήσεων

Drones: Τα μαχητικά μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα επιτρέπουν στα στρατεύματα να αναπτύσσουν πολεμική δράση, ενώ οι χειριστές τους παραμένουν με ασφάλεια χιλιάδες μίλια μακριά από το πεδίο μάχης.

Πύραυλοι «Tomahawk»: Είναι ένας τύπος πυραύλου «cruise» μεγάλου βεληνεκούς που έχει σχεδιαστεί για να πετά σε εξαιρετικά χαμηλά ύψη με υποχηητικές ταχύτητες. Χρησιμοποιείται σε επιθέσεις σε διάφορους επιφανειακούς στόχους. Οι πύραυλοι ταξιδεύουν με ταχύτητες περίπου 550 μιλίων την ώρα (880 km/h) και χρησιμοποιούν δέκτες GPS για να εντοπίσουν τους στόχους τους με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Αεροσκάφος Stealth: Τα αεροσκάφη Stealth, όπως υποδηλώνει το όνομά τους, βοηθούν τους πιλότους να αποφύγουν τον εντοπισμό. Τα stealth χρησιμοποιούν μια σειρά προηγμένων τεχνολογιών για να μειώσουν την ανάκλαση του αεροσκάφους, το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων και τις εκπομπές ραντάρ και υπέρυθρων. Η τεχνολογία Stealth αυξάνει τις πιθανότητες μιας επιτυχημένης επίθεσης, καθώς οι εχθροί δυσκολεύονται να βρουν, να παρακολουθήσουν και να αμυνθούν εναντίον τους.

Διαστημικά όπλα: Τα διαστημικά όπλα περιλαμβάνουν μια σειρά από κεφαλές που μπορούν να επιτεθούν σε στόχους στη Γη από το διάστημα, να αναχαιτίσουν και να απενεργοποιήσουν πυραύλους που ταξιδεύουν στο διάστημα ή να καταστρέψουν διαστημικά συστήματα ή δορυφόρους σε τροχιά.

Ενώ η στρατιωτικοποίηση του διαστήματος παραμένει αμφιλεγόμενη, οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Κίνα έχουν αναπτύξει αντιδορυφορικά όπλα.

Πυρηνικά όπλα: Οι πυρηνικές βόμβες είναι τα πιο καταστροφικά όπλα της ανθρωπότητας. Αυτές οι κεφαλές αντλούν την καταστροφική τους δύναμη από τις πυρηνικές αντιδράσεις, οι οποίες απελευθερώνουν τεράστιες ποσότητες εκρηκτικής ενέργειας. Τα πρώτα πυρηνικά όπλα στον κόσμο, ή ατομικές βόμβες, αναπτύχθηκαν από φυσικούς που εργάζονταν στο έργο του Μανχάταν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το «Manhattan Project», που ξεκίνησε το 1939, έχει γίνει ένα από τα πιο γνωστά μυστικά ερευνητικά προγράμματα. Η πρώτη πυρηνική βόμβα πυροδοτήθηκε στις 16 Ιουλίου 1945, κατά τη διάρκεια της λεγόμενης δοκιμής «Trinity» στην αεροπορική βάση Alamogordo στο Νέο Μεξικό. Τον Αύγουστο του

1945, δύο ατομικές βόμβες ρίχτηκαν στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι της Ιαπωνίας. Οι βομβαρδισμοί ουσιαστικά τερμάτισαν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά οδήγησαν σε δεκαετίες παγκόσμιου φόβου για πυρηνική εξόντωση. Μέχρι σήμερα παραμένουν οι μόνες χρήσιμες όπλα αυτού του είδους στον πόλεμο (Chow, 2013).